

A Damira A Damira

Kitabu Nin ye a Nan Fɔ Kuma Damira

Kitabu nin ye Tariku le ri mɛn farini Nabi Musa la, ni a ri fɔ a ma A Damira. Suran biloolu le ye a kɔndɔ. Suran biloolu wo ri se latalanna sii diyama naanin.

Ka damira suran fɔlɔ, ka ta se sura tan ni kelen ma wo ye dunuɲa dan ɲa le ri. Alla ka dunuɲa dan. Adama ni Hawa wo kera a la dalifen na ban de ri. A ka ii dan ka ii jamari waati taminnin kɔrɔ ii ka Alla la tɔn tɲan. Ka damira wo waati ma, adamadenilu ka tɔrɔya damira. Kɛbi wo waati adamaden na ko bɛɛ kera a juuman de. Adamadenilu la kojuu danna taminda, ii ka hake sɔrɔn Alla la. Alla ka a lateɛ ko a ri dunuɲa tɲan sancɪ ba la. Miriya wo bɔni Alla seniman de rɔ. Julumun gboyani Alla ye ka a dan natamin. Kɔni Alla la kininkinin kosɔn a ma sɔn adamaden bɛɛ halaki la. Wo rɔ, a ka Nabi Nuhan a ni sobo su bɛɛ ladon kulunba kɔndɔ ka ii kisi halaki ma.

Ka bɔ suran tan ni fila ma ka se suran muwan ni loolu ma, tariku le ri mɛn farani Nabi Iburahima la. Alla ka Nabi Iburahima suwandi ka a ke mɔɔ ri mɛn di se adamaden bɛɛ madonna. A ka baraka don a la ko rɔ, a ri ke jama siyaman benba ri. A ka lahidi ta a ye. A ka Kanaan jamana lahidi Isirayɛli ni a bɔnsɔn le ye. Kɔni lahidi wo ti se mafala fo Iburahima wa dence sɔrɔn waati mɛn na. Iburahima muso Saran wa yen ko a ti se den sɔrɔnna tuma mɛn na, a ka a la jɔnmuso Hajara di a la cɛɛ ma. Wo ka Isumayila sɔrɔn Iburahima

ye. Kɔni Alla ma sɔn Isumayila ye ke a cɛtala ri. A ka Isiyaka di Iburahima ni Saran ma a la mɔɔbaya waati le rɔ. A ka lahidi kelen wo ta Isiyaka ye, a ka mɛn ta Iburahima ye.

Ka bɔ suran muwan ni wɔrɔn ka se suran bi-sawa ni wɔrɔn, wo ye tariku le ri mɛn farani Nabi Isiyaka ni Nabi Yakuba la. Rebeka ka filani sɔrɔn Isiyaka ye. Alla sɔnda Yakuba, mɛn sɔrɔnda to la, wo ri a kɔrɔce Esawu cɛta a bolo. Esawu ka wo lɔn mɛn ke, a lɔ tɛre ye a la ka a dɔɔce Yakuba faa. Wo fanan ka a bori a kɔrɔ ka wa a barince wara, a na kɔrɔce kɔnin. A tora ye, a ka Leya ni Rasayeli furu. Ii ka dence mɔɔ tan ni fila sɔrɔn a ye. Dence mɔɔ tan ni fila woilu kɛra kɛbila tan ni fila le benba ri mɛn bɔni Isirayelika rɔ.

Ka bɔ suran bisawa a ni wɔrɔɔfila ma ka se suran biloolu ma, wo ye Nabi Yusufu la tariku le ri. Yakuba dence Yusufu tɛre ma di a kɔrɔceilu ye. Ka bɛn Alla la kibaro mɛn la Yusufu ja ma a tɛre ye kekɔrɔ ii la mansa ri. Wo bolo ma ii ka a majiira janya rɔ Misirrankailu ma. Kɔni Alla sɔnda Yusufu la ko ma ko a ye ke Misiran jɛmɔɔba ri. Alla ka a yiraka a ye ko a ri dunuɔa bɛɛ kisi kɔnkɔba ma, kɔnkɔ mɛn dontɔ. San wɔrɔnwula tamin kɔrɔ, kɔnkɔba ri dunuɔa bɛɛ mira. Kɔnkɔ ti don na Misiran kelen pe le rɔ, ka a bɛn Yusufu la ko ma. Ni Yakuba ka a denceilu lawa Misiran balo jinin diya, woilu ri Yusufu yen jamana wo kɔndɔ. Yusufu ka a la mɔɔilu lana Misiran ka ii kisi kɔnkɔba ma.

An di hankili sɔrɔn kitabu jin ma. Alla ye a jɛre yirakala tariku jin de rɔ. Alla la fanka ka bon fen bɛɛ ri. A ye a fe adamadenilu ye telenbaya ke. Julumun bɔyani Alla ye ka a dan natamin. Alla ye

julumun tiilu kiti la ii la julumun de la. Kɔni a ti sɔn ka adamadenilu halaki. Adamaden duman a ye. A ye a fe ka ii demem ka ii tubi ka ii kisi, ka a ben a la kaninteya ma. Sila nin yirakani Alla la kitabu folo le ro.

Alla ye an demen an ye wo bee lon. An di se kela a dupoo bere ri ja men ma. Allama wo kera. Amina.

Alla ka dunuƴa dan ja men ma

¹ Folofolo, Alla ka sankolo dan ka duukolo dan,

² kɔni duu rabenni tere te waati wo ro. Fen fen tere sa a kan. Ji dunba le tere a yoro bee ro, a ni dibi. Alla la Nii tere ye taa ni se kela ji kunna san ma.

³ Alla ka a fo ko: «Kene ye bo!» Kene bora.

⁴ Alla ka a yen ko kene ka ni. A ka kene ni dibi fara i joon na.

⁵ A ka kene too la ko tele, ka dibi too la ko su. Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon folo ri.

⁶ Alla kumara ikɔ ko: «Dan ye ke jiilu tema, ka ii fara i joon na.»

⁷ Wo kera. Ji men tere san ma, a ni men tere duu ma, a ka woilu fara i joon na, ka kene gbe ladan ii tema. Alla ka a fo ja men ma, a kera ten.

⁸ A ka kene gbe too la ko san. Nba, su kora ka kene bo. Wo kera lon filana ri.

⁹ Alla kumara ikɔ ko: «Ji men ye san korɔ, wo bee ye ladeɲ yoro kelen do, kosa gbelemala ye bo gbe ma.» A ka a fo ja men ma, a kera wo ja ma.

¹⁰ A ka gbelemala wo too la ko duu, ka ji ladennin too la ko kooji. Alla ka a yen ko wo ka ni.

¹¹ Nba, a ka a fo ko: «Binilu ni sumanilu ye feren duu kan ka ii kiseilu labo ka ke si ri. Jiri denta su

bεε fanan ye bɔ, mɛn ye kise ni kolo kɛla ii den dɔ.»
Alla ka a fɔ ɲa mɛn ma, a kɛra wo ɲa.

¹² Duu ka bin su bεε labɔ, mɛn ye kise kɛla. Jiri denta su bεε fanan bɔra, mɛn ye kise ni kolo kɛla ii den dɔ. Alla ka a yen ko wo ka ɲi.

¹³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon sawana ri.

¹⁴ Alla kumara ikɔ ko: «Kɛnɛbɔlan ye bɔ san dɔ, ka tele ni su fara i ɲɔɔn na. Woilu ye sali lonilu yiraka, a ni lon damira ni san damira.

¹⁵ Woilu ye kɛ san dɔ, ka kɛnɛ labɔ duu kan.» Alla ka a fɔ ɲa mɛn ma, a kɛra ten.

¹⁶ Alla ka kɛnɛbɔlan belebele fila rabɛn, tele ni karo. Woilu rɔ bonba ba, tele kɔnin, Alla ka wo lasii lon kun na. Mɛn dɔɔman, karo kɔnin, a ka wo lasii su kun na. A ka loloilu fanan dan.

¹⁷ A ka kɛnɛbɔlan woilu kɛ san dɔ, kosa ii ri kɛnɛ labɔ duu kan.

¹⁸ A ka ii lasii tele ni su kun na, ka kɛnɛ ni dibi fara i ɲɔɔn na. Alla ka a yen ko wo ka ɲi.

¹⁹ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon naaninna ri.

²⁰ Alla kumara ikɔ ko: «Niimafen ye kɛ ji rɔ ka siyaya kɔsɛbɛ. Kɔnɔilu ye ii gban san ni duu tɛ.»

²¹ A ka ji rɔ niimafen masilani belebelebailu dan, a ni ji rɔ niimafen tɔ bεε. Fen woilu bεε kɛra ji rɔ ka siyaya, a bεε ni a su. A ka kɔnɔ su bεε fanan dan. Alla ka a yen ko wo ka ɲi.

²² A kumara ka baraka don ii rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka siyaya kɔɔji fan bεε rɔ.» A ka a fɔ kɔnɔilu ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo kan.»

²³ Nba, su kora ka kɛnɛ bɔ. Wo kɛra lon looluna ri.

24 Alla kumara ikɔ ko: «Nimafen su bεε ye ke duu kan, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, ni niimafen mεsen mεn ye taamala duu ma, a bεε ni a su!» A ka a fɔ ja mεn ma, a kεra ten.

25 Waarɔ sobo ni so kɔndɔ kolofen ni niimafen mεsen mεn ye taamala duu ma, a ka woilu su bεε dan. Alla ka a yen ko wo ka ni.

26 Wo kɔ, Alla ka a fɔ ko: «An di adamaden dan ka a ke an munu ja ri, ka a su sudunya an jɔɔn na. Ii ri ii sii duu bεε kun na, ka ii sii jεε kun na, a ni kɔnɔilu ni kolofenilu ni niimafen mεsen mεn ye taamala duu ma.»

27 Nba, Alla ka adamaden dan ka a ke a jεε munu ja le ri. Wo rɔ, a ka cεε dan, ka muso fanan dan. A ka adamaden dan ten de.

28 Alla kumara ka baraka don ii rɔ. A ka a fɔ ko: «Ai ye jiri ka jεnsen duu fan bεε rɔ, ka ai la fanka sii duu kan. Ai ye ai sii jεε ni kɔnɔilu ni niimafen tɔilu bεε kun na.»

29 A ka a fɔ ii ye ko: «Duu suman su su, n da wo bεε di ai ma. Ka a la wo kan, jiri denta fen fen ye duu kan, n da wo fanan bεε di ai ma, mεn ye kise ni kolo kela ii denilu rɔ. Wo bεε ri ke ai balo ri.

30 So kɔndɔ kolofenilu ni waa rɔ soboilu ni kɔnɔilu ni niimafen mεsen mεn ye taamala duu ma, niimafen bεε kɔnin, n da bin ni fira bεε di woilu ma ka ke ii balo ri.» Nba, a ka a fɔ ja mεn ma, a kεra ten.

31 Alla ka dalifen mεn dan, a ka a yen ko wo ka ni bεε. Nba, su kora ka kεnε bɔ. Wo kεra lon wɔɔrɔna ri.

2

1 Nba, sankolo ni duukolo ni ii kɔndɔfen bεε danda ja mεn ma, wo le wo ri.

² Tele wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn Alla ra ban baarala. A ka a la baara bɛɛ ban tele wɔrɔ wo le kɔrɔ. Tele wɔrɔnwulana lon, a ka jɔjɔ wo lon.

³ Alla ka tele wɔrɔnwulana bonya ka a bɔ lon tɔilu ma, ka a masɔrɔn a ma baara si kɛ wo lon.

Alla ka cɛɛ dan ja mɛn ma

⁴ Nba, Alla ka sankolo ni duukolo dan ja mɛn ma, wo le ye jɔn di. Allabatala Alla ka sankolo ni duukolo dan tuma mɛn na,

⁵ bin ni jiri tun tɛ duukolo kan fɔlɔ, baa Allabatala Alla tun ma sancɪ lana duu kan fɔlɔ. Mɔɔ si tun tɛ ye fɔlɔ ka duu sɛnɛ fanan.

⁶ Tenke le tɛrɛ bɔla duu kɔrɔ ka duu yɔrɔ bɛɛ sɔ.

⁷ Allabatala Alla ka duu buuri ta ka adamaden dabɛn wo la. A ka jɛnemaya fɔjɔ fɛ adamaden nunwo rɔ. Wo rɔ, adamaden wo kɛra nima ri.

Edeni jamana nakɔ juma

⁸ Nba, Allabatala Alla ka nakɔ labɔ Edeni jamana rɔ, mɛn ye telebɔ fan fɛ. A tun ka adamaden mɛn dan, a ka wo bila nakɔ wo kɔndɔ.

⁹ Allabatala Alla ka jiri su bɛɛ lafɛrɛn yɔrɔ wo rɔ, jiri mɛnilu ka jɔ kosɛbɛ. Ii den duman. A ka jiri su fila gbɛrɛ lafɛrɛn nakɔ tɛma. Kelen tɛrɛ jɛnemaya jiri ri. A tɔ kelen tɛrɛ mɔɔ lalɔnnɪhala kɔjuma ni kɔjuu faranfaasi la.

¹⁰ Ba do tɛrɛ bɔni Edeni jamana rɔ ka latamin nakɔ wo rɔ, mɛn ye a yɔrɔ bɛɛ sɔla ji la. A bɔ mɛn kɛni nakɔ wo rɔ, a farara ka kɛ ba bolo naanin di.

¹¹ Ba fɔlɔ tɔɔ ko Pison. Wo ye woyenna ka Habila jamana laminin. Sanin ye bɔla jamana wo rɔ.

¹² Sanin wo ye sanin jɛrɛwolo le ri. Jiri kasila latikɔlɔnnaman fanan ye ye. Kabakurun do fanan ye bɔla ye, mɛn tɔɔ ko onikisi.

13 Ba filana tɔɔ ko Kiyɔn. Wo le ye woyenna ka Kusi bɔnsɔn na jamana bɛɛ laminin.

14 Ba sawana tɔɔ ko Tikire. Wo le ye woyenna ka wa Asuri so telebɔ fan fɛ. Ba naaninna tɔɔ ko Efirati.

15 Nba, Allabatala Alla ka adamaden bila Edeni nako juma rɔ, ko a ye a sɛnɛ ka a janto a rɔ.

16 Allabatala Alla ka a fɔ a ye ko: «Jiriden dɔɔnta fen fen ye yan, i ye wo bɛɛ dɔɔn.

17 Kɔni, jiri mɛn ye mɔɔ lalɔnnɪɲala koɲuma ni kojuu faranfaasi la, i kana wo den dɔɔn de! Ni i ka a dɔɔn lon mɛn na, i ri faa.»

Allabatala Alla ka muso dan ja mɛn ma

18 Wo kɔ, Allabatala Alla ka a fɔ ko: «Ka cɛɛ to a kelen na, wo ma ji. N di a demɛnba rabɛn, mɛn di bɛn a ma.»

19 Wo rɔ, Allabatala Alla ka sobo su bɛɛ ni kɔnɔ su bɛɛ dan duu buuri la, ka ii bɛɛ lana cɛɛ ma, kosa a ri ii kelen kelenna bɛɛ tɔɔ la. A ka tɔɔ mɛnilu fɔ, woilu kɛra ii tɔɔilu ri.

20 Cɛɛ ka tɔɔ la so kɔndɔ kolofen ni kɔnɔilu, ni waa rɔ soboilu bɛɛ la. Kɔni a demɛnba ma sɔrɔn woilu rɔ, mɛn bɛnni a ma kɔnin.

21 Wo rɔ Allabatala Alla ka sunoo ba don cɛɛ ja rɔ. A sunoora. Ka a to sunoo rɔ, Allabatala Alla ka barasa kolo kelen ta cɛɛ fari rɔ, ka sobo bila wo nɔ rɔ ka a da tuun wo la.

22 Allabatala Alla ka barasa kolo wo ta ka muso rabɛn, ka na muso di cɛɛ ma.

23 Cɛɛ ka a fɔ ko: «A koloilu bɔni n koloilu le rɔ. A fari bɔni n fari le rɔ. N di a tɔɔ la ko muso, ka a masɔrɔn a bɔni cɛɛ le rɔ.»

24 Wo le kosɔn, cɛɛ ri a mataa a fa ni a na la, ka to a muso fɛ. A fila ri kɛ mɔɔ kelen di.

²⁵ Nba, wo tuma cεε ni a muso fila bεε fari makolon de tεε, kɔni fari makolontɔya maloya tun tε ii la.

3

Cεε ni muso ka Alla la tɔn tijan

¹ Nba, Allabatala Alla ka waa rɔ sobo mɛnilu dan, duuma sa le kewuyani tεε wo tɔ bεε ko. Lon do rɔ, sa ka a fɔ muso yε ko: «Tujna wa, Alla ka a fɔ ko: «Ai kana nakɔ juma jiriden si dɔɔn?»»

² Muso ka a jabi: «A sɔnni an ye nakɔ juma jiriden dɔɔn.

³ Kɔni jiri mɛn ye nakɔ juma tɛma, Alla ka a fɔ an yε ko: «Ai kana wo le den dɔɔn. Ai kana ai maa a la. Ni ai ka ai maa a la, ai ri faa.»»

⁴ Sa ka a fɔ muso yε ko: «Tujna tε wo rɔ. Ai tε faa fεwu!

⁵ Alla ka a lɔn ko ai wa jiriden wo dɔɔn lon mɛn na, ai ri kε hankilimailu ri. Ai ri kε ikomin Alla, ka kojuma ni kojuu faranfaasi lɔn.»

⁶ Muso ka a yen ko jiriden wo ka ji, a duman kosebε. A ka a yen fanan ko jiriden wo ri mɔɔ kε hankilima ri. Wo rɔ, muso ka do kadi ka a dɔɔn, ka do di a cεε ma, mɛn lɔni tεε a tɔrɔfε. Wo ka a ta ka a dɔɔn.

⁷ Ii banni a dɔɔnna, ii ka hankili sɔrɔn ka ii jεε yen ja gbεε ma. Ii ka a yen ko ii fari makolon de. Ii ka toro firailu kara i jɔɔn na ka ii kε feriyabɔ ri ka ii jεε sutura.

⁸ Nba, wura fε, Allabatala Alla tεε ye a mataa-mala nakɔ juma rɔ, fɔjɔ tεera dooni dooni waati mɛn na. Cεε ni a muso ka a natɔla kan mɛn ka ibori a kɔrɔ ka wa ii dokon Alla ma jiriilu tɛma.

9 Allabatala Alla ka a kan nabɔ cɛɛ ma ko: «I ye mi?»

10 Cɛɛ ka a jabi: «N ka i natɔla kan mɛn nakɔɔɓuma rɔ tuma mɛn na, n silanda, baa n fari makolon de. Wo le kosɔn, n ka n dokon.»

11 Allabatala Alla ka a fɔ ko: «Yon de ka a fɔ i ye ko i fari makolon de? N ka tɔn sii jiri mɛn na, i ra wo le den dɔɔn wa?»

12 Cɛɛ ka a fɔ ko: «I ka muso mɛn di n ma, wo le ka jiriden wo di n ma. N ka a dɔɔn.»

13 Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «I ka nfen ke jin di?» Muso ka a fɔ ko: «Sa le ka n manɛɛn ka n lɔɔ a dɔɔnna.»

Allabatala Alla ka bɔnɔ la mɔɔilu kan

14 Allabatala Alla ka a fɔ sa ye ko: «I ra wo ke. Wo le kosɔn, n di tɔrɔya la i kan ka tamin kolofen ni waa rɔ sobo bɛɛ kan. Sisen i ri i sɔmɔn i kɔnɔ kan, ka buuri dɔɔn i la dunuɓaratɛɛ bɛɛ rɔ.

15 N di juuya ladon i ni muso tɛ, ka a ladon i bɔnsɔn ni a bɔnsɔn tɛ. A ri i kun gbasi. I fanan di a sen tintiri cin.»

16 Allabatala Alla ka a fɔ muso ye ko: «N di do la i la tin tɔrɔya kan. I ri i la kɔnɔmaya bɛɛ ke dun ba rɔ. A lɔɔ ri ke i la, ka sii i cɛɛ kun na, kɔni i ri to a fanka kɔrɔ.»

17 Allabatala Alla ka a fɔ Adama ye ko: «I ra i muso kan lamɛn ka jiriden dɔɔn, n ka tɔn sii mɛn na ko i kana a dɔɔn. Wo rɔ, n di duu tɓɓan ile kosɔn. Duu tɛ sɔn ka i balo di i ma fo i wa baara siyaman ke. A ri ke wo ɓa i la dunuɓaratɛɛ bɛɛ rɔ.

18 Tiriwɔnin ni bin juu ri fɛrɛn duukolo kan kɔni i balo ri ke sɛnɛsumanilu ri.

19 I te balo sərən ni i ma wasi. A ri ke wo ɲa haan i wa i kəse duu rə, i dannu duu mən də kənin. I kəsetə buuri wo le rə, baa i bəni buuri le rə.»

20 Nba, Adama ka a muso təɔ la ko Hawa, baa ale le kera məɔ bɛɛ na ri.

21 Allabatata Alla ka gbolo faanin doilu ladan ka woilu ke durukibailu ri ka ii bila Adama ni a muso kan na.

22 Allabatata Alla ka a fə ko: «Awa, cɛɛ ra ke ikomin ande do, ka koɲuma ni kojuu lən. A kana a bolo rasəmən ma ɲenemaya jiri ma ka a den kadi ka a dəɔn. Ni a ka a dəɔn a ri to ɲenema rə habadan.»

23 Wo rə, Allabatata Alla ka ii labə Edeni nakə ɲuma rə, ko ii ye wa duu sɛnɛ, Alla ka ii dan duu mən də.

24 Nba, Allabatata Alla ka Adama ni Hawa gbɛn ɲa wo le ma. A ka mɛlekailu lalə nakə ɲuma donda la telebə fan fɛ. A ka fanmuru fanan bila ye, ta ye mənenna mən na. Fanmuru tama wo ye mininmininna tuma bɛɛ. A ka woilu bila le ye, kosa məɔ si kana tamin ka wa ɲenemaya jiri ma.

4

Kabila ni Abila

1 Nba, nbenba Adama ni a muso nma Hawa dɛnda. Nma Hawa ka kəɲə ta ka Kabila sərən. A ka a fə ko: «Allabatata da n dɛmən ka dɛncɛ sərən.»

2 Wo kə, a ka kəɲə ta ikə tuun ka Kabila dəɔcɛ Abila sərən. Abila kera kolofengbɛngbɛnna ri. Kabila kera sɛnɛkɛla ri.

3 Lon do rə, Kabila ka a la sɛnɛsuman doilu ta ka na a la sə ka na woilu di Allabatata ma.

4 Abila fanan ka a la saa doilu di Allabatata ma. Saa woilu tɛrɛ ii na den fəɔ le ri. Abila ka ii

kannatεε ka Allabatata sɔ ii ken dɔ. Abila ni a la saraka diyara Allabatata yε.

⁵ Kɔni Kabila ni a la saraka ma diya Allabatata yε. Kabila mɔnɛra wo rɔ kojuuya, ka a ja wulen kosεbε!

⁶ Allabatata ka a fɔ Kabila yε ko: «Nfenna i ye mɔnɛla fɔɔ ka i ja wulen ten?»

⁷ Ni i ka kojuma kε, n di n ban i rɔ wa? Ni i ma kojuma kε, kojuu a ri kε ikomin wara, mɛn ye i makɔnɔla i la bon da la. A lɔɔ ri kε a la, ka sii i kuna, kɔni i kana sɔn a rɔ le, fo i ye se a la le.»

⁸ Nba, Kabila ka a fɔ a dɔɔcε Abila yε ko: «An ye wa waa rɔ.» Ii sera ye tuma mɛn na Kabila bera a dɔɔcε kan ka a faa.

⁹ Allabatata ka a fɔ Kabila yε ko: «I dɔɔcε Abila ye mi?» Kabila ka a fɔ ko: «N ma a diya lɔn. Nde le a kɔnɔgbɛnba ri wa?»

¹⁰ Allabatata ka a fɔ ko: «I ka nfen kε jin? I dɔɔcε jeli bɔtɔla kule kan bɔra duu ma ka se n ma yan, ko ka a ta sara i la.

¹¹ Sisen, n di tɔrɔya la i kan. I wa fen fen sɛnɛ, a tε sɔn butun, baa i ra i dɔɔcε jeli le bɔ ka kε duu wo kan.

¹² I wa duu sɛnɛ, i tε suman foyi sɔrɔn a rɔ. I ri kε mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen tε mɛn bolo.»

¹³ Kabila ka a fɔ Allabatata yε ko: «I ra n jahadi mɛn la n kan, wo ka bon ka tamin. N ti se wo kɔrɔ.

¹⁴ A ragbε! I ra n gbɛn ka bɔ duu kan bi. Fo n ye wa n dokon ka n bɔ i jakɔrɔ, ka kε mɔɔ ri, sii yɔrɔ kelen tε mɛn bolo. Mɛn wa n sɔrɔn wo ri n faa.»

¹⁵ Allabatata ka a fɔ Kabila yε ko: «Ni mɔɔ mɔɔ ka Kabila faa, n di i jeli sara wo la siɲa wɔrɔnwula.» Allabatata ka a tɔmasere la Kabila kan, sa mɔɔ mɛn wa a yen, wo kana a faa.

¹⁶ Wo rɔ, Kabila bɔra Allabatala ɲakɔrɔ ka wa i sii Nodi jamana rɔ, mɛn ye Edeni jamana telebɔ fan fɛ.

Kabila bɔnsɔn

¹⁷ Nba, Kabila ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Hanɔki. Wo sɔrɔn kɔ, Kabila ka so do sii ka wo tɔɔ la a dence Hanɔki la.

¹⁸ Hanɔki ka Iradi sɔrɔn. Iradi ka Metujayeli sɔrɔn. Metujayeli ka Metusayeli sɔrɔn. Metusayeli ka Lamɛki sɔrɔn.

¹⁹ Lamɛki ka muso fila ta. Kelen tɔɔ ko Ada. A tɔ kelen tɔɔ ko Tisila.

²⁰ Ada ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Jabali. Mɔɔ mɛnilu ye ii siila faaninbonilu la ka ii la kolofenilu kɔnɔgbɛn, Jabali kɛra wo bɛɛ benba ri.

²¹ Jabali dɔɔcɛ le Jubali ri. Wo le kɛra korafɔla ni fulɛfɔla bɛɛ benba ri.

²² Tisila fanan ka dence sɔrɔn ka wo tɔɔ la ko Tubali Kabila. Wo kɛra numun di. A tɛrɛ ye sula ni nɛɛfin nadanna. Tubali Kabila dɔɔmuso tɔɔ ko Nama.

²³ Lon do rɔ, Lamɛki ka a fɔ a musoilu ye ko:

«Ada ni Tisila, ai ye n kan namɛn.

Ai, Lamɛki musoilu, ai ye ai tolo malɔ n na kumala.

Cɛɛ mɛn ka n madimin, n da wo faa.

Kanberɛn mɛn sera n ma, n da wo faa.

²⁴ A fɔra ko ni mɔɔ mɛn ka Kabila faa, a julu ri sara wo tii la sija wɔrɔnwula.

Kɔni Lamɛki la julu ri sara fɔɔ sija biwɔrɔnwula ni sija wɔrɔnwula.»

Seti ni Enosi

²⁵ Nba, Adama ni a muso dɛnda. A muso ka kɔnɔ ta ka dence sɔrɔn ikɔ tuun. A ka wo tɔɔ la ko Seti,

baa a ka a fɔ ko: «Alla ra dence gberɛ di n ma Abila nɔ rɔ, Kabila ka mɛn faa kɔnin.»

²⁶ Nba, Sɛti fanan ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi. Mɔɔilu ka Allabatala tara damira Enosi tele le rɔ, ko a ye ii demɛn.

5

Adama bɔnsɔn

¹ Adama bɔnsɔn tɔɔ le sɛbɛni jin di.

Alla ka mɔɔ dan lon mɛn na, a ka a dan ka a kɛ a jɛɛ munuɲa le ri.

² A ka ii dan ka ii kɛ cɛɛ ni muso ri. A banni ii danna, a kumara ka baraka don ii rɔ ka ii tɔɔ la ko mɔɔ.

³ Adama sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san bisawa bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn, mɛn kɛra a la munuɲa ri. Adama ni a dence tɛɛ su kelen de ri. A ka a tɔɔ la ko Sɛti.

⁴ Sɛti sɔrɔn kɔrɔ, Adama ka san kɛmɛ seyin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

⁵ A si san bɛɛ ladɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san bisawa le ri. Wo dafanin, a sara.

⁶ Sɛti si ka san kɛmɛ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Enosi.

⁷ Enosi sɔrɔn kɔrɔ, Sɛti ka san kɛmɛ seyin ni san wɔrɔnwula le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

⁸ Sɛti si san bɛɛ ladɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san tan ni fila le ri. Wo dafanin, a sara.

⁹ Enosi si ka san bikɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Kenan.

¹⁰ Kenan sɔrɔn kɔrɔ, Enosi ka san kɛmɛ seyin ni san tan ni loolu le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹¹ Enosi si san bɛɛ ladɛnnin kɛra san kɛmɛ kɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹² Kenan si ka san biwɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Mahalalɛli.

¹³ Mahalalɛli sɔrɔn kɔrɔ, Kenan ka san kemɛ seyin ni san binaanin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁴ Kenan si san bɛɛ ladennin kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san tan de ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁵ Mahalalɛli si ka san biwɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Jɛɛdi.

¹⁶ Jɛɛdi sɔrɔn kɔrɔ, Mahalalɛli ka san kemɛ seyin ni san bisawa le kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

¹⁷ Mahalalɛli si san bɛɛ ladennin kɛra san kemɛ seyin ni san bikɔnɔndɔ ni san loolu le ri. Wo dafanin, a sara.

¹⁸ Jɛɛdi si ka san kemɛ ni san biwɔrɔ ni san fila bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Hanɔki.

¹⁹ Hanɔki sɔrɔn kɔrɔ, Jɛɛdi ka san kemɛ seyin de kɛ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

²⁰ Jɛɛdi si san bɛɛ ladennin kɛra san kemɛ kɔnɔndɔ ni san biwɔrɔ ni san fila le ri. Wo dafanin, a sara.

²¹ Hanɔki si ka san biwɔrɔ ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Metusalemu.

²² Metusalemu sɔrɔn kɔrɔ, Hanɔki ka san kemɛ sawa le kɛ Alla la dɛn dɔ, ka dence ni denmusoilu sɔrɔn.

²³ Hanɔki si san bɛɛ ladennin kɛra san kemɛ sawa ni san biwɔrɔ ni san loolu le ri.

²⁴ Hanɔki mɛnda Alla la dɛn dɔ. A tunura ka a masɔrɔn Alla ka a ta ka wa a ri.

²⁵ Metusalemu si ka san kemɛ ni san biseyin ni san wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na, a ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Lamɛki.

²⁶ Lameki sərən kərə, Metusalemu ka san keme wərənwula ni san biseyin ni san fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

²⁷ Metusalemu si be ladennin kera san keme kənəndə ni san biwərə ni san kənəndə le ri. Wo dafanin, a sara.

²⁸ Lameki si ka san keme ni san biseyin ni san fila bə tuma men na, a ka dence sərən.

²⁹ A ka wo tə la ko Nuhan. A ka a fə ko: «Allabatala ka duu tjan ka an bila baara gbelen də. Kəni ce jin de ketə an masabarila baara gbelen jusukasi kosən.»

³⁰ Nuhan sərən kərə, Lameki ka san keme loolu ni san bikənəndə ni san loolu le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

³¹ Lameki si be ladennin kera san keme wərənwula ni san biwərənwula ni san wərənwula le ri. Wo dafanin, a sara.

³² Nuhan ka san keme loolu sərən tuma men na, a ka Semu ni Hamu ni Jafeti sərən.

6

Alla ka adamadenilu halaki ii la kojuu kosən

¹ Nba, məilu tere ye siyaya la duukolo kan tuma men na, ii ka denmusoilu sərən.

² Wo ken, Alla denceilu ka ii ja lə denmuso woilu rə ka a yen ko woilu kenji kosebe. Menilu diyara ii ye, ii ka woilu ta ka ii ke ii musoilu ri.

³ Wo le rə, Allabatala ka a fə ko: «N ka n na nii don məilu rə, kəni n te sən a ye men ii rə fə habadan, baa ii te foyi ri fo faribanku, fen banta kənin. Ii si san be ladennin te tamin san keme ni san muwan kan.»

⁴ Alla denceilu sera məilu denmusoilu ma tuma men na, woilu ka kənə ta ka deni sərən. Den woilu

kera mɔɔilu jan belebele ri, mɛnilu tɔɔ ko Nefilimu. Kɛbi waati taminni, woilu kera cɛɛ fadiyanin di. Ii tɔɔilu bɔra kosɛbɛ.

⁵ Allabatala ka a yen ko adamadenilu kɔnɔrɔjuuya ra wara dunuɲa rɔ. A ka a yen ko fen si tɔ adamadenilu jusu rɔ fɔɔ miriyajuu tuma bɛɛ.

⁶ Allabatala nimisara adamadenilu dan ko rɔ duukolo kan. A sɛwani tun tɛ.

⁷ A ka a fɔ ko: «N da mɔɔ mɛnilu dan, n di woilu halaki ka ii bɔ duukolo kan. Adamadenilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma, n di wo bɛɛ halaki ka a masɔrɔn n da nimisa ii dan ko rɔ.»

⁸ Kɔni Nuhan diyara Allabatala yɛ.

⁹ Nuhan bɔnsɔn de ɲin di. Nuhan de tɛrɛ mɔɔ telenni ri. A kelen de ma kojuu kɛ a la waati rɔ. A mɛnda Alla la dɛn dɔ.

¹⁰ A ka dence sawa sɔrɔn, Sɛmu ni Hamu ni Jafɛti.

¹¹ Wo tuma, juuya warani fan bɛɛ Alla ɲakɔrɔ duukolo kan. Mɔɔilu karagbeleman tɛrɛ i ɲɔɔn na fan bɛɛ rɔ.

¹² Alla ka a yen ko duukolo ra tɲan juuya la. Mɔɔ bɛɛ kɛwali ra juuya fɔɔ ka a dan natamin.

¹³ Wo rɔ, Alla ka a fɔ Nuhan yɛ ko: «N da a latɛɛ ko mɔɔilu bɛɛ ri halaki n bolo, baa karagbeleya ra ɲɛnsɛn ii bolo fɔɔ ka duukolo fa. N kɛtɔ ii bɛɛ ni duukolo halakila i ɲɔɔn fɛ le.

¹⁴ Wa jiri ɲuma ɲinin ka kulunba rabɛn i jɛrɛ yɛ. I ye a kɔndɔ ratala ka a kɛ bonkɔndɔilu ri, ka ban ka a kɔndɔla ni a kɔkanna bɛɛ mamun tulubɔ fasani la.

¹⁵ I ye a rabenna ja men ma, wo le ye jin di. I ye a janya ke nunkan ja keme sawa ri, ka a kando ke nunkan ja biloolu ri, ka a lo ke nunkan ja bisawa ri.

¹⁶ I ye fano don yoro bo a san fe, ka wo lo ke nunkan ja kelen di. I ye donda bo kulunba fan kelen fe, ka kulunba ke ikomin sankaso, ka a ke duuma bon ni tema bon ni san ma bon di.

¹⁷ N jere keto ji dunba lanala duu kan. Fen fen ye a niilakili san koru, wo bee ri halaki. Fen bee ri faa duu kan.

¹⁸ Koni n di teriya ta i ye ka i kisi. I ri don kulunba kando, i ni i dencilu, a ni i muso ni i dencilu musoilu.

¹⁹ I ye niimafen su bee fila fila ladon i fe kulunba kando, ceman ni musoman, sa woilu ri to niimaya ru.

²⁰ Kanoilu wo, kolofenilu wo, waa ru soboilu wo, ni niimafen mesen menilu ye taamala duu ma, a su bee fila fila ri na i ma sa ii ri to niimaya ru.

²¹ I ye dannonfen su bee do ta ka a lamara i fe kulunba kando. Wo ri ke balo ri ile ni woilu ye.»

²² Nba, Alla ka Nuhan jamari ko ko la, Nuhan ka wo bee ke ikomin a fora a ye ja men ma.

7

Nuhan donda kulunba kando

¹ Nba, Allabatala ka a fo Nuhan ye ko: «I ye don kulunba kando, i ni i la denbaya. N da a yen ko i kelen pe le telenni n jakoru adamaden bee tema.

² I ye sobo seniman su bee ta i fe, a ceman waronwula ni a musoman waronwula. Sobo men seniman te, i ye wo su bee fanan ta, ceman kelen ni musoman kelen.

³ I ye kɔnɔ su bɛɛ fanan ta, cɛman wɔrɔnwula ni musoman wɔrɔnwula, sa ii siya kana tunu duukolo kan.

⁴ A ra to tele wɔrɔnwula ma. Wo wa dafa, n di sanci lana duukolo kan. Sanci wo ri tele binaanin ni su binaanin kɛ nali la. Wo ri kɛ sababu ri. Fen mɛnilu dannɪ n bolo, wo bɛɛ ri halaki ka bɔ duu kan.»

⁵ Allabatala ka Nuhan jamari ko ko la, a ka wo bɛɛ kɛ.

⁶ Nba, ka a tɛrɛn Nuhan sɔrɔn da san kɛmɛ wɔrɔ bɔ, ji dunba nara duukolo kan.

⁷ Nuhan ni a dɛncɛilu ni a muso ni a dɛncɛilu musoilu, ii bɛɛ donda kulunba kɔndɔ kosa ii ri kisi ji dunba ma.

⁸ Wo lon, sobo mɛnilu sɛniman a ni mɛnilu sɛniman tɛ, a ni kɔnɔilu ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma,

⁹ wo bɛɛ fila fila nara Nuhan ma, a cɛman ni a musoman. Ii bɛɛ donda kulunba kɔndɔ, ikomin Alla ka Nuhan jamari ja mɛn ma.

¹⁰ A tele wɔrɔnwulana, sanci nara duukolo kan.

¹¹ Nuhan sɔrɔn san kɛmɛ wɔrɔnɔna, wo karo filana tele tan ni wɔrɔnwulana, ji bondon mɛn ye duu kɔrɔ, wo tera ka ji bɔn duu kan. Sankolo ji bondon fanan da lakara.

¹² Wo rɔ, sanci ba nara duu kan. A ka tele binaanin ni su binaanin kɛ, a ma tɛɛ.

¹³ Sanci nara lon mɛn, wo lon kelen Nuhan ni a dɛncɛilu donda kulunba kɔndɔ. A dɛncɛilu le tɛrɛ Sɛmu ni Hamu ni Jafeti ri. Nuhan muso donda ii fɛ, a ni a dɛncɛilu muso sawa.

¹⁴ Niimafen su bɛɛ donda kulunba kɔndɔ ii fɛ. Waarɔ soboilu wo, kolofenilu wo, niimafen mɛsɛn

mɛnilu ye taamala duu ma, a ni kɔnɔilu wo, kawa ye fen fen na, woilu su bɛɛ donda.

¹⁵ Nba, fen fen ye a niilakili, wo bɛɛ fila fila donda kulunba kɔndɔ Nuhan fɛ.

¹⁶ Nimafen su bɛɛ donda, cɛman ni musoman, ikomin Alla ka jamarili kɛ ja mɛn ma. Ii bɛɛ donda tuma mɛn na, Allabatata ka kulunba da tuun Nuhan ma.

¹⁷ Nba, sancɪ ka tele binaanin kɛ, a ye nala duukolo kan. Ji siyayara ka kɛ ji dunba ri, ka kulunba kɔrɔta ka bɔ duu ma.

¹⁸ Ji yɛlɛra ka siyaya kosɛbɛ. Kulunba funda ji kan ka wa.

¹⁹ Ji tora yɛlɛla kojuuya fɔɔ ka koyinkɛ bɛɛ latunun fan bɛɛ san kɔrɔ.

²⁰ Ji yɛlɛra koyinkɛ woilu kun na ka se fo nunkan ja tan ni loolu, ka koyinkɛ latunun fewu!

²¹ Nimafen bɛɛ faara duukolo kan. Kɔnɔilu wo, kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo, niimafen mɛsɛnilu wo, mɛnilu ye taamala duu ma, mɔɔilu wo, ii bɛɛ faara.

²² Fen fen ye duukolo kan, ni a ye a niilakilila, wo bɛɛ faara.

²³ Allabatata ka duukolo niimafen bɛɛ halaki wo ja le ma. Mɔɔilu wo, soboilu wo, kɔnɔilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma, ii bɛɛ halakira ka bɔ duukolo kan. A tora Nuhan dɔrɔn de ma, a ni mɛnilu tɛrɛ a kun kulunba kɔndɔ.

²⁴ Ji ka tele kemɛ ni biloolu kɛ duukolo kan, a ma majii.

8

Alla ka sancɪ ba labɔ

¹ Kɔni Alla hankili tora Nuhan dɔ, a ni waa rɔ soboilu ni so kɔndɔ kolofenilu, mɛnilu tɛrɛ a kun kulunba kɔndɔ. Wo rɔ, Alla ka fɔɔ lawuli ka a tɛɛ duu kan ka ji majii.

² Duukolo ji bondon da tuunda, a ni sankolo ji bondon. Sanci tɛɛra.

³ Ji tora majiila dooni dooni duukolo kan. Tele kɛmɛ ni tele biloolu taminda tuma mɛn na, ji madooyara.

⁴ A karo wɔrɔnwulana tele tan ni wɔrɔnwulana, kulunba nara i sii Arara jamana koyinke do kan.

⁵ Ji tora madooyala fɔɔ ka se karo tanna ma. Wo karo tele fɔɔ, koyinkeilu kunilu bɔra.

⁶ Tele binaanin taminda tuma mɛn na, Nuhan ka fɔɔ don da laka, a tun ka mɛn bɔ kulunba la.

⁷ A ka nɔɔpasila do bila. Wo bɔra ka taa ni se kɛ haan ji yara duukolo kan tuma mɛn na.

⁸ Wo kɔ, a ka kanba do bila ka a kɔrɔsi ni ji ra dɔɔya duukolo kan.

⁹ Kanba wo bɔ mɛn kɛni, a ma sii yɔrɔ sɔrɔn. A ka a kɔsɛ ka na Nuhan ma kulunba kɔndɔ, baa ji tɛrɛ ye duukolo yɔrɔ bɛɛ kan fɔɔ. Nuhan ka a bolo labɔ ka kanba mira ka a ladon a fɛ kulunba kɔndɔ.

¹⁰ Nuhan ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ tuun, ka ban ka kanba bila ikɔ.

¹¹ Wura fɛ, kanba ka a kɔsɛ Nuhan ma. Olibiye fira kɛndɛ ye a da la. Nuhan ka a lɔn wo le rɔ ko ji ra fɔɔ madɔɔyala duukolo ka a fɔ kɔsɛbɛ.

¹² A ka a to tele wɔrɔnwula ye tamin ikɔ, ka ban ka kanba bila. Kanba wa mɛn kɛni, a ma a kɔsɛ Nuhan ma wo kɔ.

¹³ Nuhan sɔrɔn san kɛmɛ wɔrɔ ni kelen, wo karo fɔɔ tele fɔɔ, ji tun tɛ duukolo kan butun. Nuhan

ka kulunba kunnafen waranka ka a yen ko duu ra fɔlɔ jala.

¹⁴ A karo filana tele muwan ni wɔrɔnwulana sera ka a tɛrɛn duu ra ja fewu!

Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ

¹⁵ Nba, Alla kumara Nuhan fɛ ko:

¹⁶ «I ye bɔ kulunba kɔndɔ sisen, i ni i muso ni i dencɛilu ni ii musoilu.

¹⁷ I ye niimafen bɛɛ labɔ. Kɔnɔilu wo, waa rɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma, i ye ii bɛɛ labɔ, sa ii ri jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ.»

¹⁸ Wo rɔ, Nuhan bɔra kulunba kɔndɔ, a ni a dencɛilu ni a muso ni a dencɛilu musoilu.

¹⁹ Niimafen bɛɛ bɔra. Waarɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma, bɛɛ ni a la siya bɔra kulunba kɔndɔ.

²⁰ Nuhan ka Alla saraka janin diya do lɔ ka Allabatata bato kanma. A ka sobo sɛniman ni kɔnɔ sɛniman su bɛɛ do ta ka Allabatata sɔ ii rɔ. A ka ii janin Alla saraka janin diya wo kan, ka ii kɛ buuri ri.

²¹ Saraka wo suma diyara Allabatata yɛ. Allabatata ka a lateɛ ko: «N tɛ duu danka adamaden kosɔn butun. N ka a lɔn ko ka bɔ ii den mɛsɛnya waati ma fɔɔ ka na se ii la mɔɔya laban ma, ii miriya bɛnni kojuu le ma. Hali wo, n tɛ sɔn ka niimafen bɛɛ halaki butun, ikomin n ka a kɛ ja mɛn ma fɔlɔ.

²² Ka bɔ bi ma ka wa haan dunuɲa laban, si foyi tuma ni suman ka tuma, nɛnɛ tuma ni tara tuma, sanma ni telema, su ni tele, wo si tɛ ban.»

9

Alla ni Nuhan na teriya

¹ Alla kumara ka baraka don Nuhan ni a denceilu rɔ. A ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye jiri ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa.

² Nimafen bɛɛ ri silan ai ye kosebe. Waarɔ soboilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, kɔnɔilu wo, jɛɛilu wo, ni niimafen mɛsɛn mɛnilu ye taamala duu ma, wo bɛɛ ri silan ai ye. Ii bɛɛ ri kɛ ai la fanka kɔrɔ.

³ Nimafen bɛɛ ri kɛ balo ri ai ye. N ka suman di ai ma ja mɛn ma, n ye niimafenilu fanan dila ai ma ja kelen wo le ma.

⁴ Kɔni ai kana sobo ni a jeli dɔɔn muume! Baa a nimaya ye a jeli le rɔ.

⁵ Ni sobo do ka mɔɔ jeli labɔ ka a faa, sobo wo ka kan ka faa. Ni mɔɔ do ka a mɔɔjɔɔ faa, wo fanan di faa.

⁶ Nde Alla ka mɔɔ dan ka a kɛ n jɛɛ munu ja le ri. Wo rɔ, mɔɔ mɔɔ wa a mɔɔjɔɔ jeli labɔ ka a faa, mɔɔ ri wo fanan jeli labɔ ka a faa.

⁷ Nba, ai kɔnin, ai ye jiri ka siyaya. Ai ye sɛɛya ka siyaya duukolo fan bɛɛ rɔ ka a fa.»

⁸ Alla ka a fɔ Nuhan ni a denceilu ye ko:

⁹ «Sisen teriya ri tɔ nde ni aile tɛma, a ni ai bɔnsɔn mɛn ye nala ai kɔ

¹⁰ a ni duukolo niimafen, mɛn bɛɛ tɛɛ ai kun, fen fen bɔra ai fɛ kulunba kɔndɔ, kɔnɔilu wo, so kɔndɔ kolofenilu wo, waa rɔ soboilu wo.

¹¹ Teriya jin ye tɔla n ni duukolo niimafen bɛɛ tɛma. Ji dunba tɛ niimafen bɛɛ halaki butun. Ji dunba tɛ kɛ butun ka duukolo bɛɛ tɔjan.»

12 Alla ka a fɔ ikɔ ko: «N ye teriya mɛn tala ai yɛ a ni ai bɔnsɔn bɛɛ ni niimafen bɛɛ fɔɔ habadan, wo tɔɔmasere le jɪn di.

13 N di nincinankan labɔ ɔan fɛ bandafin kɔrɔ. Nincinankan wo le n na teriya tɔɔmasere le ri, n ye teriya mɛn tala dunuɔa bɛɛ yɛ.

14 Tuma tuma, ni n ka bandafin naɗɛn duukolo kun na, ni nincinankan fanan bɔra,

15 wo rɔ, n di n hankili bila n na teriya rɔ, n ka mɛn ta ai ni niimafen su bɛɛ yɛ. N tɛ ji siyaya ka a kɛ ji dunba ri butun ka niimafen bɛɛ halaki.

16 Nincinankan wa bɔ bandafin kɔrɔ, n di wo yen ka n hankili bila n na teriya banbali rɔ, n ka mɛn ta duukolo niimafen su bɛɛ yɛ.»

17 Alla ka a fɔ Nuhan yɛ ko: «N da teriya mɛn ta duukolo niimafen bɛɛ yɛ, wo tɔɔmasere le wo ri.»

Nuhan dence sawa la ko

18-19 Nba, Nuhan dence mɛnilu bɔra a fɛ kulunba kɔndɔ, woilu le tɛrɛ Sɛmu ni Hamu ni Jafeti ri. Nuhan dence sawa le woilu ri. Woilu le bɔnsɔn jɛnsɛnda ka se duukolo fan bɛɛ rɔ. Wo rɔ, Kanaan fa le tɛrɛ Hamu ri.

20 Nba, Nuhan ka sɛnɛ damira. Ale le fɔlɔ ka rɛsɛnfɛ sɛnɛ.

21 Lon do rɔ, Nuhan ka rɛsɛnji do min ka a ja laminin. A fari makolon lani tɛrɛ a la faaninbon kɔndɔ.

22 Kanaan fa Hamu ka a fa Nuhan fari makolon yen, ka wa wo fɔ a badenma fila yɛ lu ma.

23 Sɛmu ni Jafeti ka durukiba ta ka a la ii kanbankun kan ka don ii kɔnkɔma ii fa la faaninbon na ka ii fa sutura. Ii ma sɔn ii jayen na ii fa kan, kosa ii kana a fari makolon yen fewu.

²⁴ Nba, rεsenji ka Nuhan bila tumana mεn na, a dence dɔɔmanni Hamu ka ko mεn ke a la, wo fɔra a ye.

²⁵ Wo rɔ, Nuhan ka a fɔ ko:
«Alla ma tɔrɔya lara Hamu dence Kanaan kan.
Ka a ke a kɔrɔcɛilu la jɔntajɔn di,
Alla ma wo kera.»

²⁶ Nuhan ka a fɔ ko:
«N di Allabatala tando,
Sεmu Maari Alla kɔnin.
Alla ma Kanaan ke Sεmu la jɔn di,
Alla ma wo kera.

²⁷ Alla ma Jafeti bonyara,
Ka a bɔnsɔn sii Sεmu bɔnsɔn fe,
Alla ma wo kera.
Alla ma Kanaan ke ii la jɔn di,
Alla ma wo kera.»

²⁸ Nba, ji dunba tamin kɔ, Nuhan ka san kemε sawa ni san biloolu le ke.

²⁹ A si bεε ladennin kera san kemε kɔnɔndɔ ni san biloolu le ri. Wo bεε taminni, a sara.

10

Nuhan denceilu la bɔnsɔn

¹ Ji dunba tamin kɔ, Nuhan denceilu Sεmu ni Hamu ni Jafeti ka denceilu sɔrɔn. Ii bɔnsɔn le jin di.

² Jafeti denceilu le ten: Komεri, Makɔki, Madayi, Jaban, Tubali, Mesεki a ni Tirasi.

³ Komεri denceilu le Asikenasi, ni Rifati ni Tokarima ri.

⁴ Jaban denceilu le ten: Elisiya, Tarasisi, Kitimu a ni Dodanimu.

⁵ Jaban bənsən jənsənda ka wa i sii kəoji da la, a bεε ni a la duu, a bεε ni a la kumakan, a bεε ni a məoilu, a bεε ni a la jamana.

⁶ Hamu dencεilu le ten: Kusi, Misiran, Puti a ni Kanaan.

⁷ Kusi dencεilu le ten: Seba, Habila, Sabita, Rayema a ni Sabiteka. Rayema dencεilu le Seba ni Dedan di.

⁸ Kusi dencε do le Nimurodu ri. Wo le fəlo kera fankatii ri duukolo kan.

⁹ A kera donso fadimanba ri Allabatata jana. Wo rə a ye fəla doilu ma ko: «A keni donso fadimanba le ri, Allabatata jəkərə ikomin Nimurodu tere ja men ma.»

¹⁰ Nimurodu kera faama ri. A fəloma le ka a sii Babiləni ni Ereki ni Akadi soilu kun na. So sawa wo bεε tere Sineyari jamana le rə.

¹¹ A bəra jamana wo rə ka wa Asuri jamana rə. A ka Ninibe ni Rebotiri ni Kalasi

¹² ni Reseni soilu sii ka ii lo. Reseni ye Ninibe ni Kalasi so fila le te. So ba le wo ri.

¹³ Misiran kera menilu benba ri, woilu le ten: Ludi bənsən, Anamu bənsən, Lehabi bənsən, Nafitu bənsən,

¹⁴ Patirusi bənsən, Kafitori bənsən a ni Kasiluhi bənsən. Filisitiilu bəra Kasiluhi bənsən le rə.

¹⁵ Kanaan dencε fəlo le tere Sidən di, ka Həti tuun wo la.

¹⁶⁻¹⁸ Məo menilu fanan bəra Kanaan də, woilu le ten: Jebusikailu, Amərikailu, Kirikasikailu, Hifikailu, Arikailu, Sinikailu, Arifadikailu, Semarikailu a ni Hamarikailu.

Kanaanka jənsənda.

¹⁹ Ii la jamana ye damirala Sidən de ka wa Kerari fan fe, ka wa se fəo Kasa. A ye wala Sədamu ni

Kəməri ni Adima ni Seboyimu fan fε, ka wa se fəɔ Lesa.

²⁰ Hamu bənsən de woilu ri, a bεε ni a la məɔilu, a bεε ni a kumakan, a bεε ni a la duu, a bεε ni a la jamana.

²¹ Jafeti kərɔce Semu fanan ka denceilu sərən. Semu wo le kera Eberi bənsən bεε benba ri.

²² Semu denceilu le ten: Elamu, Asuri, Aripasadi, Ludi a ni Aramu.

²³ Aramu denceilu le ten: Usi, Huli, Kεteri a ni Masi.

²⁴ Aripasadi wo ka Selasi sərən. Selasi ka Eberi sərən.

²⁵ Eberi ka dence fila sərən. Kelen tɔɔ ko Peleji ka a masərən duukolo ratalara a tele le rɔ. A dɔɔce tɔɔ ko Jokitan.

²⁶⁻²⁹ Jokitan denceilu le ten: Alimodadi, Selefɔ, Hasamaweti, Jeraki, Hadoramu, Usali, Dikila, Obali, Abimayeli, Seba, Ofiri, Habila a ni Jobabu. Nba, woilu bεε tεre Jokitan denceilu le ri.

³⁰ Duu mɛn ye Mesa ni Sefari tε, ii ta le tεre wo bεε ri. Yɔrɔ wo ye koyinkeilu kərɔ telebɔ fan fε.

³¹ Nba woilu bεε kera Semu denni le ri, a bεε ni a la məɔilu, a bεε ni a la kumakan, a bεε ni a la duu, a bεε ni a la jamana.

³² Nba, Nuhan denceilu bənsən de woilu ri, a bεε ni a bənsən, a bεε ni a jamana. Mɔɔ woilu le jensenda ka ke jamana siyaman di duukolo kan ji dunba kɔ.

11

Babeli sankaso jan na ko

¹ Dunɔɔna məɔilu bεε tεre ye kan kelen de menna. Ii bεε tεre ye i jɔn famunna.

² Ii bɔra telebɔ fan dɔ, ka wa gbɛkannan ba do tɛrɛn Sineyari jamana rɔ. Ii ka i sii dinkira wo rɔ.

³ Lon do rɔ, ii ka a fɔ i jɔɔn yɛ ko: «An ye birikiilu gbasi ka ii janin kosebɛ.» Ii ma kabakurun ta fɔɔ biriki. Ii ma boro fanan ta, fɔɔ tulubɔ fasani.

⁴ Ii ka a fɔ ko: «An ye so lɔ an jɛrɛ yɛ, ka sankaso jan lɔ a kɔndɔ. Wo lɔ ye se haan sankolo ma, sa an di tɔɔ sɔrɔn. Ni an ma wo kɛ, an di jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ fɛ.»

⁵ Allabatata jiiira ka so ni sankaso jan dagbɛ, adamadenilu ka mɛn lɔ.

⁶ A ka a fɔ ko: «A ragbɛ. Ii bɛɛ ye siya kelen de ri, ii bɛɛ ye kan kelen de mɛnna. Ii ye baara mɛn kan jin, ii la baara fɔlɔ le wo ri. A tɛ mɛn bakɛ, ii wa ii miri fen fen ma, ii ri se wo kɛla.

⁷ An ye jii ka ii kan basan, sa ii kana se i jɔɔn kan mɛnna butun.»

⁸ Wo rɔ, Allabatata ka ii farafara ka ii bɔ dinkira wo rɔ, ka ii jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ. Ii la so lɔ ko ra dan wo rɔ.

⁹ Wo le kosɔn, dinkira wo tɔɔ lara ko Babeli, baa Allabatata ka dunuɲa mɔɔilu bɛɛ kumakan basan ye le, ka ban ka ii jɛnsɛn duukolo fan bɛɛ rɔ.

Sɛmu bɔnsɔn

¹⁰ Nba, Sɛmu bɔnsɔn de jin di.

Sɛmu sɔrɔn ka san kɛmɛ bɔ tuma mɛn na, a ka Aripasadi sɔrɔn. Wo kɛra san fila ji dunba kɔ.

¹¹ Aripasadi sɔrɔn kɔrɔ, Sɛmu ka san kɛmɛ loolu le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

¹² Aripasadi sɔrɔn ka san bisawa ni san loolu bɔ tuma mɛn na, a ka Selasi sɔrɔn.

¹³ Selasi sɔrɔn kɔrɔ, Aripasadi ka san kɛmɛ naanin ni san sawa le kɛ, ka dɛncɛ ni denmusoilu sɔrɔn.

14 Selasi sərən ka san bisawa bə tuma mən na, a ka Eberi sərən.

15 Eberi sərən kərə, Selasi ka san keme naanin ni san sawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

16 Eberi sərən ka san bisawa ni san naanin bə tuma mən na, a ka Peleji sərən.

17 Peleji sərən kərə, Eberi ka san keme naanin ni san bisawa le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

18 Peleji sərən ka san bisawa bə tuma mən na, a ka Eruhu sərən.

19 Eruhu sərən kərə, Peleji ka san keme fila ni san kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

20 Eruhu sərən ka san bisawa ni san fila bə tuma mən na, a ka Seruki sərən.

21 Seruki sərən kərə, Eruhu ka san keme fila ni san wərənwula le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

22 Seruki sərən ka san bisawa bə tuma mən na, a ka Nakəri sərən.

23 Nakəri sərən kərə, Seruki ka san keme fila le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

24 Nakəri sərən ka san muwan ni san kəndə bə tuma mən na, a ka Teraki sərən.

25 Teraki sərən kərə, Nakəri ka san keme ni san tan ni kəndə le ke, ka dence ni denmusoilu sərən.

26 Teraki sərən ka san biwərənwula bə tuma mən na, a ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən.

27 Teraki bənsən de jin di. A ka Iburama ni Nakəri ni Haran sərən. Haran ka Luti sərən.

28 Haran sara ka a fa kende to. A la saya kera a sərən jamana le rə, Kalide jamana kənin. A sara Uri so le kəndə.

29 Iburama ni Nakəri ka furu ke. Iburama muso tə le tere ko Sarayi. Nakəri ka Haran denmuso do furu, mən tə ko Milika. Haran denmuso do fanan tə ko Sisika.

³⁰ Sarayi tεε densɔrɔnbali le ri. Den tun tε a bolo.

³¹ Nba, Teraki ka a dence Iburama ni a marence Luti ta ka wa Kanaan jamana rɔ. Luti ye Haran den de ri. Teraki ka a biranmusoni Sarayi fanan ta, mɛn ye Iburama muso ri. Ii bεε bɔra Uri so la ka Kanaan bɔnsɔn na jamana sila mira. Uri wo ye Kalide jamana le rɔ. Kɔni ii se mɛn keni Haran, ii ka i sii ye.

³² Teraki si bεε ladennin kera san kemε fila ni san loolu le ri. A sara Haran ye.

12

Alla kumara Iburama ye

¹ Nba, Allabatata kumara Iburama ye ko: «Iburama, i ye bɔ i la jamana rɔ, ka bɔ i badenmailu tɛma, ka bɔ i fa la lu ma. I ye wa jamana do rɔ, n ketɔ mɛn yirakala i la.

² N di i bɔnsɔn kε jamana ba ri ye. N di baraka don i rɔ, ka i tɔɔ bonya. Mɔɔilu ri baraka sɔrɔn i la sababu rɔ.

³ Mɔɔ mɛn ba duwa i ye ka i miri kojuma, n di jumaya kε wo tii ye. Mɔɔ mɛn ba i danka, n di tɔrɔya la wo kan. I ri kε sababu ri, siyailu bεε ri baraka sɔrɔn n bolo.»

⁴ Iburama wulira ka wa ikomin Allabatata ka a fɔ a yeɲa mɛn ma. Luti taara a fε. Iburama bɔra Haran ka wa, ka a tɛrɛn a sɔrɔn da san biwɔrɔnwula ni san loolu bɔ.

⁵ Iburama ka a muso Sarayi ta a ni a kɔrɔce dence Luti a ni a jɔnilu a ni a bolofen bεε. A tun ka fen fen sɔrɔn Haran, a ka wo bεε ta. Ii bɔra wo ɲa le ma ka wa Kanaan jamana rɔ.

Iburama ni a la mɔɔilu seni ye,

⁶ ii ka jamana rateε ka wa Sekεmu, More la jiriju ba lɔni dinkira mɛn dɔ. Wo tuma, Kanaanka tere jamana wo rɔ ye fɔlɔfɔlɔ.

⁷ Awa Allabatata ka a jere yiraka Iburama la, ka a fɔ a ye ko: «N di duu jin beε di i bɔnsɔn ma.» Wo le rɔ, Iburama ka saraka janin diya lɔ Allabatata bato kanma, Allabatata mɛn ka a jere yiraka a la.

⁸ Iburama bɔra ye ka wa koyinkεilu fan fe, menilu ye Beteli so telebɔ fan fe. A ka a la faan-inbon lɔ ye, ka Beteli to a telebe fan fe, ka Ayi to a telebɔ fan. A ka saraka janin diya lɔ Allabatata bato kanma ye ka a tara.

⁹ Iburama bɔra ye ka jamana wo rataama ka wa Nεkεbi mara.

¹⁰ Nba, wo tuma kɔnkɔ ba ra don jamana kɔndɔ. Wo juuyara kosebe. Wo rɔ, Iburama wara Misiran jamana rɔ ka mɛn ye.

¹¹ Ii dontɔla Misiran, Iburama ka a fɔ a muso Sarayi ye ko: «N ka a lɔn ko i kenji ba le.

¹² Ni Misirankailu ka i yen, ii ri a lɔn ko n muso le i ri. Wo rɔ, ii ri n faa ka i kende to.

¹³ I jaandi, ni an sera ye, i ye a fɔ ko n dɔɔmuso le i ri, sa ii ri n damira kojuma ka n to i la ko kosɔn.»

¹⁴ Iburama ni a muso sera Misiran tuma mɛn na, Misirankailu ka a yen ko Sarayi kenji kosebe.

¹⁵ Misiran mansa Ferawuna* la mɔɔbailu ka Sarayi yen tuma mɛn na, ii wara a mankutun fɔ Ferawuna ye. A ka wo mɛn ka mɔɔilu lɔ Sarayi tala ka na a ri a wara.

¹⁶ A ka Iburama mira kojuma Sarayi la ko kosɔn, ka kolofen su beε di Iburama ma: saailu wo, bailu

---

* **12:15** Misirankailu ii a fɔla ii la mansa ma le ko Ferawuna.

wo, nisiilu wo, jɔɔmɛilu wo, faliilu wo, jɔnilu a ni jɔnmusoilu.

¹⁷ Kɔni Allabatata ka yankaro juuila bila Ferawuna ni a la bonkɔndɔmɔilu la Iburama muso Sarayi la ko kosɔn.

¹⁸ Wo rɔ, Ferawuna ka Iburama kili ka a fɔ a ye ko: «I ra nfen ke n na ten? Nfenna i ma a fɔ n ye ko i muso le?»

¹⁹ Nfenna i ka a fɔ ko i dɔɔmuso le? Wo le ka a ke, nde ka a ta ko n ye a kɛla n muso ri. Hen, i muso le jin de. A mira, i ye wa a ri!»

²⁰ Ferawuna ka a fɔ a la mɔɔilu ye ko ii ye Iburama ni a muso labɔ Misiran, a ni ii bolofenilu bɛɛ.

13

Luti ni Iburama farara

¹ Iburama ni a muso bɔra Misiran ka wa Nɛkɛbi. A wara a bolofenilu bɛɛ ri. Luti wara a fɛ.

² Iburama tun da ke fentii ba ri. Kolofen ni wodigbɛ ni sanin tɛɛ a bolo a ja ma.

³ A bɔra Nɛkɛbi ka wa Bɛtɛli. A tun ka a la faaninbon lɔ dinkira mɛn dɔ kɔrɔman, a sera ye. Dinkira wo tɛɛ Bɛtɛli ni Ayi soilu tɛ le,

⁴ Iburama tun ka Alla saraka janin diya lɔ dinkira mɛn dɔ. A se mɛn kɛni ye, a ka Allabatata matara.

⁵ Kolofenilu ni mɔɔilu tun ka siya Luti fanan bolo, mɛn tɛɛ ye taamala Iburama fɛ.

⁶ Wo le kosɔn, dinkira wo dɔɔyara ii fila bolo, baa ii bolofenilu ka siya kosɛbɛ. Ii fila tun ti se tola dinkira kelen dɔ.

⁷ Lon do rɔ, kɛɛ wulira Iburama la kolofen kɔnɔmadenilu ni Luti la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ.

Wo tuma, Kanaanka ni Peresikailu fanan siini jamana wo rɔ ye.

⁸ Wo rɔ, Iburama ka a fɔ Luti ye ko: «An kana sɔn kɛɛ ye wuli ile ni nde tɛ ma, wala ile la kolofen kɔnɔmadenilu ni nde la kolofen kɔnɔmadenilu tɛ ma. An ye badenma le ri.

⁹ I ye jamana mafɛɛ. Nin bɛɛ tɛ dinkira le ri wa? An ye fara. Ni bolomaran yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolokinin yan fan fɛ. Ni bolokinin yan fan fɛ la le duman i ye, i ye wo ta. Nde ri to bolomaran yan fan fɛ.»

¹⁰ Luti ka a ja lɔ ka Juridɛn Ba dinban bɛɛ ragbɛ. A ka a yen ko ji kɔ nɔɔman dinkira wo rɔ, ikomin a nɔɔman Allabatata la nakɔ juma rɔ ja mɛn ma, wala ikomin Misiran ye ja mɛn ma ji ko rɔ. A tɛɛ wo ja haan Sowari so. Dinkira wo ka ji tɛɛ fɔlɔ. Tuma wo, Allabatata tun ma Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu halaki fɔlɔ.

¹¹ Nba, Luti ka wo yen ka Juridɛn Ba dinban bɛɛ janatɔnbɔn ka a kɛ a ta ri. Wo rɔ, a bɔra Iburama fɛ ka wa telebɔ fan fɛ. Badenma fila wo farara wo ja le ma.

¹² Iburama ka i sii Kanaan jamana rɔ. Luti wara i sii ba dinban soilu fan fɛ, ka a la faaninbonilu lɔ Sɔdɔmu so donda la.

¹³ Sɔdɔmukailu tun ka juu kosɛbɛ, ka kojuu siyaman kɛ, ka Allabatata hake ta.

¹⁴ Luti ni Iburama farani kɔ rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburama ye ko: «Iburama, i ja lɔ. Ka bɔ i lɔ dinkira ye i ja lawa tele kankan bolomaran fan fɛ, a ni tele kankan bolokinin fan fɛ, telebɔ fan fɛ a ni telebe fan fɛ.

¹⁵ I ja ye jamana mɛn bɛɛ la jin, n di wo bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma, ka a kɛ ai ta ri kadawu!

16 N di i bənsən siyaya ka ii kε ikomin dunuɲa kiɲε. Ni mɔɔ ri se dunuɲa kiɲε jatela, i bənsən fanan di se jatela.

17 I wuli ka jamana rataama, ka a janya ni a bonya ragbε, baa n ye a bεε dila ile le ma.»

18 Iburama ka a la faaninbonilu bɔ, ka wa i sii Mamere la jiriju bailu kɔrɔ. Dinkira wo ye Heburɔn so da la. A ka saraka janin diya wɔse rabɛn Allabatata ya.

14

Luti mirara

1 Wo tuma, Amurafeli ye Sineyari jamana mansaya la. Ariyɔki ye Elasari jamana mansaya la. Kedorilamɛri ye Elamu jamana mansaya la. Tidali ye Koyimu jamana mansaya la.

2 Mansa naanin woilu ka ii ladɛn ka wa mansa Bera kɛɛ, a ni mansa Birisa ni mansa Sineyabu ni mansa Semeberi ni mansa mɛn siini Bela so kun na. Bela tɔɔ fanan ko Sowari. Bera siini tɛɛ Sɔdɔmu so kun na. Birisa siini tɛɛ Kɔmɔri so kun na. Sineyabu siini tɛɛ Adima so kun na. Semeberi siini tɛɛ Seboyimu so kun na.

3 Mansa loolu woilu wara i ladɛn Sidimu dinban dɔ, Dalaba Kɔɔjilama ye dinkira mɛn dɔ bi.

4 Ii tun da san tan ni fila kε, ii ye mansa Kedorilamɛri la fanka kɔrɔ. A san tan ni sawana, ii muruntira a ma.

5 A san tan ni naaninna, Kedorilamɛri ni a fε mansailu wulira ka na, ka mansa mɛnilu kɛɛ; Refayikailu mɛnilu siini Asiterɔti Karinayimu so la, Sisikailu mɛnilu siini Hamu so la, Emukailu mɛnilu siini Sawe Kiriyaɲayimi so la, ka ye mɔɔilu kɛɛ ka ii se woilu la.

⁶ Ii wara Horilu keɛ woilu bara, koyinke ma dinkira do rɔ, Seyiri la jamana rɔ, ka se woilu la. Ii ka ii gbɛn haan Heliparan, so mɛn ye wula kɔndɔ.

⁷ Wo kɔ, Kedorilamɛri ni a dafaɲɔɔilu ka ii kɔsɛ ka na En Misipati, mɛn tɔɔ ko Kadɛsi. Mɔɔ mɛnilu tɛɛ ye Amaleki bɔnsɔn na jamana rɔ, ii ka woilu keɛ ye, ka se woilu la ka ai la jamana bɛɛ ta. Ii sera Amɛrikailu fanan na, mɛnilu siini tɛɛ Asarɔn Tamari so la.

⁸ Wo rɔ, Sɔdɔmu mansa bɔra, a ni Kɔmɔri mansa ni Adima mansa ni Seboyimu mansa ni Bela mansa. Bela wo tɔɔ fanan ko Sowari. Mansa woilu bɔra ka wa keɛ diya Sidimu dinban dɔ.

⁹ Ii wara ka Elamu mansa Kedorilamɛri keɛ, a ni Koyimu mansa Tidali ni Sineyari mansa Amurafɛli ni Elasari mansa Ariyɔki. Mansa loolu woilu ka mansa naanin keɛ.

¹⁰ Nba, Sɔdɔmu mansa ni Kɔmɔri mansa ni ii la mɔɔilu ka i bori ii juuɪlu ɲɛ. Ii siyaman borimantɔ bera tulubɔ fasani denkailu rɔ, baa wo ka siya tɛɛ Sidimu dinban dɔ. Mɛnilu ma be denka rɔ, woilu ka i bori fɔɔ tindilu kan.

¹¹ Wo rɔ, Kedorilamɛri ni a la mɔɔilu wara ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri nanfulu bɛɛ ta, a ni ii la dɔɔnninfenilu bɛɛ. Ii ka wo bɛɛ ta ka wa a ri.

¹² Ii ka Iburama badenma Luti fanan mira ka wa a ri, a ni a bolofen bɛɛ, baa ale fanan siini tɛɛ Sɔdɔmu so le kɔndɔ.

Iburama ka Luti kisi

¹³ Mɔɔ do borimantɔ nara ka wo bɛɛ ɲafɔ Iburama ye, a ye fɔla mɛn ma ko Heburu cɛɛ. Wo tuma, Iburama siini tɛɛ Mamere la jiriju bailu tɔrɔfɛ. Mamere wo tɛɛ Amɛrika mɔɔ do le ri. A

badenmailu le Esikoli ni Aneri ri. Wo bεε tεε Iburama denkuruilu le ri.

¹⁴ Iburama badenma mira ko fɔra a ye tuma men na, a ka a la mɔɔilu kili, menilu kusan keɛla. Cεε fadinman mɔɔ kemε sawa ni mɔɔ tan ni seyin men bεε sɔrɔnni Iburama wara woilu bɔra, ka mansailu kɔsaran fɔɔ Daan so la.

¹⁵ Su rɔ, Iburama ka a la mɔɔilu ratalan ka be mansailu kan. Iburama ka ii keɛ ka se ii la, ka ii gbɛn haan Hobā. So wo ye Damasi so tele kankan bolomaran fan fɛla.

¹⁶ Mansailu tεε ra nanfulu men bεε ta, Iburama ka wo bεε mira ii la ka na a ri. A nara a badenma Luti fanan di, a ni Luti bolofenilu bεε ni muso menilu mirani tεε wo ni mɔɔ tɔilu bεε.

Melikisedeki ka Iburama kunben

¹⁷ Nba, Iburama ka mansa Kedorilameri ni a mansa jɔɔnilu keɛ ka se ii la, ka ban ka i kɔsε. A kɔsεtɔ, Sɔdɔmu mansa wara a kunben Sawe dinban dɔ, mɔɔilu ye a fɔla men ma ko mansa la dinban.

¹⁸ Salemu so mansa Melikisedeki nara Iburama kunben ka sɔ buru ni rεsenji a rɔ. Alla Kɔrɔtaniba sarakalasela le wo ri.

¹⁹ A duwara Iburama ye ko: «Alla ye jumaya ke Iburama ye, Alla Kɔrɔtaniba, men ka san dan ka duu dan.

²⁰ An ye Alla Kɔrɔtaniba tando, men ka i juuili di i ma.» Iburama ka menilu sɔrɔn keɛ rɔ, a ka wo bεε ja bɔ ka a di Melikisedeki ma.

²¹ Sɔdɔmu mansa ka a fɔ Iburama ye ko: «N na mɔɔilu lasε n ma. Kɔni i ka nanfulu men mira, i ye wo ta.»

²² Iburama ka a jabi: «N da n bolo kərətə ka n kali Allabatāla la, Alla Kərətāniba, mən ka san dan ka duu dan.

²³ N da n kali wo la ko n tē i bolofen si tala, hali jisikari, wala sanbara julū. N tē a foyi ta, sa i kana a fə ko ile le ka Iburama kē nanfulutii ri.

²⁴ N tē foyi tala fo n na məəilu ka mən kē ii balo ri. Kəni mənīlu wara n kəfē, Anəri wo, Esikoli wo, Mamere wo, fen mənīlu sərənda kēle rə woilu ri ii nii bə wo rə.»

15

Alla ni Iburama la teriya

¹ Wo waati taminni kə rə, Iburama ka Allabatāla kumakan mən kibarə misaliya rə. A ka a fə ko: «Iburama i kana silan. N di i lantanka fen bēē ma ka i sara kosēbē.»

² Iburama ka a jabi: «N Tii Allabatāla, den tē n bolo. I ri nfen de di n ma wo rə? Damasika mən təə ko Eliyēsēri, wo le ketə n na bon cətala ri.»

³ Iburama ka a fə ko: «I ma den si di n ma. Wo rə, n na jən, mən ye n wara yan, wo le ketə n cətala ri.»

⁴ Iburama ka Allabatāla kumakan mən jabili rə ko: «Wo kuma tē. Cēē wo tē kēla i cətala ri, fo i jēē den, i ketə mən sərənna. Wo le ketə i cətala.»

⁵ Allabatāla ka Iburama labə kēnema ka a fə a yē ko: «Iburama, i ja lə san də, ka lolo bēē jate, ni i ri se wo dan lənna.» Allabatāla ka a fə ko: «Loloilu siyaman ja mən ma, i bənsən di siyaya wo ja.»

⁶ Ibrahima lara Allabatāla la kuma la, wo rə Allabatāla ka a jate məə telenni ri.

⁷ Allabatāla ka a fə a yē ko: «Nde le Allabatāla ri, mən ka lə i jərə ka i labə Uri so kəndə Kalide

jamana rɔ. N ka i lana yan de, ka jamana jin di i ma ka a ke i cetala ri.»

⁸ Kɔni Iburama ka a jabi: «N tii Allabatala, n di se a lonna di ko jamana jin di ke n ta ri?»

⁹ Allabatala ka a fɔ ko: «Nisi muso kelen mira ka na a di n ma, a ni bamuso kelen ni saaji kelen. Wo beε ye ke san sawa sawa ri. I ye kanba kelen fanan mira, a ni sokɔndɔkanbanin kelen.»

¹⁰ Iburama nara woilu beε di a ma, ka ii faa ka kolofenilu sensen a tema fila ri, kɔni a ma kɔnɔilu sensen. A ka kunkundun woilu bilabila ka ii jaben i jɔɔn na.

¹¹ Duwailu jiira soboilu ma tuma mɛn na, Iburama ka ii gben.

¹² Nba, tele be tumana, sunɔɔ ba donda Iburama ja rɔ. Ka a tɛren a ye sunɔɔ rɔ, silan juu ni dibi ba sera a ma.

¹³ Allabatala ka a fɔ a ye ko: «Iburama, i ye a lon ko i bɔnsɔn di ke londonilu ri jamana gberε rɔ. Ii ri ke jɔnilu ri, ka tɔrɔ kojuyya haan san kemε naanin wa dafa.

¹⁴ Kɔni jamana mɛn ketɔ ii bilala jɔnya rɔ, n di kititεε jamana wo kan. Kiti wa ke, i bɔnsɔn di bɔ jamana wo rɔ nanfulu siyaman di.

¹⁵ Ile kɔnin di i la kɔrɔya diya bɔ, ka sa hεrε rɔ. Ii ri i su don.

¹⁶ I denilu bɔnsɔn naaninna ri ii kɔsε yan, baa yan mɔɔilu, ni woilu ye Amɔrikailu le ri, ii la kojuu ma dan natamin fɔɔ ka se ii gben ma.»

¹⁷ Nba, tele bera ka dibi don tuma mɛn na, sinkɔn sisima ni kala mɛlɛn taminda sobo kunkundunilu tema.

¹⁸ Wo lon jεrε rɔ, teriya donda Allabatala ni Iburama tema. A ka a fɔ a ye ko: «N di duu jin di

i bənsən ma, ka bə Misiran Ba ma, ka wa haan ba belebele ba ma, mən ye Efirati Ba ri kənin.

¹⁹ Dinkira wo ye Kenikailu bolo, a ni Kenisikailu ni Kadimonikailu

²⁰ ni Hetikailu ni Peresikailu ni Refayikailu

²¹ ni Amərikailu ni Kanaanaka ni Kirikasikakailu ni Jebusikailu.»

16

Isumayila sərən ko

¹ Iburama muso Sarayi tun ma den sərən a ye. Wo tuma, Misiranka sunkurun do tere Sarayi bolo jənya la, mən tə ko Hajara.

² Lon do rə, Sarayi ka a fə Iburama ye ko: «N cee, Allabatala ma sən n ye den sərən. I ye wa i la n na jənmuso Hajara fe. Ni Alla sənda, a ri den sərən n ye.»

Iburama sənda Sarayi la kuma ma.

³ Wo rə, a muso Sarayi ka a la jən Misiranka sunkurun di a ma ka a ke a muso ri, wo ka a tere Iburama ra san tan ke Kanaan jamana rə.

⁴ Iburama wara a la Hajara fe. Hajara ka kəno ta. Hajara ka a yen tuma mən na ko a kəno ma le, a ma a tii Sarayi jii foyi le ri, fo ka a doya.

⁵ Wo rə, Sarayi ka a fə Iburama ye ko: «Ko mən ye kela n na, wo bəni ile le rə. N ka n na jən di i ma ka a ke i muso ri. Kəni a ka a yen tuma mən na ko a kəno ma le, a ma n jii foyi le ri. Allabatala, a ye wo kititee nde ni ile tema!»

⁶ Iburama ka Sarayi jabi: «Ale le wo ri. I la jənmuso ye i la fanka le kəro. Mən wa i diya, i ye wo ke a la.» Wo rə, Sarayi ka Hajara tərə kojuuya, fə Hajara ka i bori a kəro ka wa.

⁷ Allabatala la mɛlɛka ka Hajara yen tenke do rɔ wula kɔndɔ; tenke wo ye Suri sila dafɛ.

⁸ Mɛlɛka ka a fɔ a yɛ ko: «Ile, Hajara, Sarayi la jɔnmuso, i bɔni mi? I watɔ mi?» Hajara ka a jabi: «N borini n tii Sarayi le kɔrɔ.»

⁹ Allabatala la mɛlɛka ka a fɔ a yɛ ko: «I kɔsɛ i tii wara, ka wa i fanmajii a yɛ ka a kan mira.»

¹⁰ Mɛlɛka ka a fɔ ko: «N di i bɔnsɔn siyaya a ja ma, fɔɔ mɔɔ tɛ wo jate lɔn muumɛ!»

¹¹ Habadan Mansala la mɛlɛka ka a fɔ a yɛ ikɔ tuun ko: «I ja lɔ. I kɔnɔ ma le, i ri dence sɔrɔn. I ye wo tɔɔ la ko Isumayila, baa Allabatala da i la jusukasi kan namɛn.

¹² Den wo ri kɛ ikomin waa rɔ sofali, mɛn bilani a jɛɛ ma. A ti se a la yala a badenma tɛma. A ni a badenmailu tɛ bɛn.»

¹³ Hajara ka a fɔ ko: «Allabatala jayen n na», wo rɔ a ka tɔɔ do la ko: «Alla mɛn kɔrɔtanin jayen n na.»

¹⁴ Wo le rɔ, kɔkun mɛn ye Kadɛsi so ni Bɛɛdi so tɛ, mɔɔilu ye wo kilila ko Lasayi Rɔyi.

¹⁵ Wo taminni kɔ, Hajara ka dence sɔrɔn Iburama yɛ. Iburama ka den tɔɔ la ko Isumayila.

¹⁶ Hajara ka Isumayila sɔrɔn tuma mɛn na, Iburama sɔrɔn tun da san biseyin ni san wɔɔrɔ bɔ.

17

Alla ni Iburama la teriya tɔɔmasere

¹ Iburama sɔrɔn ka san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ tuma mɛn na, Allabatala ka a jɛɛ yiraka a la ka a fɔ a yɛ ko: «Nde le Alla Sebɛɛtii ri. I ye n na sila taama ka kɛ mɔɔ telenni ba ri.

² Wo wa kɛ, n di an na teriya mafa i yɛ ka i bɔnsɔn siyaya kosɛɛ.»

³ Iburama ka wo men ka a jakoro ben duu ma. Alla kumara a ye ko:

⁴ «An ye teriya men tala, wo le ye jin di. Jamana siyaman di bo i ro.

⁵ A te fo i ma butun ko Iburama. I kilito le sisen ko Iburahima, baa n di i ke jamana siyaman benba ri.

⁶ N di i jiri kosebe. I banson di siyaya ka ke jamanailu ri. Mansailu ri bo i banson do.

⁷ An na teriya wo ri to an tema a ni i bansonilu fanan, menilu bee nato i ko. Teriya wo te banna habadan. N di ke i Maari Alla ri, a ni i banson ta.

⁸ I ye londanya la jamana men do bi, n di jamana wo di ile ni i banson bee ma. Kanaan jamana wo ri ke ile ni i banson ta ri habadan. N di ke i banson na Maari Alla ri.»

⁹⁻¹⁰ Alla ka a fo Iburahima ye ko: «I ni i banson bee ye an na teriya sila taama ka n kan mira. Ai ka kan ka diyagboya ko men ke, wo le ye jin di. Ai cee kelen kelenna bee ye faaninta ke.

¹¹ Ai wa faaninta ke, wo ri ke an na teriya toomasere ri nde ni aile tema.

¹² Ka bo bi ma haan ka wa, denceilu bee ye faaninta ke ii saron tele seyin ma. Hali jonilu. Jon fen fen wa saron i wara, i ye a faaninta ke wo ja le ma. I wa jon fen fen san wodi la siya gberailu ma, wo fanan ye faaninta ke ja kelen wo ma.

¹³ Ni a saronda i wara, ni i ka a san i la wodigbe la, a bee ye faaninta ke. Wo le ro, n na teriya toomasere ri ke ai fari ma, ka a yiraka ko teriya wo ri men kadawu.

¹⁴ Ni cee men ma faaninta ke ka wo no ke a fari ma, wo ye fara a badenmailu la, baa n kan men

diyagboya le, a ma wo ke. Wo rɔ, a ra n na teriya sila bila.»

¹⁵ Nba, Alla ka a fɔ Iburahima ye ko: «I kana a fɔ i muso ma butun ko Sarayi. A tɔɔ le sisen ko Saran.

¹⁶ N di baraka don a rɔ. N di a ke, a ri dence sɔrɔn i ye. N di baraka don Saran na kɔ rɔ ka a ke siyailu ma ri. Mansailu ri bɔ a bɔnsɔn dɔ.»

¹⁷ Iburahima ka a jɔkɔrɔ bɛn duu ma. Kɔni a ka Alla la kuma mɛn a yelɛra ka a fɔ a jɛɛ kɔndɔ ko: «Cɛɛ mɛn sɔrɔn da san kemɛ bɔ, wo ketɔ den sɔrɔnna di? Saran fanan da san bikɔnɔndɔ sɔrɔn. Wo ri se moyila den na wa?»

¹⁸ A ka Alla madiya ko: «I jaandi. I ye baraka don Isumayila la ko rɔ, ka i janto a rɔ.»

¹⁹ Alla ka a jabi: «Wo kuma tɛ, kɔni i muso Saran di dence sɔrɔn i ye. I ri a tɔɔ la ko Isiyaka. Teriya ri don n ni Isiyaka tɛma, a ni a bɔnsɔn mɛnilu natɔ a kɔ. Teriya wo ri mɛn kadawu.

²⁰ Mɛn lɔni Isumayila la ko ma, i ka mɛn dali n fɛ, n di wo ke. N di baraka don a la ko rɔ ka den siyaman di a ma, ka a bɔnsɔn siyaya kosɛbɛ. A ri faama tan ni fila sɔrɔn. N di jamana ba do bɔ a rɔ.

²¹ Kɔni n na teriya ri tɔ n ni Saran dence Isiyaka le tɛma, mɛn Saran di sɔrɔn i ye jin tuma sandɔ.»

²² Alla banda kumala Iburahima ye tumana mɛn na, a bɔra Iburahima fɛ.

²³ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ka Isumayila la faaninta ke, ka a la jɔn bɛɛ fanan faaninta ke, mɛnilu sɔrɔnni a wara a ni mɛnilu sanni a bolo. Cɛɛman kelen kelenna mɛn bɛɛ tɛɛ a wara, Iburahima ka wo bɛɛ faaninta ke ikomin Alla ka a fɔ a ye ja mɛn ma.

²⁴ Iburahima jɛɛ ka faaninta ke ka a tɛɛn a sɔrɔn da san bikɔnɔndɔ ni san kɔnɔndɔ bɔ.

²⁵ A dence Isumayila ka faaninta ke ka a tereɛn a sɔrɔn da san tan ni sawa bɔ.

²⁶ Wo lon kelen dɔ, Iburahima ni a dence Isumayila fila bɛɛ ka faaninta ke,

²⁷ a ni cɛɛman menilu bɛɛ tɛɛ Iburahima wara. Jɔn menilu sɔrɔnni a wara, a ni menilu sanni a bolo siya gberɛilu ma, woilu bɛɛ ka faaninta ke a fɛ.

18

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Lon do rɔ, Allabatata ka a jɛɛ yiraka Iburahima la Mamere la jiriju bailu kɔrɔ. Wo ka Iburahima siini tɛɛ a la faaninbon da la tele kunna rɔ.

² Iburahima ka a ja lɔ ka cɛɛ sawa lɔni yen. Ii tun ma jan a la. A ka ii yen tuma men na, a borimantɔ bɔra a la faaninbon da la ka wa ii labɛn, ka a majii bakɛ ka ii fo.

³ A ka a fɔ ii yɛ ko: «N tiilu, ai jaandi, ai kana tamin n wara ten.

⁴ Ko ji ye na ka ai sen mako, ka ban ka ai jɔjɔ lulen na.

⁵ N ye wa dɔɔnnin fen jɔinin a ye dɔɔnnin ke. Baa, ai ra na ai la baarden wara. Ai ti se bɔla yan wo ja a ma dɔɔnnin ke. A wa banda dɔɔnninna a ri sila mira ka wa.» Ii ka Iburahima jabi: «Ale le wo ri, wo tɛ baasi ri.»

⁶ Iburahima borimantɔ donda a la faaninbon na ka a fɔ Saran yɛ ko: «I kaliya ka farinin muun juma sumanifen ja sawa suman, ka a gbasi ka a ke buru ri.»

⁷ Iburahima ka a bori ka wa nisi ware rɔ, ka nisiden tɔlɔni do mira, men sobo duman. A ka wo

don a la jɔn do bolo. Jɔn wo ka a kaliya ka nisiden kannatɛɛ ka a sobo tibi.

⁸ Iburahima ka nɔnɔ sunɔni ni nɔnɔ kɛndɛ ta, ka nisiden sobo tibini la woilu kan ka wa wo bɛɛ sii london sawa kɔrɔ. Ii tɛɛ ye dɔnninna tuma mɛn na, Iburahima ka a lɔ ii dafɛ jiri kɔrɔ.

⁹ Ii ka Iburahima majininka ko: «I muso Saran ye mi?» A ka a fɔ ko: «A ye faaninbon na.»

¹⁰ Kelen ka a fɔ ko: «N di na bɔ i fɛ jin tuma sandɔ. Wo ri a tɛɛn i muso Saran da dɛncɛ sɔrɔn.»

Saran siini tɛɛ londoncɛ wo kɔfɛ faaninbon da la, ka a tolo malɔ a la.

¹¹ Wo tuma, Iburahima ni Saran da kɔrɔ kosɛbɛ. Den sɔrɔn waati ra tamin Saran kan.

¹² Saran ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a yɛlɛra a jɛɛ ma, ka a fɔ ko: «Nde kɔrɔni ba le. N cɛɛ fanan da cɛmɔya kosɛbɛ. N di se den sɔrɔnna wo rɔ, ka sɛwa wo rɔ wa?»

¹³ Wo rɔ, Allabatata ka a fɔ Iburahima ye ko: «Nfenna Saran ye yɛlɛla ka sika a den sɔrɔn ko rɔ a kɔrɔya waati?»

¹⁴ Allabatata se kaɲala fen su juman de kɛla? Nin tuma sandɔ, n di na bɔ i fɛ yan. Wo ri a tɛɛn i la muso Saran da dɛncɛ sɔrɔn.»

¹⁵ Saran silanda ka wuya fɔ ko: «Nde ma yɛlɛ de!» Kɔni Allabatata ka a fɔ ko: «I yɛlɛra le jɔ!»

Iburahima ka Alla tara Sɔdɔmukailu ye

¹⁶ Nba, london woilu wuli mɛn kɛni ka wa, Iburahima wara ii bilasila. Ii sera tindi do kan ka ii ja lɔ Sɔdɔmu so fan fɛ lala.

¹⁷ Allabatata ka a fɔ a jɛɛ ma ko: «N ketɔ mɛn kɛla, n di wo dokon Iburahima ma wa?»

18 Baa a ri ke jamatii ba ri, fanka ye men na. Iburahima ri ke sababu ri, siya bee ri baraka saron n bolo.

19 N da a penematamon, kosa a ri a denilu ni a bonsan bee jamari ko ii ye n na sila taama telenbaya ro. Ni ii ka wo ke, n di n na teriya mafa, n ka men ta Iburahima ye.»

20 Nba, Allabatala ka a fo Iburahima ye ko: «Sodomukailu ni Komarikailu jalakili kan da siyaya. Ii la ko haramunnin a ra wara kosebe.

21 Wo ro, n watu ii ragbela, sa n di a lon ni ii ra kojuu ke ikomin a fora n jana ja men ma.»

22 Cee woilu bora Iburahima tarofe ka wa Sodomu fan fe. Koni Iburahima lani tora Allabatala jakoro.

23 A ka a madon a la ka a fo a ye ko: «Allabatala, i ri jahadi la maa telenniilu ni maa telenbaliilu bee joon kan wa?

24 Ni i ka maa telenni biloolu teren so kando ye, i ri jahadi la so kando maailu bee kan wa? I ti se so kando maailu tola ye maa telenni biloolu woilu la ko koson wa?

25 Ka maa telenniilu faa maa telenbaliilu fe, i te ko su wo kela fewu. I te sanna ka maa teleni ni maa telenbaliilu jate kelen di ka jahadi la ii bee kan. I te ko su wo kela fewu! Ile le dunu ja bee kititeela ri, men ye kojuu ni kojuma faranfaasila.»

26 Allabatala ka Iburahima jabi: «Ni n ka maa telenni biloolu teren Sodomu, n di so kando maa bee to ye maa juma biloolu woilu la ko koson.»

27 Iburahima ka a fo a ye iko tuun ko: «Maari, i ye dije. N te foyi ri fo banku, koni n ye n dajala ka kuma i ye.»

²⁸ Ni i ka a tereɛn mɔɔ telenni tɛ mɔɔ biloolu bɔ don? Ni mɔɔ loolu dɔrɔn ka mɔɔ biloolu jan, i ri jahadi la so beɛ kan mɔɔ loolu woilu la ko kosɔn wa?» Allabatata ka a jabi: «Ni n ka mɔɔ telenni binaanin ni loolu tereɛn so kɔndɔ, n tɛ jahidi la so kan.»

²⁹ Iburahima kumara a ye ikɔ ko: «Ni mɔɔ telenni ma tamin mɔɔ binaanin kan don?» Allabatata ka a fɔ ko: «Mɔɔ binaanin woilu la ko kosɔn, n tɛ jahadi la so kan.»

³⁰ Iburahima ka a fɔ ko: «Maari, i jaandi, i kana diminya n ma, kɔni n ye kumala ikɔ. Ni i ka mɔɔ telenni bisawa dɔrɔn tereɛn so kɔndɔ don?» Allabatata ka a fɔ ko: «Ni n ka mɔɔ telenni bisawa tereɛn ye, n tɛ jahadi la so kan.»

³¹ Iburahima ka a fɔ ko: «Maari, ye n diɲɛ. N ye n dajala ka kuma i ye ikɔ. Ni i ka a tereɛn ko mɔɔ telenni tɛ tamin mɔɔ muwan kan don?» Allabatata ka a jabi: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ muwan woilu la ko kosɔn.»

³² Iburahima ka a fɔ ko: «Maari, i kana diminya n ma. N na kuma dan de ɲin di. Ni mɔɔ telenni muumɛ kɛra mɔɔ tan di don?» Allabatata ka a fɔ ko: «N tɛ jahadi la so kan mɔɔ tan woilu la ko kosɔn.»

³³ Allabatata banni kumala Iburahima fɛ, a wara. Iburahima ka i kɔsɛ ka wa a wara.

19

Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu Jahadi ɲa

¹ Nba, mɛɛka fila wo sera Sɔdɔmu wura fɛ. Luti tereɛ siini so donda la. A ka ii yen tuma mɛn na, a wulira ka wa ii labɛn ka majii baɛ ka ii tuwa.

² A ka a fɔ ko: «N tiilu, ai jaandi, ai ye diɲɛ ka na jiya n wara. Ai ye ai sen mako ka sii yan. Sɔɔma

jona, n di sila di ai ma, sa ai ri wa ai la taama rɔ.»
Melekailu ka Luti jabi: «Eɛn. An di sii kenema yan.»

³ Kɔni Luti kumara ii ye ka a magbeleya, fɔɔ ii sɔnda ka wa jiya a wara. A la mɔɔilu ka buru fununbali ni dɔɔnnin ba rabɛn. Luti ka wo bɛɛ sii a la londonilu kɔrɔ. Ii ka dɔɔnnin kɛ.

⁴ Ka a tɛrɛn ii ma i la fɔlɔ, Sɔdɔmukailu bɔra fan bɛɛ rɔ ka na bon naminin. Kanberenilu wo, mɔɔbakɔrɔilu wo, ii bɛɛ nara.

⁵ Ii ka ii kan nabɔ Luti ma ko: «Cɛɛ mɛn nani i wara yan su jin dɔ, ii ye mi? I ye ii lana an ma. An ye a fɛ ka an na ii fɛ.»

⁶ Luti bɔra bon na, ka bon da tuun londonilu ma.

⁷ A ka fɔ: «N badenmailu. Ai jaandi, ai kana kojuu jin kɛ.

⁸ N denmuso fila ye yan, wo si ma cɛɛ lɔn fɔlɔ. N di woilu lana ai ma ka ii di ai ma. Fen fen wa diya ai ye, ai ye wo kɛ ii la. Kɔni ai kana foyi kɛ cɛɛ jinilu la, baa ii nani londanya le la n wara.»

⁹ So kɔndɔ mɔɔilu ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Cɛɛ jin tɛ foyi le ri fɔɔ london, kɔni sisen a ye a fɛ ka kɛ an na kuntii ri.» Ii ka a fɔ Luti ye ko: «I bɔ sila la an tɛma. Ni i ma i bɔ an yɔrɔ, an di mɛn kɛ i la, wo ri juuya i la londonilu ta ri.» Ii ka Luti tuntun fanka la ka sudunya bon na sa ii ri da kadi ka don.

¹⁰ Kɔni cɛɛ fila woilu ka da laka ka ii boloilu labɔ ka Luti mira. Ii ka a ladon bon na ka da sɔɔ tuma mɛn na,

¹¹ Ii ka mɔɔilu bɛɛ ja fuyenya bonda kɔrɔ. Fen fen tɛrɛ don ko rɔ bon na, woilu bɛɛ ja fuyenyara, kanberen wo, mɔɔbakɔrɔ wo, woilu bɛɛ. Wo rɔ, ii ka bonda jinin ka kana.

¹² Cɛɛ fila wo ka a fɔ Luti ye ko: «I la mɔɔ doilu ye so kɔndɔ yan wa? I ye a bɛɛ labɔ so kɔndɔ. I biran

wo, i denceilu wo, i denmusoilu wo, i la mɔɔ bɛɛ labɔ,

¹³baa an kɛtɔ so ɲin bɛɛ halakila le. Ii jalakili kan da siyaya Allabatala ɲana. Wo rɔ, ale le ka an lɔ ii halakila.»

¹⁴Nba, Luti bɔra ka wa kuma a biranilu yɛ, mɛnilu ka a denmusoilu mamira. A ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai ye wuli. An ye an bori ka bɔ so kɔndɔ. Allabatala kɛtɔ so halakila le!» Kɔni, Luti biranilu ka a kuma jate yɛlemako le ri.

¹⁵Sɔɔma da la, mɛɛka woilu ka a fɔ Luti yɛ ka a magbɛɛya a yɛ ko: «I kaliya! I ye i muso ni i denmuso fila ta ka wa. Ni wo tɛ, ai ri halaki so jahadi rɔ.»

¹⁶Kɔni, Luti ka a la sumaya. Wo rɔ, ii ka a mira a bolo ma, a ni a muso ni a denmuso fila ka wa ii ri so kɔkan. Allabatala kininkinira ii ma wo ɲa le ma.

¹⁷Ii bɔ mɛn kɛni so kɔndɔ, mɛɛka kelen ka a fɔ ii yɛ ko: «Ai ye ai bori ka wa ka ai jɛɛ kisi. Ai kana ai kɔfɛɛ. Ai kana ai lɔ dinban yɔrɔ si rɔ. Ai ye i bori ka wa koyinkɛ kan, sa ai kana halaki.»

¹⁸Luti ka fɔ: «ɛɛ, n tii. I jaandi.

¹⁹I ra ban ka n kisi, kɔni n ti se n borila fɔɔ koyinkɛ kan. Sani n ye se ye, n di jahadi sɔrɔn.

²⁰I ɲa lɔ. I ma so wo yen, mɛn ma jan yan na. So wo ka doo. N di se wo sɔrɔnna. N tii, i jaandi. N ye n bori ka wa so mɛɛn wo la, sa n di kisi.»

²¹Mɛɛka ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. N da diɲɛ wo ma. I kan so mɛn ma wo ri, n tɛ jahadi la wo kan.

²²Kɔni ai ye i kaliya ka wa don ye. Ni ai ma se ye, n ti se foyi kɛla.» So mɛn Luti ka a fɔ a ma ko a dɔɔman, so wo tɔɔ lara ko Sowari.

23 Luti donda Sowari so kɔndɔ ka a tɛrɛn tele ra yɛɛ.

24 Wo tuma, Allabatata ka ta tinbiriki lamaa lajii Sɔdɔmu ni Kɔmɔri kan ikomin sanci kise. Allabatata jɛrɛ le ka wo lajii ka bɔ sankolo rɔ.

25 Wo rɔ, Allabatata ka so woilu bɛɛ janin, a ni dinban bɛɛ. Mɔɔilu bɛɛ halakira, a ni jiri ni bin bɛɛ.

26 Ii watɔla, Luti muso ka kɔfɛnɛ dinkira mɛn dɔ, a yɛɛmɛnda ka kɛ kɔɔ kaba ri.

27 Wo sɔɔma da la jona, Iburahima wara kuma diya wo rɔ, a ni Allabatata tun kumara i jɔɔn fɛ dinkira mɛn kɔnin.

28 A ka a ja lɔ ka Sɔdɔmu ni Kɔmɔri soilu ragbɛ, a ni dinban bɛɛ. A ka sisi wulitɔla yen. Sisi bɔra ikomin ta wa jiri mira furu kɔndɔ.

29 Nba, Alla ka dinban so bɛɛ halaki tuma mɛn na, a ka a miri Iburahima ma ka Luti kisi ta la halakili ma. Ta wo ka so bɛɛ halaki, Luti siini tɛrɛ dinkira mɛn dɔ.

Luti ni a denmuso fila la ko

30 Luti ma sɔn ka to Sowari ka a masɔrɔn a silanni. Wo rɔ, a ka a denmuso fila ta ka wa ii ri koyinkɛ kan. Ii ka ii sii falan na ye.

31 Lon do rɔ a denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a dɔɔmuso yɛ ko: «An fa ra kɔrɔya. Cɛɛ fanan tɛ yan, mɛn di an furu, ikomin a ye kɛla dunuɔna fan bɛɛ rɔ ja mɛn ma.

32 An ye dɔlɔ di an fa ma. A wa a min ka a ja laminin, an di an na a fɛ, sa an di den sɔrɔn, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɔna ma.»

33 Ii ka dɔlɔ di ii fa ma su wo rɔ. A ka a min fɔɔ ka a ja laminin. A denmuso kɔrɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁴ Wo sɔɔma da la, Luti denmuso kɔrɔmamɔɔ ka a fɔ a dɔɔmuso yɛ ko: «Su rɔ, n ka n la n fa fɛ. Su ba ko: an ye dɔɔ di a ma ikɔ. A wa a min ka a ja laminin, ile ri wa i la a fɛ, sa an fa bɔnsɔn kana tunun dunuɲa ma.»

³⁵ Ii ka dɔɔ di ii fa ma su wo rɔ ikɔ. A ka a min fɔɔ ka a ja laminin. A denmuso dɔɔmamɔɔ wara a la a fɛ. Luti ma a la tumana lɔn. A ma a wuli tumana fanan lɔn.

³⁶ Nba, Luti denmuso fila bɛɛ ka kɔnɔ ta Luti fɛ ja wo le ma.

³⁷ A denmuso kɔrɔmamɔɔ ka dence sɔrɔn ka a tɔɔ la ko Mowabu. Mowabu bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri.

³⁸ A dɔɔmuso fanan ka dence sɔrɔn, ka a tɔɔ la ko Bɛnami. Amoni bɔnsɔn mɛn ye ye bi, wo benba le wo ri.

20

Ko mɛn taminda Iburahima ni Abimeleki tɛma

¹ Nba, Iburahima bɔra Mamere ka wa Nɛkɛbi, ka taa i sii Kadɛsi a ni Suri so fila tɛma. Ka a tɛrɛn a ye Kerari,

² Iburahima ka a fɔ ye mɔɔilu yɛ Saran na ko rɔ ko: «N dɔɔmuso le.» Wo le rɔ, Kerari mansa Abimeleki ka a la mɔɔilu lɔ Saran mirala kosa a ri a kɛ a la muso ri.

³ Kɔni su do rɔ, Alla ka a jɛrɛ yiraka Abimeleki la sibo rɔ, ka a fɔ a yɛ ko: «Abimeleki i ja lɔ. A tɛ mɛn i ri faa dɛ, baa i nɔ muso mɛn mirala ɲin di, a furunin de.»

⁴ Wo ka a tɛrɛn, Abimeleki tun ma a la Saran fɛ fɔɔ. Wo rɔ, a ka Alla jabi: «Faama, i ri se n na jamana halakila hali an ma kojuu kɛ wa?»

5 A cεε le ma a fɔ n ye ko a dɔɔmuso le jin di wa? Muso fanan ma a fɔ ko ale kɔrɔcε le wa? N kɔnin ka ko jin kε jusu gbeya le la. N ma kojuu kε.»

6 Alla ka Abimelεki jabi sibo kelen wo rɔ ko: «N ka a lɔn ko i ka ko jin kε jusu gbeya le rɔ. Wo le rɔ, nde le ka a kε, i ma i la a fε fɔlɔ ka ko haramunnin kε.

7 Nba, cεε wo muso lasε a ma. N na nabi de a ri. A ri madiyali kε i ye sa i kana faa. Ni i ma a muso lasε a ma, i ye la a la ko i ri faa fewu, i ni i la mɔɔ bεε!»

8 Sɔɔma da la jona, Abimelεki ka a la mɔɔilu kili ka ko wo bεε jafɔ ii ye. Ii ka wo mɛn ka silan kojuuya.

9 Abimelεki ka Iburahima kili ka a fɔ a ye ko: «Cεε, i ka nfen kε an na jin de ten? N na kojuu su juman kela i la fo i ra kojuu jin jɔɔn nase nde ni n na jamana mɔɔilu ma? I ra mɛn kela n na jin, mɔɔ ma kan ka wo kε i mɔɔjɔɔ na habadan!

10 I ka ko jin kε nfenna?»

11 Iburahima ka a jabi: «N tεrε ye n mirila le ko n tε mɔɔ sɔrɔn jamana jin dɔ, mɛn silanni Alla ye. N ko yan mɔɔilu ri n faa n na muso kosɔn. Wo le rɔ, n ka a fɔ i ye ko n dɔɔmuso le.

12 Wo bεε ni a ta, n dɔɔmuso bεrε bεrε le a ri. An bεε ye fa kelen de la, kɔni an tε na kelen na. N ka a furu ka a kε n muso ri.

13 Alla ka n nabɔ n fa wara tuma mɛn na n ka wa taama rɔ, n ka a fɔ Saran ye ko: «I ka kan ka jumaya mɛn kε n ye wo rɔ, wo le ye jin di. An wa wa yɔrɔ yɔrɔ, i ye a fɔ ye mɔɔilu ye ko «N kɔrɔcε le a ri.»»

14 Abimelεki ka Iburahima muso Saran nase a ma, ka saailu ni bailu ni nisiilu la a kan, a ni jɔnilu.

¹⁵ A ka a fə Iburahima yε ko: «N na jamana ragbε. A yərɔ mɛn wa diya i yε, i ye wa i sii ye.»

¹⁶ A ka a fə Saran yε ko: «A ragbε! N da wodigbε waa kelen di i kərɔcε ma ka a yiraka ai wara mɔɔ bεε la ko i ma kojuu kε. Mɔɔ bεε ri a lɔn ko i ra jo sɔrɔn.»

¹⁷ Iburahima ka Alla tara Abimeleki yε. Wo rɔ, Alla ka Abimeleki lakendεya, a ni a la muso ni a la jɔn muso bεε, wo le rɔ ai ri se den sɔrɔn ikɔ tuun

¹⁸ baa Allabatala tun da densɔrɔnbaliya jankarɔ le bila Abimeleki muso bεε la Iburahima muso Saran mira kosɔn.

21

Isiyaka sɔrɔn ko

¹ Allabatala hinara Saran na ikomin a tun ka a fə na mɛn ma. A ka lahidi mɛn ta a yε fɔlɔ, a ka wo mafa.

² Wo rɔ, Iburahima la cɛmɔɔbaya waati rɔ, Saran ka kɔnɔ ta ka dencε sɔrɔn a yε, waati mɛn fɔni Alla bolo kərɔmanna.

³ Saran ka dencε mɛn sɔrɔn, Iburahima ka wo tɔɔ la ko Isiyaka*.

⁴ Isiyaka sɔrɔn tele seyin, Iburahima ka a faaninta kε, ikomin Alla ka a jamari a yε na mɛn ma fɔlɔ.

⁵ Isiyaka sɔrɔnda ka a tɛrɛn Iburahima sɔrɔn da san kɛmε bɔ.

⁶ Saran ka a fə ko: «εε! Alla ra n nasεwa fɔɔ n da na len ka yεlε bakε. Ko nin wa fə mɔɔ mɛn yε, wo fanan di sεwa ka yεlε n fε.»

⁷ Saran kumara ikɔ ko: «Yon tun di a fə Iburahima yε ko Saran di sin di den ma wa? Kɔni n da dencε sɔrɔn a yε, ka a tɛrɛn a ra cɛmɔɔya kosεbε.»

* **21:3** Isiyaka kɔrɔ ye le ko a ye yεlεla

Hajara ni a den gbenda

⁸ Nba, den bonyara. Ii ka a da bɔ sin na lon mɛn dɔ, Iburahima ka tolon ba kɛ.

⁹ Misiranka muso Hajara ka dence mɛn sɔrɔn Iburahima yɛ, wo tɛɛ ye Isiyaka mayɛlela. Saran ka wo yen

¹⁰ ka a fɔ Iburahima yɛ ko: «I ye jɔnmuso wo ni a dence gbɛn. N dence Isiyaka le dɔrɔn di kɛ i cetala ri. A dence tɛ kɛ i cetala ri fewu!»

¹¹ Saran na kuma wo gbara Iburahima la kosɛbɛ, ka a masɔrɔn Isumayila fanan ye a den de ri.

¹² Kɔni Alla ka a fɔ a yɛ ko: «Iburahima, wo kana gba i la i dence ni i la jɔnmuso la ko. Saran ba fen fen jinin i fɛ, i ye wo kɛ a yɛ, baa n ka bɔnsɔn mɛn lahidɪ ta i yɛ, bɔnsɔn wo bɔtɔ Isiyaka le rɔ.

¹³ Kɔni n di i la jɔnmuso dence bɔnsɔn fanan siyaya ka a kɛ jamatii ri ka a masɔrɔn a bɔra ile le rɔ.»

¹⁴ Wo duusagbɛni, Iburahima ka buru ta ka a di Hajara ma, ka ji kɛ jikɛfen gbololama kɔndɔ ka wo fanan di a ma. A ka a den di a ma ko ii ye wa. Hajara bɔra Iburahima wara wo rɔ ka wa a mataama wula kɔndɔ, Bɛri-Seba so kɔkan.

¹⁵ Ii ka ii mataama wula kɔndɔ haan ji banda jikɛfen kɔndɔ. Ji banda tuma mɛn na, Hajara ka a den to jirinɪn do lulen na.

¹⁶ A ka a mabɔ a den na ko biɲɛ sɔmɔndiya ko kelen jatela ka a sii, baa a ka a miri ko a tɛ a fɛ ka a den faatɔla yen. A ka a sii ye ka kasi kojuuya.

¹⁷ Kɔni Alla ka den kasi kan mɛn. Wo rɔ, Alla la mɛlɛka ka a kan nabɔ Hajara ma ka bɔ sankolo rɔ. A ka a fɔ ko: «Hajara, nfen kɛni? I kana silan. Alla ra i den kasi kan mɛn.

18 I wuli ka wa den bolo mira. N di a bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jamana ba ri.»

19 Alla ka Hajara ja laka. A ka kɔlɔn do yen. A wara jikɛfen nafa ji rɔ ka na a di den ma. Den ka ji min.

20 Alla tora den fɛ. A kunbayara, ka a sii wula kɔndɔ ka a kɛ biɲɛfilila ri.

21 A siini tɛrɛ Paran wula kɔndɔ. A na ka Misiranka muso do furu ka wo di a ma.

Ibrahim ni Abimeleki la teriya

22 Nba, lon do rɔ Abimeleki ka a la kɛɛden kuntii Pikɔli ta ka wa Ibrahim wara. A ka a fɔ Ibrahim ye ko: «Alla ye i fɛ i la ko bɛɛ rɔ.

23 Wo rɔ, n ye a fɛ i ye i kali Alla la yan bi, ko nde ni n denilu, a ni n mamarenilu, ko i tɛ an si janfa. I ye london de ri n na jamana rɔ yan. N ka jumaya mɛn kɛ i ye wo rɔ, n da wo kɛ. Wo ja kelen ma, i ka kan ka jumaya wo kɛ n ye, i ye wo kɛ. I ye an na jamana mɛn dɔ bi, i ka kan ka jumaya mɛn kɛ wo la mɔɔilu ye, i ye wo fanan kɛ.»

24 Ibrahim ka a fɔ ko: «Ale le wo ri, n da n kali wo la.»

25 Kɔni Ibrahim ka Abimeleki jalaki kɔlɔn do la ko rɔ, baa Abimeleki la jɔnilu tun da wo mira fanka la.

26 Abimeleki ka Ibrahim jabi: «N ma a lɔn n na jɔn mɛn ka kɔlɔn mira. Ile ma foyi fɔ n ye. N ma a lɔn fɔ bi.»

27 Ibrahim ka a la saa doilu bɔ, a ni a la bailu a ni a la nisiilu bɔ ka a di Abimeleki ma, ii la teriya rɔ.

28 Ibrahim ka saadenni musoman wɔrɔnwula gbɛrɛ fanan bɔ a la saa kuru rɔ.

29 Abimeleki ka a maḡnininka ko: «I ka saaden musoman wəwənwula ḡin bə nfenna ko rə?»

30 Iburahima ka a fə ko: «Saadenni musoman wəwənwula ḡin mira. Ii ye kε an sere ri ka a yiraka ko nde le ka kələn ḡin sen.»

31 Wo le rə, ii ka dinkira wo təə la ko Beri-Seba†, baa Iburahima ni Abimeleki ka ii kali ii ḡəən ye dinkira wo le rə.

32 Ii ka ii kali ii ḡəən ye tuma mən na, Abimeleki ni a la kεlɛden kuntii Pikəli ka ii kəsε ii wara Filisiti jamana rə.

33 Iburahima ka tamarisiju turu Beri-Seba ka Allabatala bato, Maari mən tε banna kənin.

34 Iburahima mɛnda Filisiti jamana wo rə ka waati jan kε ye.

22

Alla ka Iburahima kərəbə a dence la ko rə

¹ Nba, waati wo taminni kə rə, Alla ka Iburahima kərəbə. A ka a kili ko: «Iburahima.» Iburahima ka a fə ko: «Naamun.»

² Alla ka a fə ko: «I ye Isiyaka ta, i dence kelen pe, mən duman i ye. I ye wa a ri Morija mara rə. N di koyinke do yiraka i la ye. I ye wa koyinke wo kan ka Isiyaka kε saraka ri ka n sə a la ye. I ye a faa ka a janin ka a kε buuri ri.»

³ Wo Duusa gbəni, Iburahima wulira jona ka ləə tεε Alla səlifen janin kanma ka a la fali rabən. A ka a la jəncε fila kili, a ni a dence Isiyaka. Ii bεε ka sila mira ka wa. Alla ka dinkira mən ko fə a ye, ii wara ye.

---

† 21:31 Beri-Seba kərə ye le ko Teriya Kələn

⁴ Ii ka tele sawa ke taaman na. Iburahima ka a ja lo wula jan na ka dinkira wo yen.

⁵ Iburahima ka a fo a la jonilu ye ko: «N ni n dence wato koyike wo kan ka Alla bato. Ai ye an makono fali dafeyan. An nato.»

⁶ Iburahima ka Alla solifen janin loo sii a dence Isiyaka kun ma, ka a la muru ta, a ni takise. Ii fila wara ii jooon fe.

⁷ Isiyaka ka a fo a fa ye ko: «N fa.» Iburahima ka a fo ko: «Naamun.» Isiyaka ka a fo ko: «Takise ye an bolo, loo fanan ye an bolo. Saadennin ye mi, an ye men kela saraka janinta ri Alla ma?»

⁸ Iburahima ka a jabi: «N den, Alla ri an mako ja ka saadennin ko janabo.» Ii fila tora wa la i jooon fe.

⁹ Dinkira men ko foni a ye Alla bolo, ii sera ye. Iburahima ka saraka janin diya lo ka loo la wo kan. Wo keni, a ka a dence Isiyaka sidi ka a lala saraka janin diya kan loo kun na.

¹⁰ A ka a la muru ta ko a ye a dence kannateela.

¹¹ Koni Allabatala la melaka tora sankolo ro ka a kan nabo Iburahima ma ko: «Iburahima, Iburahima!» Iburahima ka a fo ko: «Naamun.»

¹² Melaka ka a fo ko: «I kana i bolo lase i den ma de! I kana foyi ke a la. N da a lon sisen ko i silanni Alla ye, ka a masoron i ma i ban ka i dence kelen pe di Alla ma.»

¹³ Iburahima ka a ja lo ka saaji do yen. A mirani a kere ma tunin do ro. Iburahima wara saaji wo mira ka a ke saraka ri Allabatala so kanma a dence no ro. A ka a faa ka a janin ka a ke buuri ri.

¹⁴ Iburahima ka dinkira wo too la ko: «Allabatala ri mao mako ja.» Wo le ro, maoilu ye a folabi ko: «Allabatala ri mao mako ja a la koyinke kan.»

15 Allabatata la mēleka tora sankolo rō ka Ibrahima kili a siŋa filana rō,

16 ka a fō a yē ko: «Allabatata ka a fō ko: «I ma i ban i dence kelen pe faala ka a ke saraka ri ka a di n ma. I komin i ra wo ke, n da n kali n jere tōo la, ko

17 i ri baraka. N di i bōnsōn siyaya i komin lolo ye sankolo rō ŋa mēn ma, wala kōoji da la kijje siyaman ye ŋa mēn dō. I bōnsōn di se ii juuilu la, fōo ka woilu la soilu mira ii la.

18 Wo ri ke sababu ri, siya bēe ri baraka sōrōn n bolo i bōnsōn fē, baa i ra n kan mira ka a ke.»

19 Nba, Ibrahima ni a dence ka ii kōse ka wa a la jōnilu tēren ye. Ii bēe ka sila mira ka wa Bēri-Seba. Ibrahima ka a sii ye le ka mēn.

20 Waati wo taminni, a fōra Ibrahima ye ko a badenma cēe Nakōri muso Milika fanan da denceilu sōrōn.

21 A dence fōlōma tōo ko Usi. A dence filana tōo ko Busi. A dence sawana tōo ko Kemuheli. Kemuheli wo ye Aramu fa le ri.

22 Milika dence naaninna tōo ko Kesedi, ka Haso tuun wo la, ka Pilidasi tuun wo la, ka Jidilafe tuun wo la, ka ban ka Betuweli tuun wo la.

23 Betuweli wo le denmuso le Rebeka ri. Milika ka dence seyin wo le sōrōn Ibrahima badenma cēe Nakōri ye.

24 Nakōri jōn muso*, mēn tōo ko Rehuma, wo fanan ka denceilu sōrōn a ye. Wo denceilu tōo le ten: Tebaki, Kahamu, Tahasi a ni Maaka.

23

---

* **22:24** *jōn muso* la sariya sebeni Hōrōya suran 21 kuma diya 7 haan 11 kondō. Jōn de woilu ri, a ka mēnilu ke a muso ri.

Saran na saya

¹ Saran ka san kεmε ni san muwan ni wɔrɔnwula bɔ tuma mɛn na,

² a sara Kanaan jamana Kiriyaṭi Ariba so kɔndɔ, mɛn tɔɔ bi ko Heburɔn. Ibrahima ka a sii Saran su kun na a ka kasi.

³ Ibrahima bɔra a muso Saran su dafε, ka wa kuma Hεtika yε,

⁴ a ka a fɔ ko: «Nde ye london de ri ai wara yan. Ai ye dinkira do san n ma, sa n di a kε kaburu so ri ka n muso su don ye.»

⁵ Hεtika ka Ibrahima jabi:

⁶ «An fa, i tolo malɔ an kan na. Ile ye Alla la faamaden de ri an tεma yan. An na kaburu so dinkira mɛn ba diya i yε, i ye i la su don ye. An si tε an ban wo ma ka an na duu di i ma. I ye i muso su don.»

⁷ Ibrahima ka a wuli ka a majii Hεtikailu jana.

⁸ A ka a fɔ ii yε ko: «Nba, ni ai sɔnda n ye n muso sutura, ai jaandi, ai ye Sohari dencε Efurɔn madiya n yε.

⁹ Falan mɛn ye a bolo Makipela, a la sεnε kɔnkɔ fε kɔnin, a ye wo san n ma. A sɔnkɔ wa kε wodi mɛn di, n di wo di a ma ai jɔkɔrɔ yan, sa dinkira wo ri kε n na kaburu so ri.»

¹⁰ Wo ka a tɛrɛn Efurɔn jεrε siini Hεtika tεma so donda la ye, baa ale fanan tɛrε Hεtika de ri. A ka Ibrahima jabi jama bεε jana ko:

¹¹ «An fa, i tolo malɔ n kan na. N di sεnε ni falan bεε di i ma ka a la a jɔɔn kan. N ye a bεε dila i ma ka n badenmailu kε a sere ri. Wa, i muso su don.»

¹² Ibrahima ka a majii so kɔndɔ mɔɔ bεε jana.

13 A ka a fɔ Efurɔn yɛ wo bɛɛ ɲakɔrɔ ko: «I jaandi, i tolo malɔ n na. N di sɛnɛ ɲin sankɔ di i ma. I ye a mira, sa n di wa n muso su don ye.»

14 Efurɔn ka a fɔ Iburahima yɛ ko:

15 «N na faama, i tolo malɔ n na. Sɛnɛ ɲin sankɔ tɛ tamin wodigbɛ kilo naanin a ni tala la. Wo ri nfen ɲa nde ni ile tɛma? Wa i muso su don.»

16 Efurɔn ka sɛnɛ sankɔ mɛn fɔ, Iburahima sɔnda wo ma. A ka wodigbɛ wo suman Hɛtika bɛɛ ɲana ka a di Efurɔn ma, wodigbɛ kilo naanin a ni tala la, ka bɛn julailu la sumanni ɲa ma.

17 Wo rɔ, Iburahima ka Efurɔn na sɛnɛ san a ma, sɛnɛ mɛn tɛrɛ Makipela, Mamere fan fɛ. Sɛnɛ wo ni a falan ni a jiri bɛɛ haan ka wa se sɛnɛ dan na,

18 wo bɛɛ kɛra Iburahima ta ri. Hɛtika mɛn bɛɛ siini tɛrɛ laden dɔ so donda la ye, woilu kɛra ii sere ri.

19 Iburahima bɔra ye ka a wa a muso Saran su don falan na Makipela, Mamere fan fɛ Kanaan jamana. Mamere wo tɔɔ le fanan ko Heburɔn.

20 Wo le kosɔn, sɛnɛ wo ni a falan bɛɛ kɛra Iburahima ta ri, ka a kɛ a la kaburu so ri. A ka wo san Hɛtika de ma.

24

Isiyaka ka Rebeka furu

1 Nba, Iburahima kɔrɔyara kosɛbɛ, Allabatala tun ka baraka don a la ko bɛɛ rɔ.

2 Lon do rɔ, a ka a dɛmɛnba kili, mɛn ye a la nanfulu kunnasiila ri, a ka a fɔ a yɛ ko: «I bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n yɛ ka i kali.

3 An siini Kanaanka le tɛma yan, kɔni n ye a fɛ i ye i kali Allabatala tɔɔ rɔ, mɛn ye sankolo ni duukolo

tii ri, ko i tε Kanaanka denmuso si furu ka a di n dence ma.

⁴ I ye i kali ko i ri wa n fa jamana rɔ, ka wa denmuso do furu n dence Isiyaka ye n badenmailu wara.»

⁵ Demenba wo ka a fɔ ko: «Ni denmuso ma sɔn ka na nde kɔfε yan don? N ye wa i dence ri i fa jamana rɔ wa?»

⁶ Iburahima ka a fɔ ko: «Eεn de! I kana wa n dence ri ye fewu!

⁷ Allabatala Alla, mεn ye sankolo tii ri, wo ka n nabɔ n fa so la, ka n nabɔ n sɔrɔn jamana rɔ. A kumara ka a kali n ye ko a ri jamana jin di n bɔnsɔn ma. Ale le jεε ketɔ a la mεlεka bilala i jε ka wa n fa jamana rɔ, sa i ri muso do sɔrɔn n dence ye ye.

⁸ Ni muso ma sɔn ka na i kɔfε, wo kalili kunko ri bɔ i ma, kɔni i kana wa n dence ri de!»

⁹ A demenba ka a bolo la a tii Iburahima woro kɔrɔ ka a kali ko a ri wo bεε ke.

¹⁰ Wo rɔ, Iburahima la demenba ka jɔɔmε tan ta a tii la jɔɔmεilu rɔ ka wa Nakɔri la so la, Aramu Naharayimu mara rɔ. A tii la fen juma ba doilu wara a kun ma.

¹¹ A se mεn kεni ye, a ka jɔɔmεilu lala kɔlɔn da la so kɔkan. A donda wura da le fε, musoilu ye wala ji ta diya kɔlɔn da la waati mεn dɔ.

¹² A ka Alla tara ko: «Allabatala, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na bi. I ye jumaya kε n tii Iburahima ye.

¹³ N lɔni kɔlɔn da la yan, so kɔndɔ sunkurunilu ri na ji ta diya yan sisen.

¹⁴ N ba a fɔ sunkurun mεn ye ko: «I la jitafen najii ka n sɔ ji rɔ, n ye n min», ni wo ka n sɔ, ka ban ka n na jɔɔmεilu fanan namin, nba sunkurun wo ye kε

i la baaraden Isiyaka muso ri, i jεε ka mεn natεε a ma. Ni wo bεε kεra, n di a lɔn ko i ra jumaya kε n tii yε ka a masɔrɔn i ra kε a Maari Alla ri.»

¹⁵ Sani a ye ban Alla matarala, Rebeka nara ka a tεren a la jitafen ye a kanbankun kan. Rebeka ye Betuwεli denmuso le ri. Betuwεli ye Milika dence le ri. Milika ye Nakɔri la muso le ri, Iburahima kɔrɔce kɔnin.

¹⁶ Sunkurun wo kenji kosεbe. A ma cεε lɔn fɔlɔ. A wara ji ta diya, ka a la jitafen nafa ka a kɔse.

¹⁷ Iburahima demenba ka i bori ka wa a laben, ka a fɔ a ye ko: «N na, i jaandi, i ye n sɔ ji rɔ, n ye n min.»

¹⁸ Sunkurun ka a kaliya ka a la jitafen majii, ka cεε wo jabi: «N fa, i min.» A ka a la jitafen mira a bolo la ka cεε sɔ ji rɔ.

¹⁹ A banni ji minna, sunkurun ka a fɔ ko: «I lɔ, n di wa ji ta ka i la jumεilu fanan sɔ ji rɔ. A bεε ye ii min ka wasa.»

²⁰ A ka i kaliya ka a la jitafen najii ka ji kε kolofen na jiminfen kɔndɔ ka i bori ka wa ji ta ikɔ. A tora ji tala ka na haan jumεilu bεε banda ii minna.

²¹ A tεre ye baara wo kan tuma mεn na, cεε wo ka a lɔ ka a mafεne. A ma foyi fɔ. A ka sunkurun kɔrɔsi ka a lɔn ni Allabatala da a la sila diyala.

²² Nɔmε bεε banda ji minna tuma mεn na, cεε ka nundɔlafen sanin do labɔ, mεn sumannin di karamun loolu bɔ. A ka bololafen sanin fila fanan nabɔ, mεn sumannin di karamun kemε a ni karamun tan ni loolu bɔ.

²³ A ka sunkurun majininka ko: «Hake to, yon denmuso ye ile ri? I fa ri sɔn ka nde ni n taamajɔnilu jiya a wara wa?»

24 Rebeka ka a jabi: «Nakəri ni Milika dence Betuweli, wo denmuso le nde ri.

25 Ai ri jiya diya sərən an wara. Bin ni fira siyaman ye an bolo fanan ka a di i la jəməilu ma.»

26 Cεε ka wo mən ka a tin birin ka Allabatata bato.

27 A ka a fə ko: «N di Allabatata tando, n tii Iburahima Maari Alla, a ma ban a la kaninteya ma. Allabatata le ka a lə n jərə ka n na n di n tii Iburahima badenmailu ma yan.»

28 Sunkurun ka a bori ka wa a bεε jafə məəilu ye a na wara.

29 Wo ka Rebeka kərəce do tərən ye, mən təə ko Laban. Wo ka wo bεε mən tuma mən na, a bəra ka a bori ka wa cεε wo kə kələn da la,

30 baa Laban tun ka nundələfen ni bololafen yen a dəəmuso bolo la. Rebeka ka a dantεeli mən kε, Laban tolo tεrε ye wo bεε la. A sera kələn da la, ka cεε ləni tərən a la jəməilu dafε.

31 Laban ka a fə a ye ko: «N fa, ile, Allabatata ka baraka don ile mən na kə rə, nfenna i ləni kəkan yan? An ye wa lu ma. N da dinkira rabən i ye, ka dinkira fanan dabən i la jəməilu ye.»

32 Wo rə, cεε wara Laban kəfε lu ma. Ii sisen ye, Laban ka jəməilu la donin bεε lajii, ka bin ni fira di ii ma. A nara ji di cεε ni a taamajəənilu ma. Ii ka ii sen mako.

33 A ka dəənnin sii ii kərə. Kəni cεε ka a fə ko: «N tε dəənnin kela fələ, fo n ye dantεeli kε fələ.» Laban ka a jabi: «Ale le wo ri. I ye dantεeli fələ kε.»

34 Cεε ka a fə ko: «N ye Iburahima dεmənba le ri.

35 Allabatata ka baraka don n tii la wo rə kosεbε ka a kε nanfulutii ri. A ra saa ni baa ni nisiilu

di a ma, a ni wodigbe ni sanin, a ni j̄onilu ni j̄onmusoilu, a ni j̄ōm̄eilu ni faliilu.

³⁶ N tii Iburahima muso Saran ka dence s̄ar̄n a ye a la musok̄ar̄baya waati r̄o. N tii ra a bolofen b̄εε di a dence wo le ma.

³⁷ Nba, lon do r̄o, n tii ka a f̄o n ye ko n ye n kali a ye ko a siini Kanaan b̄ons̄n wara m̄en d̄o j̄in, ko n kana s̄n ka wo denmuso si furu a dence ye.

³⁸ Ko n ye wa a fa jamana r̄o ka muso j̄inin a dence ye a badenmailu wara.

³⁹ N ka a māj̄ininka ko ni denmuso ma a s̄n ka na n k̄of̄e don?

⁴⁰ A ka n jabi a ye taamala ka b̄en Allabatata m̄en kan ma, wo j̄εε ri a la mēleka bila n j̄ε ka n na sila diya n na, kosa n di muso furu a dence ye a badenmailu wara a fa jamana r̄o.

⁴¹ N tii ka a f̄o ko n ba se a fa la jamana r̄o, ko ni a badenmailu ka i ban muso dila n ma, ko n na kalili kunko ri b̄o n ma wo r̄o. Ko kalili kunko wo t̄ε b̄o n ma ja gber̄ε si ma fo wo ba k̄ε.

⁴² «Nba, n se m̄en k̄eni k̄ol̄n da la bi, n ka Alla matara ko: «Allabatata, n tii Iburahima Maari Alla, i jaandi, i ye n na sila diya n na.

⁴³ N l̄oni k̄ol̄n da la yan. Sunkurun m̄en ba na ji ta diya yan, ni n ka a f̄o wo ye ko: «Na, i ye i la jitafen najii ka n s̄o ji r̄o,»

⁴⁴ ni a ka n jabi: «Do min, n ye wa do fanan ta ka na a di i la j̄ōm̄eilu ma,» nba sunkurun wo ye k̄ε n tii la dence la muso ri, Allabatata j̄εε ka m̄en nat̄εε a ma.»

⁴⁵ Nba, sani n ye ban madiyali k̄ela n k̄ond̄o, n ka Rebeke nat̄ola yen. A la jitafen ye a kanbankun kan. A wara jitafen wo lafa. N ka a f̄o a ye ko: «N na, n s̄o ji r̄o.»

46 A ka a kaliya ka jitafen majji a kanbankun na ka a fɔ ko: «I min. N di i la jɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.» Wo rɔ, n ka n min. N banni n minna, a ka n na jɔmɛilu fanan sɔ ji rɔ.

47 N ka a majininka ko: «Yon denmuso ye ile ri?» A ka a fɔ ko: «Nakɔri ni Milika dence Betuweli denmuso le nde ri.» N ka nundɔlafen don a nun dɔ, ka a bololafen bila a bolo la.

48 N ka n tin birin ka Allabatata bato, n tii Iburahima Maari Alla kɔnin. N ka wo tando ka a masɔɔn a ka a lɔ n jɔrɔ ka na n di n tii Iburahima badenmailu wara, ka ii denmuso sɔɔn n tii dence ye.

49 Nba, ni ii ye a fe ka kaninteya yirika n tii la, ai ye wo fɔ n ye. Ni ai fanan ti se wo kela, ai ye wo fɔ n ye, kosa n ka kan ka mɛn ke, n ye wo ke.»

50 Laban ni Betuweli ka a jabili ke ko: «Ko jin bɔni Allabatata jere le rɔ. An ti se wo masɔɔla.

51 Rebeka le jin di. A ta, i ye wa a ri. A ye ke i tii dence la muso ri, ikɔ Allabatata a ra a lateɛ ja mɛn ma.»

52 Iburahima demenba ka jabili wo mɛn tuma mɛn na, a ka a jakɔrɔ ben duu ma ka Allabatata bato.

53 A ka wodigbe masidilifen ni sanin masidilifen labɔ ka woilu di Rebeka ma, a ni faanin. A ka fen juma bailu di a kɔrɔce ni a na fanan ma.

54 Wo rɔ, kuma wo banni, ceɛ ni a taamaɔɔnilu ka dɔɔnnin ke, ka ii min, ka su si. Ii kununni sɔma da la, ceɛ ka a fɔ Rebeka la mɔɔilu ye ko: «Ai ye sila di n ma sa n di n kɔse n tii wara.»

55 Rebeka kɔrɔce ni a na ka jabili ke ko: «A to sunkurun ye tele tan jɔɔn ke an fe yan folɔ. Wo ba tamin, a ri wa.»

56 Cεε ka a fɔ ko: «Ai jaandi, ai kana n nanɔɔ butun, baa Allabatala a ra n na sila diya n na. Ai ye a to n ye kɔsɛ n tii wara jona.»

57 Ii ka a jabi: «Nba, an ye sunkurun kili ka a maɲininka.»

58 Ii ka Rebeka kili ka a maɲininka ko: «I ri taa cεε ɲin kɔfɛ sisen wa?» A ka a fɔ ko: «N di wa.»

59 Wo rɔ, ii ka ii badenma muso Rebeka bila ka wa Iburahima dɛmɛnba ni a taamaɲɔɔnilu kɔfɛ. Jɔnmuso mɛn ka a mamira, wo wara Rebeka malɔ.

60 Ii watɔla, Rebeka wara mɔɔilu duwara a ye. Ii ka a fɔ ko: «An badenma muso, Alla ye i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ mɔɔ waa siyaman siyaman di, Alla ma wo kɛra. Alla ye ii se ii juuilu la, Alla ma wo kɛra.»

61 Rebeka ni a la jɔnmusoilu ka ii rabɛn ka yeɛ ɲɔɔmɛilu kan, ka ii bila Iburahima dɛmɛnba kɔfɛ. A wara Rebeka ri wo ɲa le ma.

62 Wo ka a tɛrɛn, Isiyaka ra bɔ Beri Lasayi Rɔyi fan fɛ, Nɛkɛbi mara rɔ.

63 Lon do rɔ, Isiyaka wara a mataamala diya wula kɔndɔ wura da fɛ. A ka a ɲa lɔ ka ɲɔɔmɛilu natɔla yen.

64 Rebeka ka a ɲa lɔ ka Isiyaka yen tuma mɛn na, a jiira ka bɔ a la ɲɔɔmɛ kan.

65 A ka Iburahima dɛmɛnba maɲininka ko: «Mɛn bɔtɔ wula rɔ ka na an kunbɛn ɲin, yon de wo ri?» Cεε ka a fɔ ko: «N tii le wo ri.» Wo rɔ, Rebeka ka a la kunnabirin kɛ a kun na.

66 Nba, cεε tun ka fen fen kɛ a la taama rɔ, a ka wo bɛɛ ɲafɔ Isiyaka ye.

67 Isiyaka wara Rebeka ri a na Saran na faan-inbon na, ka a furu ka a kɛ a muso ri. Isiyaka ka

Rebeka kanin kosεβε, a diyara a ye. Wo rɔ, Isiyaka jususumara a na la saya ko rɔ.

25

Ibrahim la saya

¹ Nba, Ibrahim ka muso gbεε furu, mɛn tɔɔ ko Ketura.

² Wo ka denceilu sɔrɔn Ibrahim ye: Simiran, Jokisan, Medan, Madiyan, Sisibaki a ni Suwahi.

³ Ibrahim dence Jokisan fanan ka dence fila sɔrɔn: Seba ni Dedan. Dedan denceilu kɛra Asirikailu ni Letusikailu ni Lemikailu le ri.

⁴ Ibrahim dence Madiyan denceilu le ten: Efa, Efɛri, Hanɔki, Abida a ni Elida. Wo bεε ye Ketura bɔnsɔn de ri.

⁵ Ibrahim ka a cε bεε di Isiyaka le ma,

⁶ kɔni a ka a jɔn muso tɔilu denceilu fanan sɔ fen doilu rɔ. Sani a ye sa, Ibrahim ka woilu lawa telebɔ jamana rɔ, ka ii mabɔ a dence Isiyaka la.

⁷ Ibrahim si san bεε ladennin kɛra san kɛmɛ ni san biwɔrɔnwula ni san loolu le ri.

⁸ A ka a la kɔrɔya diya bɔ kosεβε ka sa ka la a benbailu kan.

⁹ A dence fila, mɛnilu ye Isiyaka ni Isumayila ri, woilu ka a su don Makipela falan na, Mamere fan fε. Dinkira wo tɛrɛ ye Hɛtika Sohari dence Efurɔn bolo kɔrɔman na,

¹⁰ kɔni Ibrahim ka wo le san a ma. A ni a muso Saran su donda ye.

¹¹ Ibrahim sani kɔ rɔ, Alla ka baraka don a dence Isiyaka la kɔ rɔ. Isiyaka siini tɛrɛ Bɛri Lasayi Rɔyi le la.

Isumayila bɔnsɔn

12 Nba, Iburahima dence Isumayila bənsən de jin di, Saran na jənmuso Misiranka Hajara a ka mən sərən Iburahima ye.

13 Isumayila denceilu təə le jin di, ka bən ii sərən waati ma. A dence fəb təə ko Nebayəti, ka Kedari tuun wo la, ka Adibeli tuun wo la, ka Mibisamu tuun wo la,

14 ka Misima tuun wo la, ka Duma tuun wo la, ka Masa tuun wo la,

15 ka Hadadi tuun wo la, ka Tema tuun wo la, ka Jeturi tuun wo la, ka Nafisi tuun wo la, ka Kedima tuun wo la.

16 Isumayila denceilu le wo ri, mənilu kera faama tan ni fila le ri, ka ii sii kabila tan ni fila kun na, bəe ni ii la so.

17 Isumayila ka san keme ni san bisawa ni san wərənwula le sərən, ka sa ka la a benbailu kan.

18 A bənsən siini tere Asuri so sila la, Misiran telebə fan fe, Habila ni Suri soilu tema. Ii ni ii badenma tere ma i sii i jəən fe.

19 Nba, Iburahima dence Isiyaka bənsən de jin di. Iburahima ka Isiyaka sərən.

20 Isiyaka sərən ka san binaanin bə tuma mən na, a ka Rebeka furu. Rebeka fa le tere Betuweli ri. Betuweli ye Aramu bənsən do le ri ka bə Padani Aramu. Rebeka kərəce le tere Aramu bənsən Laban di.

21 Isiyaka ka Allabatalla matara a muso ye ka a masərən a tere densərənbali le ri. Allabatalla ka a la tarali kan mira, Rebeka ka filani kənə ta.

22 Ka a tere ii ma sərən fəb, denilu bilara i jəən na ii na kənə rə. Rebeka ka a fə ko: «Nfenna jin ye kela n na?» A wara Allabatalla maɲininka ko wo ma.

23 Allabatala ka a jabi:

«Jamana fila le ye i kɔnɔ.

Jamana fila ri bɔ i kɔnɔ rɔ.

Kelen fanka ri bonya kelen ta ri.

Kɔrɔmamɔɔ ri kɛ dɔɔmamɔɔ la baaraden de ri.»

24 Nba, Rebeka moyi lon seni, a moyira filani le la.

25 Μεν fɔlɔma sɔrɔnda, wo wulenni de tɛɛ, si le tɛɛ ye a fari ma. Wo rɔ ii ka wo tɔɔ la ko Esawu.

26 Wo kɔ rɔ, a dɔɔɛ nara, a kɔrɔɛ sen tintiri mirani a bolo. Ii ka wo tɔɔ la ko Yakuba. Rebeka ka ii sɔrɔn ka a tɛɛn Isiyaka sɔrɔn da san biwɔɔrɔ bɔ.

27 Denilu bonyara ka kɛ kanberen di. Esawu kɛra donso fadiman di, waa rɔ taama diyara a yɛ. Kɔni, Yakuba kɛra mɔɔ masumanin di, a tun tɛ a mabɔla faaninbon na kɔsɛbɛ.

28 Esawu duman tɛɛ Isiyaka yɛ, ka a masɔrɔn a tɛɛ ye sobo sɔrɔnna Esawu le sababu le rɔ. Yakuba duman tɛɛ Rebeka yɛ.

29 Lon do rɔ, Yakuba tɛɛ ye sɔsɔ tibila. Esawu kɔnkɔto ba nara ka bɔ wula kɔndɔ.

30 A ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «Kɔnkɔ ba le n na jin. I jaandi, i ye n sɔ i la sɔsɔ wulen dɔ. N ye a dɔɔn.» Nba, kuma wo kɛra sababu ri, mɔɔilu ka a fɔ Esawu ma ko Edɔmu*.

31 Yakuba ka a jabi: «Ni i ka i la kɔrɔmamɔɔya di n ma fɔlɔ, n di i sɔ.»

32 Esawu ka a fɔ ko: «Kɔnkɔ ketɔ n faala. Kɔrɔmamɔɔya ye nfen ɲala n ma?»

33 Yakuba ka a jabi: «I kali Alla la fɔlɔ.» Esawu ka a kali a yɛ, ka a la kɔrɔmamɔɔya falen Yakuba ma wo ɲa le ma.

---

* 25:30 Edɔmu kɔrɔ ye le ko wuleman

³⁴ Wo rɔ Yakuba ka a sɔ sɔsɔ ni buru rɔ. Esawu ka a dɔɔn ka ji min ka a wuli ka wa.

Nba, a kɛra ten de. Esawu ma a la kɔrɔmamɔɔya jate foyi ri.

26

Isiyaka wara Filisitiilu la jamana rɔ

¹ Nba, wo bɛɛ taminni kɔ rɔ, kɔnkɔ donda jamana kɔndɔ. Kɔni kɔnkɔ mɛn donda Iburahima la waati rɔ, wo ni ɲin tɛ kelen di. Isiyaka wara Filisitiilu la mansa Abimeleki wara, Kerari so la.

² Allabatala bɔra gbɛ rɔ Isiyaka yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I kana wa Misiran! N kɛtɔ jamana mɛn yirakala i la, i ye wa i sii ye.

³ I ye mɛn jamana wo rɔ fɔlɔ. N di to i fɛ, ka baraka don i la ko rɔ, ka yɔrɔ ɲin bɛɛ di i ni i bɔnsɔn ma. Wo rɔ n di n na lahidi mafa, n ka mɛn ta i fa Iburahima yɛ.

⁴ Ko lolo ka siya ɲa mɛn ma, n di i bɔnsɔn siyaya wo ɲa ma, ka duu ɲin bɛɛ di ii ma. Siyailu bɛɛ ri baraka sɔrɔn n bolo i bɔnsɔn na sababu rɔ.

⁵ N di baraka don i la ko rɔ, ka a masɔrɔn Iburahima ka n kan mira ka a kɛ. N ka mɛn fɔ a yɛ, a ka wo bɛɛ kɛ. A ka n na jamarili ni n na sariya bɛɛ latelen.»

⁶ Wo rɔ, Isiyaka ka a sii Kerari ye.

⁷ Ye cɛɛilu tun ba Isiyaka maɲininka a muso la ko ma, a ri a fɔ ko a dɔɔmuso le. A silanni tɛrɛ a fɔla ii yɛ ko a muso le, sa ii kana a faa ka Rebeka ta, baa Rebeka kenɲi ba le tɛrɛ.

⁸ Nba, Isiyaka mɛnda Kerari. Lon do rɔ, Filisiti la mansa Abimeleki ka a ɲa labɔ a la bon na ka

Isiyaka ni a muso Rebeka yen. Ii ye tolon kɛla i jɔɔn fɛ.

⁹ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I muso le jin di jɔ! Nfenna i ka a fɔ an yɛ ko i dɔɔmuso le?» Isiyaka ka a jabi: «N ka a fɔ ka a masɔɔɔn a tɛɛ n kɔndɔ ko ai ri n faa ka a ta.»

¹⁰ Abimeleki ka a fɔ ko: «I ka nfen ko kɛ an na jin de ten? Ni n na jamana mɔɔ do tun ka a la i muso fɛ wo rɔ don? Ni wo tun kɛra, i tun di an lɔ ko haramunnin kɛla ri!»

¹¹ Abimeleki ka a jasere mala a la mɔɔ bɛɛ yɛ ko: «Mɔɔ mɛn ba a maa Isiyaka la, wala a muso la, n di wo tii faa.»

¹² Nba, wo san kelen Isiyaka ka suman sɛnɛ jamana wo rɔ. A la suman sɔnda kɔsɛbɛ, a ka suman si mɛn foyi, a ka wo jɔɔn kɛmɛ sɔɔɔn, baa Allabatala ka baraka don a la suman dɔ.

¹³ Isiyaka bolofen siyayara, fɔɔ ka a kɛ nanfulutii ba ri.

¹⁴ Saa ni ba ni nisi ni jɔnilu tɛɛ a bolo. Wo rɔ, a la ko jangboya ka Filisitiilu sɔɔɔn.

¹⁵ Wo bolo ma, ii ka bɔɔ kɛ a la kɔlɔn bɛɛ kɔndɔ fo ka ii ja. A fa Iburahima la jɔnilu le tun ka kɔlɔn woilu sen a la tele rɔ.

¹⁶ Abimeleki ka Isiyaka kili ka a fɔ a yɛ ko: «I ye bɔ an wara yan. I fanka ka bon an ta ri.»

Filisitiilu ka Isiyaka kɛɛ a la kɔlɔnilu fɛ

¹⁷ Wo rɔ, Isiyaka bɔra ye ka wa a la faaninbon lɔ Kerari dinban dɔ, ka a sii dinkira wo rɔ.

¹⁸ A fa Iburahima tun ka kɔlɔn mɛnilu sen dinkira wo rɔ a tele rɔ, Filisitiilu nara ka woilu bɛɛ lafa a la saya kɔ rɔ. Isiyaka ka kɔlɔn wo bɛɛ rabɔ ko kura. A fa tun ka tɔɔ mɛn la kɔlɔnilu la, Isiyaka ka tɔɔ kelen kelenna kɔlɔnilu la ii la.

¹⁹ Lon do rɔ, Isiyaka la jɔnilu ka kɔlɔn do sen dinban dɔ ka se ji ma.

²⁰ Kerari kolofen kɔnɔmadenilu nara ka Isiyaka la kolofen kɔnɔmadenilu keɛ, ka a fɔ ko: «Kɔlɔn jin ye an ta le ri.» Isiyaka ka kɔlɔn wo tɔɔ la ko Eɛki, ka a masɔrɔn ii keɛra a fɛ.

²¹ Isiyaka la jɔnilu ka a kɔlɔn dogberɛ sen. Kɔni Kerarikailu nara ka ii keɛ wo fanan fɛ. Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Sitina.

²² A ka yɔrɔ wo bila ka wa yɔrɔ gberɛ, ka kɔlɔn gberɛ sen ye ikɔ. Mɔɔ si ma ii keɛla wo fɛ. Wo rɔ, Isiyaka ka wo tɔɔ la ko Rehoboti. A ka a fɔ ko: «Sisen Allabatata da dinkira di an ma. An di sabati jamana jin kɔndɔ.»

²³ Isiyaka bɔra ye ka wa Beri-Seba.

²⁴ Su wo rɔ, Allabatata bɔra gbɛ rɔ a ye, ka a fɔ a ye ko: «Nde ye i fa Iburahima Maari Alla le ri. I kana silan, baa n ye i fɛ. N di jumaya ke i ye ka i bɔnsɔn siyaya n na baaraden Iburahima la ko kosɔn.»

²⁵ Isiyaka ka Alla saraka janin diya lɔ ye Allabatata bato kanma. A ka a la faaninbon lɔ dinkira wo rɔ. A la jɔnilu ka kɔlɔn gberɛ sen.

Abimelɛki ni Isiyaka ka lahidi sidi

²⁶ Lon do rɔ, mansa Abimelɛki ni a lalila Ahusati ni a la keɛden kuntii Pikɔli bɔra Kerari ka na Isiyaka wara.

²⁷ Isiyaka ka ii maɲininka ko: «Waati taminni, ai ka n tɔrɔ ka n gben ka n nabɔ ai la jamana rɔ. Nfenna ai nani n wara yan sisen?»

²⁸ Ii ka a jabi: «An da a yen ko Allabatata ye i fɛ. An ye teriya sidi an jɔɔn tɛma, ka ben kan kelen ma.

²⁹ Ikomin an ma kojuu ke i la, i fanan te kojuu ke an na. An ka kojuma le ke i ye. I bora an tarafe here le ro. An da a yen sisen ko Allabatala ra baraka don i la ko ro.»

³⁰ Isiyaka ka tibili ba ke ii ye. Ii ka dɔnnin ke ka ii min.

³¹ Wo duusa gbe jona, ii ka ii kali i jɔn ye ko ii te kojuu ke i jɔn na. Wo banni, Isiyaka ka sila di ii ma. Ii bora here le ro ka wa.

³² Nba, wo lon kelen, Isiyaka la jonilu bora kalon sen diya ka na a fo a ye ko: «An da kalon sen ka se ji ma.»

³³ Isiyaka ka kalon wo tao la ko Seba. Wo le ka a ke, so wo tao lara ko Beri-Seba haan bi.

Esawu musoilu

³⁴ Nba, Esawu saron ka san binaanin bo tuma men na, a ka Hetika sunkurun fila furu. Kelen tao ko Yuditi. Wo fa tere Beri le ri. A to kelen tao ko Basimati. Wo fa tere Elon de ri.

³⁵ Muso woilu la ko ka Isiyaka ni Rebeka jusu taro kosɛɛ.

27

Isiyaka Duwara Yakuba ye

¹ Nba, Isiyaka korora kosɛɛ. Aja tere te fen na sa la wula ro. Lon do ro, a ka a dence folo Esawu kili ko: «N dence.» Esawu ka a jabi: «Naamun.»

² Isiyaka ka a fo ko: «A ragbe, n da korɔ. N ma n sa waati lon.

³ I ye i la donsoya muran ta, i la bijekala ni i la bije, ka wa sobo ninin wula kondɔ. I ye na sobo di n ma.

⁴ Suman mɛn duman n yɛ, i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. N di wo dɔɔn ka duwa i yɛ sani n ye sa waati mɛn dɔ.»

⁵ Jaa, Isiyaka ka mɛn fɔ a dence Esawu yɛ, Rebeka tolo tɛɛ ye wo bɛɛ la. Esawu bɔra ka wa sobo jinin diya wula kɔndɔ tuma mɛn na,

⁶ Rebeka ka a fɔ a dence Yakuba yɛ ko: «N da i fa kumakan mɛn. A ra a fɔ i kɔrɔɛ Esawu yɛ ko:

⁷ «i ye na sobo ri. Ko suman mɛn duman n yɛ, ko i ye wo tibi ka a sii n kɔrɔ. Ko n di wo dɔɔn ka duwa i yɛ Allabatala jana sani n ye sa waati mɛn dɔ.»

⁸ Rebeka ka a fɔ ko: «Nba, n dence, i tolo malɔ. N ye mɛn fɔla i yɛ, i ye wo kɛ.

⁹ Wa badenni juma fila mira baa kuru rɔ ka na ii ri. Suman mɛn duman i fa yɛ, n di wo tibi.

¹⁰ N ba ban wo tibila, i ri wa a di i fa ma. A ri wo dɔɔn ka duwa i yɛ sani a ye sa waati mɛn dɔ.»

¹¹ Yakuba ka a na jabi: «Kɔni i ka a lɔn ko n kɔrɔɛ Esawu fari fan bɛɛ ye si le ri. Si don tɛ nde ma.

¹² Ni n fa ka a maa n na don? Ni wo kɛra, a ri n jate janfate ri. N tɛ duwa si sɔrɔn, fo danka.»

¹³ A na ka a fɔ ko: «N dence, Alla ye a kɛ danka wo kana i mira fo nde. N ka mɛn fɔ, i ye wo kɛ dɔrɔn. Wa bailu mira ka na ii ri.»

¹⁴ Yakuba wara baa fila mira ka na ii di a na ma. A na ka a fa diyanan tibili kɛ.

¹⁵ Esawu la faanin juma tɛɛ ye a na bolo bon na. Rebeka ka faanin wo ta ka wo don a dence dɔɔmanni Yakuba bolo. A ka a bila a ma.

¹⁶ Rebeka ka badenni gbolo ta ka Yakuba bolokailu masidi. A ka a kan fanan masidi, si tun tɛ a fan mɛnilu ma.

¹⁷ A ka suman tibini wo don Yakuba bolo, ka buru la a kan, a tun ka mɛn gbasi.

¹⁸ Yakuba wara wo ri a fa wara, ka a fa kili ko: «N fa.» Isiyaka ka a fɔ ko: «Naamun. N dence ɲuman de kan?»

¹⁹ Yakuba ka a fa jabi: «I dence fɔlɔ Esawu le kan. I ka mɛn fɔ n yɛ, n da wo kɛ. I wuli ka i sii ka n na sobo dɔɔn, sa i ri duwa n yɛ.»

²⁰ Isiyaka ka a fɔ a dence yɛ ko: «ɛɛ, n dence! I ra kaliya. I ka sobo sɔrɔn jona di?» Yakuba ka a fɔ ko: «Allabatala, i Maari Alla, wo le ka n harijee fulɛn.»

²¹ Isiyaka ka a fɔ ko: «N dence, i madon n na yan. N ye n bolo maa i la ka a lɔn ni Esawu le ile ri.»

²² Yakuba ka a madon a fa la. A fa ka a maa a la ka a fɔ ko: «I kan bɔni Yakuba kan na, kɔni i boloilu ye Esawu boloilu le ri.»

²³ Isiyaka filira Yakuba ma, ka a masɔrɔn si tɛɛ ye a boloilu ma ikomin Esawu boloilu tɛɛ ye ɲa mɛn ma, wo bolo ma a duwara a yɛ.

²⁴ Isiyaka ka Yakuba maɲininka ko: «Tuɲa le wa, ko n dence Esawu le ile ri?» Yakuba ka a jabi «Nde le.»

²⁵ Isiyaka ka a fɔ ko: «Suman di n ma. N di i la sobo dɔɔn ka duwa i yɛ.» Yakuba ka suman sii a kɔrɔ. A ka dɔɔnnin kɛ. Yakuba nara rɛsɛnji fanan di. A ka wo min.

²⁶ Isiyaka banda dɔɔnninna ka a fɔ a yɛ ko: «N den, i madon n na ka n sunbu.»

²⁷ Yakuba ka a madon a la ka a sunbu. Isiyaka ka a la faanin suma mɛn tuma mɛn na, a ka a duwa a yɛ ko: «N dence suma ye ikomin sɛnɛ suma duman ɲa mɛn ma, Allabatala ka baraka don sɛnɛ mɛn dɔ.

²⁸ N dence, Alla ma i la sɛnɛkɛ duu ɲumaya ka sancɪ
ɲuma lana a kan,

Alla ma wo kɛra.

Ka i la suman ni i la rɛsɛnji siyaya kosebe,

Alla ma wo kera.
 29 Ka mɔɔilu bila i la fanka kɔrɔ,
 Alla ma wo kera.
 Ka siyailu lana ka ii majii i kɔrɔ,
 Alla ma wo kera.
 Ka i lasii i badenmailu kun na,
 Alla ma wo kera.
 Ka i na la den bεε lana ka ii majii i kɔrɔ,
 Alla ma wo kera.
 Mɔɔ mɛn ba i danka,
 Alla ma tɔrɔya lara wo kan.
 Mɔɔ mɛn ba duwa i yε,
 Alla ma numaya kera wo yε.»

Esawu ka a fɔ ko Isiyaka ye duwa a fanan ye

30 Nba, Isiyaka banni duwala Yakuba yε, Yakuba bɔra a fa tɔrɔfε. A ma mɛn bake wo kɔ rɔ, a kɔrɔcε Esawu nara ka bɔ donsoya diya wula kɔndɔ.

31 A ka suman duman tibi, ka wa a di a fa ma. A ka a fɔ a fa yε ko: «N fa, i ye i wuli. I ye i dencε la sobo dɔɔn, ka duwa n yε.»

32 A fa ka a fɔ ko: «Yon de kan?» A ka a jabi: «Nde le kan, i dencε fɔlɔ Esawu.»

33 Isiyaka yerεyerεra kojuuya. A ka a fɔ ko: «Yon wara sobo faa ka wo tibi ka na a sii n kɔrɔ? N ka wo dɔɔn ka duwa a tii yε sani i ye na. N da duwa a yε, n ti se wo yεlemanna butun.»

34 Nba, Esawu ka a fa la kuma wo mɛn tuma mɛn na, a jusu kasira. A kulera kojuuya ka a fɔ a fa yε ko: «N fa, i ye duwa n fanan yε!»

35 Isiyaka ka a jabi: «I dɔɔcε le nara janfa rɔ ka i la duwawu sɔrɔn.»

³⁶ Esawu ka a fɔ ko: «Mɛn ka a tɔɔ la ko Yakuba*, jo ye wo fɛ, baa a ra janfa don n ma siɲa fila. A tɔɔ bɛnni a ma fewu! A ka n na kɔrɔmamɔɔya mira n na ka wo kɛ a ta ri. A ra n na duwawu fanan ta. N fa, i ma duwa si bila n yɛ wa?»

³⁷ Isiyaka ka a jabi: «A ragbɛ! N da a lasii i kun na, ka a badenma tɔ bɛɛ kɛ a la baaraden di. N da suman ni rɛsɛnɲi siyaman baraka don a la ko rɔ. N dence, n ye nfen kɛ i yɛ?»

³⁸ Esawu ka a fa madiya ikɔ tuun ko: «N fa, duwa kelen pe wo le tɛrɛn i bolo wa? I ye duwa n fanan yɛ.» Esawu kulera ka wɔyɔ ka kasi kosɛbɛ.

³⁹ A fa ka a fɔ a yɛ ko: «Duu ɲuma ye yɔrɔ mɛn dɔ, sancɪ ɲuma ye na la a kan, i ri janya wo la.

⁴⁰ I ri i balo sɔrɔn i la fanmuru le la. I ri kɛ i dɔɔcɛ la baaraden de ri, kɔni i wa murunti tuma mɛn na, i ri i jɛrɛ bɔ a la fanka kɔrɔ.»

Yakuba ka i bori ka wa a barincɛ wara

⁴¹ Nba, Isiyaka ka duwawu mɛn kɛ Yakuba yɛ, wo kɛra sababu ri, Yakuba gboyara Esawu yɛ. Esawu ka a miri ko: «N fa la sa waati a ra sudunya. Ni a sara, an ba ban a su don na, n di n dɔɔcɛ Yakuba faa.»

⁴² Esawu miri tɛrɛ ye mɛn di, wo fɔra Rebeka yɛ. Wo rɔ, a ka a dence Yakuba kili ka a fɔ a yɛ ko: «I tolo malɔ. A lɔɔ ye i kɔrɔcɛ Esawu la ka i faa ka a la mɔnɛ bɔ i rɔ.

⁴³ N den, i ye n kan mira ka a kɛ. I bori sisen ka wa n kɔrɔcɛ Laban wara Haran.

⁴⁴ I ye mɛn a wara ye dɔɔni, fɔɔ i kɔrɔcɛ jusu ye ban sumala.

---

* **27:36** Yakuba kɔrɔ ye le ko sen tintiri a fɔɲa gbɛrɛ ye ko janfate

⁴⁵ I kərɔcɛ la diminya ba mala, i ka mɛn kɛ a la, a ri ɲina wo kɔ rɔ. Wo ba kɛ, n di kela di i ma ko i ye na. Ni wo tɛ n kana bɔnɔ ai fila bɛɛ la ko rɔ lon kelen dɔ.»

⁴⁶ Nba Rebeka ka a fɔ Isiyaka yɛ ko: «N kɔrɔ, Esawu ka Hɛtika sunkurun mɛnilu furu ɲin, woilu ra n sɛɛ kojuuya, fɔɔ ka dunuɲa lɔɔ bɔ n na. Ni Yakuba fanan ka Hɛtika sunkurun do ta, mɛn ye woilu ɲɔɔn di, wo ri n tɔrɔ wo ɲa jɛrɛ jɛrɛ ma. Saya ka fisa wo ri paaɔn!»

28

¹ Wo rɔ, Isiyaka ka Yakuba kili ka duwa a yɛ, ka a fɔ a yɛ ko: «I kana muso ta Kanaan jamana denmusoilu rɔ de!

² Wa i benba Betuwɛli wara Padami Aramu, ka i barincɛ Laban denmuso do furu.

³ Alla Sebɛɛtii ye baraka don i la ko rɔ ka i jiri ka i bɔnsɔn siyaya. Alla ye jama siyaman bɔ i rɔ.

⁴ Alla ka baraka mɛn kɛ i benba Iburahima la ko rɔ, a ye baraka wo ɲɔɔn kɛ i ni i bɔnsɔn na ko rɔ, kosa jamana ɲin di kɛ i ta ri, i yɔrɔ mɛn dɔ ɲin di i ye london de ri haan bi, baa Alla ka jamana ɲin di Iburahima le ma.»

⁵ Isiyaka ka Yakuba lawa Padani Aramu, ko a ye wa Laban wara, mɛn ye Aramu bɔnsɔn Betuwɛli dencɛ ri. Laban de Yakuba ni Esawu na Rebeka kərɔcɛ ri.

Esawu ka muso gberɛ furu

⁶ Nba, Esawu ka a yen ko Isiyaka ra duwa Yakuba yɛ ka a lawa Padani Aramu, ko a ye muso do ta ye. A ka a yen fanan ko a fa ra duwa Yakuba yɛ tuma mɛn na, a ka a fɔ a yɛ ko a kana muso ta Kanaan jamana denmusoilu rɔ de!

⁷ Esawu ka a yen fanan ko Yakuba ka a fa ni a na kan mira ka wa Padani Aramu.

⁸ Esawu ka a lɔn wo le rɔ ko Kanaan jamana sunkurun ma di a fa Isiyaka ye.

⁹ Wo rɔ, a wara Isumayila wara, mɛn ye Ibrahim dence ri. A ka wo denmuso do furu ka a la a musoilu kan. Sunkurun wo tɔɔ le ko Mahalati. A kɔrɔce tɔɔ ko Nebayɔti.

Yakuba sibora

¹⁰ Nba, Yakuba bɔra Beri-Seba ka wa Haran.

¹¹ A ye sila kan tuma mɛn na, a sera dinkira do rɔ ka si ye, baa su tun da ko a ma. A ka a la, ka kabakurun do ta ka a don a kun kɔrɔ a sunɔɔra.

¹² Ka a tɔ sunɔɔ rɔ a ka sankale do yen sibo rɔ. Wo lɔni duu ma, a kun seni fɔɔ bandakolo ma. Alla la melekailu ye jii ni yelela sankale wo ma.

¹³ Allabatala jerɛ ka a fɔ ko: «Nde le Allabatala ri, i benba Ibrahim ni i fa Isiyaka Maari Alla. I lani duu mɛn kan jin de, n di wo di i ni i bɔnsɔn ma.

¹⁴ I bɔnsɔn di siyaya ikomin duukolo kijɛ, ka jɛnsɛn ka wa telebɔ ni telebe rɔ, ka wa tele kankan bolomaran ni tele kankan bolokinin dɔ. I ni i bɔnsɔn di ke sababu ri, siyailu bɛɛ di baraka sɔrɔn n bolo.

¹⁵ I tolo malɔ. N ye i fe tuma bɛɛ rɔ. I wa ke wa la yɔrɔ yɔrɔ rɔ, n di i latanka kojuu ma. N di i kɔse ka i lana jamana jin dɔ ikɔ. N te bɔ i fe haan n da n lahidi mafa, mɛn n da ta i ye.»

¹⁶ Yakuba kunura sunɔɔ rɔ tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Allabatala ye dinkira jin dɔ yan. N tun ma a lɔn.»

¹⁷ Yakuba silanda. A ka a fɔ ko: «Dinkira masilanin de jin di de! Dinkira jin te foyi di fo Alla la bon! Sankolo don dinkira ri teren yan.»

18 Yakuba wulira sɔɔma da la jona. A tun ka kabakurun mɛn don a kun kɔrɔ, a ka wo ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri ka tulu mun a kan.

19 A ka dinkira wo tɔɔ la ko Bɛtɛli. A tɔɔ fɔlɔ le tɛrɛ ko Lusi.

20 Yakuba ka dakan ta Alla yɛ ko: «Ni Alla tora n fɛ ka n natanka n na taama ʒin dɔ, ka suman ni fereyabɔ di n ma,

21 sa n di n kɔsɛ hɛrɛ rɔ ka na n fa so la, ni i ka wo bɛɛ kɛ ten, Allabatata ri kɛ n Maari Alla ri.

22 N da kabakurun mɛn nalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri yan, wo ri kɛ Alla la bon di. I wa fen fen di n ma, n di wo ja di i ma.»

29

Yakuba sera a barincɛ Laban wara

1 Yakuba ka sila mira ka wa telebɔ jamana rɔ.

2 A seni yɔrɔ do rɔ, a ka kɔlɔn do yen wula rɔ. Saa kuru sawa lani tɛrɛ kɔlɔn da la. Wo ye laminna kɔlɔn wo le rɔ. Kɔlɔn wo da tuunni kabakurun mɛn na, wo ka bon tɛrɛ kosɛbɛ.

3 Kolofen kɔnɔmadenilu ii wa ii la saa bɛɛ ladɛn tuma mɛn na, ii ri kabakurun makurukuru ka a labɔ kɔlɔn da la, ka saa ii lamin. Saa wa ban ii minna tuma mɛn na, ii ri kabakurun makurukuru ka kɔlɔn da latunun a la ikɔ.

4 Yakuba ka kolofen kɔnɔmadenilu maʒininka ko: «N badenmailu, ai bɔni mi?» Ii ka a jabi: «An bɔni Haran de.»

5 Yakuba ka a fɔ ko: «Ai ka Laban lɔn wa, Nakɔri mamaren?» Ii ka a jabi: «An ka a lɔn.»

6 Yakuba ka ii maʒininka ko: «Tana tɛ a la ye?» Ii ka a fɔ ko: «Tana si tɛ a la ye. I ma a denmuso Rasɛli yen? A natɔla a la saailu ri.»

⁷ Yakuba ka a fɔ ko: «Ai ja lo. Tele ka jan fɔlo, saailu laden waati ma se fɔlo. Ai ye saailu lamin ka wa ii ri bin doon diya.»

⁸ Kolofen konɔmadenilu ka a jabi: «An ti se wo kela, fɔo saa beɛ wa ban nala fɔlo. Ii wa na, an di kabakurun makurukuru ka a bo kolon da la ka saailu lamin.»

⁹ Yakuba ye kumala kolofen konɔmadenilu fe tuma men na, Raseli nara a fa la saailu ri. Ale le tere ii konɔmaden de.

¹⁰ Yakuba ka a barince Laban denmuso Raseli ni a la saailu yen tuma men na, a wara kabakurun makurukuru ka a bo kolon da la, ka a barince la saailu lamin.

¹¹ Yakuba ka Raseli sunbu ka sewa kosebe fɔo ka kasi.

¹² A ka a fɔ Raseli ye ko: a ye a fa doomuso Rebeka den de ri. Raseli borimantɔ wara wo fɔ a fa ye.

¹³ Laban ka a doomuso dence Yakuba la ko men tuma men na, a ka a bori ka wa a kafe. A seni a torofe, a ka a bolo mininminin a kan ma ka a sunbu, ka wa a ri lu ma. Yakuba ka danteli ke Laban ye.

¹⁴ Laban ka kuma wo men tuma men na, a ka a jabi: «An beɛ ye buruju kelen de ri jo!» Yakuba ka karo kelen ke Laban torofe.

¹⁵ Lon do ro, Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «N badenma le i ri fewu, koni wo beɛ ni a ta, i ma kan ka baara ke n ye ni n ma i sara. I sara ka kan ka ke men di, i ye wo fɔ n ye.»

¹⁶ Wo ka a teren, denmuso fila ye Laban bolo. Koromamoo too ko Leya. A doomuso too ko Raseli.

¹⁷ Leya jakise tere ye kenji, koni Raseli kenji ja beɛ ma.

18 Raseli diyara Yakuba ye kosebe. Wo ro, a ka Laban jabi: «N di san wɔrɔnwula ke baara la i ye yan, kosa i ri i denmuso filana Raseli di n ma.»

19 Laban ka a fo ko: «N wa a di ile ma, wo ka fisa a dini ri mo gberɛ ma. To n tɔrɔfɛ yan.»

20 Wo ro, Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baara la Raseli sɔrɔn kanma, kɔni Raseli ladiyape kosɔn san wɔrɔnwula wo kera a jana ikomin tele dando

21 San wɔrɔnwula dafanin, Yakuba ka a fo Laban ye ko: «N muso di n ma sisen. Waati men fɔni, wo ra dafa. N ye a fe an ye den.»

22 Nba, Laban ka a siijoo beɛ kili ka tibili ba ke,

23 kɔni su wo ro, a ka a denmuso Leya ta ka wa a di Yakuba ma. Yakuba ni Leya dɛnda.

24 Laban ka a la jonmuso do di Leya ma ka a ke a la jon di. Jonmuso wo too ko Silipa.

25 Duusagbeni, Yakuba ka Leya le yen ye! A wara a fo Laban ye ko: «I no nfen de kɛla n na jin ten? N ka baara ke i ye Raseli le sɔrɔn ko ro. Nfenna i ra n janfa?»

26 Laban ka a jabi: «Ka doomamo furu koromuso ne, wo te kɛla an wara yan.

27 I sabari ka lookun jin dafa Leya la koroo bon na. Wo wa tamin, n di Raseli fanan di i ma. Wo ro, i ri san wɔrɔnwula gberɛ ke n ye.»

28 Yakuba sɔnda wo ma. A ka lookun wo dafa Leya fe. Wo taminni, Laban ka a denmuso Raseli fanan di a ma.

29 Laban ka a la jonmuso Bilaha di Raseli ma ka a ke a la jonmuso ri.

30 Yakuba ni Raseli dɛnda. Raseli diyara a ye ka tamin Leya kan. Yakuba ka san wɔrɔnwula ke baarala Laban ye ikoo tuunni.

³¹ Allabatala ka a yen ko Leya ma duman Yakuba ye kosebe, tuma men na, a ka den saron nɔɔya Leya ye, kɔni Raseli tere ye densaronbali le ri.

³² Leya ka kɔnɔ ta ka dence saron. A ka a fɔ ko: «Allabatala ra n na tɔɔya yen. N di diya n cee ye sisen.» Wo le rɔ, a ka den tɔɔ la ko Ruben*.

³³ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence saron. A ka a fɔ ko: «Allabatala ra a men ko n ma duman n cee ye. Wo rɔ, a ra den jin fanan di n ma.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Simeyon†.

³⁴ Leya ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence saron. A ka a fɔ ko: «Sisen kɔni, n cee ri i fasa n ma, ka a masaron n da dence sawa saron a ye.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Lebi‡.

³⁵ A ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni ka dence saron. A ka a fɔ ko: «Sisen, n di Allabatala tando.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Yahuda§. Wo kɔ, a ka den saron madooya.

30

Yakuba den tailu

¹ Nba, Raseli ka a yen tuma men na ko a ma den saron Yakuba ye, a kɔrɔmuso la keleya ka a mira. A ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye den di n fanan ma. Ni wo te n di faa.»

² Yakuba jusu bɔra. A ka a fɔ a ye ko: «N ye Alla le jɔɔn jala wo rɔ wa? Ale le ma i lakanya den saronna wa?»

---

* **29:32** Ruben kɔrɔ ye le ko «i ja lɔ, dence le» † **29:33** Simeyon kɔrɔ ye le ko Alla ye n kan menna ‡ **29:34** Lebi kɔrɔ ye le ko masidi § **29:35** Yahuda kɔrɔ ye le ko bato

³ Raseli ka a fɔ ko: «Nba, n na jɔnmuso Bilaha ta, i ye si a fɛ, sa a ri den sɔrɔn n ye, sa n fanan di kɛ denbatii ri.»

⁴ Wo rɔ, Raseli ka a la jɔnmuso Bilaha di Yakuba ma, ka a kɛ a muso ri. Yakuba ni wo sira.

⁵ Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la, ka dence sɔrɔn a ye.

⁶ Raseli ka a fɔ ko: «Alla ra jo di n ma. N ka mɛn fɔ, a ra wo mɛn ka n sɔ dence la.» Wo le rɔ, Raseli ka den wo tɔɔ la ko Daan*.

⁷ Raseli la jɔnmuso Bilaha ka kɔnɔ ta Yakuba la ikɔ, ka a dence filana sɔrɔn a ye.

⁸ Raseli ka a fɔ ko: «Nde ni n kɔrɔmuso bilani tɛrɛ an jɔɔn na kojuuya. Sisen, n kɔnin da se a la.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la Nafitali†.

⁹ Nba, Leya ka a yen tuma mɛn na ko a tɛ kɔnɔ tala butun, a ka a la jɔnmuso Silipa ta ka a di Yakuba ma ka a kɛ a muso ri.

¹⁰ Silipa ka kɔnɔ ta. A ka dence sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na,

¹¹ Leya ka a fɔ ko: «N da kunnadiya.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Kadi‡.

¹² Silipa ka kɔnɔ ta ikɔ tuunni. A ka a dence filana sɔrɔn Yakuba ye tuma mɛn na,

¹³ Leya ka a fɔ ko: «Ɛɛ, n da sɛwa kɔsɛbɛ. Musoilu ri a fɔ n ma sisen ko mɔɔ jalenni le n di.» Wo le rɔ, a ka den wo tɔɔ la ko Aseri§.

¹⁴ Suman ka waati, Rubɛn wara jiri lulu doilu tɛrɛn sɛnɛ rɔ. A ka lulu woilu bɔ ka na ii di a na ma. Raseli ka jiri lulu woilu yen Leya bolo tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «I jaandi, i ye n sɔ i dence la janman basi jiri lulu doilu rɔ.»

---

* **30:6** Daan kɔrɔ ye le ko n da jo sɔrɔn † **30:8** Nafitali kɔrɔ ye le ko n da sɛdon ‡ **30:11** Kadi kɔrɔ ye le ko kunnadiya § **30:13** Aseri kɔrɔ ye le ko sɛwa

15 Kəni Leya ka a jabi: «I ra n cεε bə n bolo kəni wo ma i wasa, ko di? I ri n dence la janman basi jiri lulu fanan bə n bolo wa?» Raseli ka a fə ko: «Ale le wo ri. Ni i ka n sə i dence la janman basi jiri lulu rə, n na cεε Yakuba ri si i fε su jin də.» Leya sonda wo ma.

16 Wura fε, Yakuba nara ka bə sεnε rə. Leya ka i bori ka wa a kunbən, ka a fə a ye ko: «I sitə nde le wara bi. N da i sərən n dence la janman basi jiri lulu la.» Yakuba sira Leya fε su wo rə.

17 Alla tolo tεε ye Leya la tarali kan na. Wo rə, Leya ka kənə ta ka a dence looluna sərən Yakuba ye.

18 Leya ka a fə ko: «Alla ra n sara ka a masərən n ka n na jənmuso di n cεε ma.» Wo le rə, a ka dence wo təə la ko Isakari*.

19 Leya ka kənə ta ikə tuunni ka a dence wəərənə sərən Yakuba ye.

20 A ka a fə ko: «Alla ra ko ba ke n ye. N cεε ri n bonya sisen, ka a masərən n da dence wəərə sərən a ye.» Wo le rə, a ka den wo təə la ko Sabulən†.

21 Wo kə rə, a ka denmuso fanan sərən, ka wo təə la ko Dina.

22 Nba, Alla hankili tora Raseli la ko kə, ka a la tarali kan namən, ka den ko nəəya a ye.

23 Wo rə, a ka kənə ta ka dence sərən. A ka a fə ko: «Alla ra maloya bə n na.

24 Allabatala ye dence gbεε la jin kan.» Wo le rə, a ka den wo təə la ko Yusufu‡.

Yakuba kera nanfulutii ri.

---

* **30:18** Isakari kərə ye le ko sara † **30:20** Sabulən kərə ye le ko bonya ‡ **30:24** Yusufu kərə ye le ko ka do la a kan

25 Nba, Raseli ka Yusufu sərən tuma mən na, Yakuba ka a fə Laban ye ko: «Sila di n ma. N ye n kəse n wara.

26 I ye n musoilu ni n denilu di n ma. N ka baara ke i ye, woilu le la ko rə. I ye ii di n ma, sa n di wa. N da baara mən ke i ye, i jere ka wo lən.»

27 Laban ka a jabi: «N fa, i sabari. N da naɲininnin ke ka a yen ko Allabatala ka baraka don n ko rə ile le la ko kosən.

28 Wo rə, i sara ka kan ka bən mən na, i ye wo fə n ye. N di wo di i ma.»

29 Yakuba ka a jabi: «Nde ka baara ke i ye na mən ma, i jere ka wo lən. I la kolofenilu siyayara na mən ma nde bolo, i ka wo fanan lən.

30 N nara kolofen mən tərən i bolo, woilu ma siya tere, kəni sisen, ii ra siyaya ka ke kolofen kuru ba ri. Allabatala ka baraka don i la ko rə nde le la ko kosən. Wo rə, n te baara ke n jere ye sisen, ka n na denbaya balo wa?»

31 Laban ka a fə ko: «N ye nfen di i ma ka a ke i sara ri?»

Yakuba ka a jabi: «I kana foyi di nde ma, kəni ni i ka ko kelen pe ɲin ke n ye, n di to yan ka i la saailu gbən ka ii kanda.

32 I ye diɲe, n ye wa i la kolofen beε kərəsi bi. N wa kolofen finman mənilu yen, n di woilu bə a rə, a ni kolofen manɲeenman. Woilu ri ke n sara ri.

33 Lon do natə, ni i ka n na kolofen kərəsi i ri a lən ni n telenni wala n telenni te. Ni i ka baa do yen n bolo, mən manɲeenman te, i ri a lən ko n da wo sonya ile ma. Ni i ka saa do yen n bolo, mən finni te, i ri a lən ko n da wo sonya ile ma.»

³⁴ Laban ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. I ka a fɔ ɲa mɛn ma, a ri kɛ wo ɲa ma.»

³⁵ Wo lon kelen, Laban wara bakɔɔn manɲɛnman ni bamuso manɲɛnman bɛɛ bɔ a la kolofenilu rɔ. Fen fen, ni gbɛ ye a rɔ, a ka wo bɛɛ bɔ ii rɔ. A ka saa finilu la woilu kan ka a bɛɛ karifa a denceilu la.

³⁶ Ii ka tele sawa taama kɛ kolofen woilu ri ka ii mabɔ Yakuba la fewu! Yakuba tora Laban na kolofenilu gbenna ka ii lakandan.

³⁷ Nba, Yakuba ka jiribolo kɛndɛ doilu tɛɛ jiri su sawa la, pepiliye, amande§, a ni pilatani. A ka jiribolo kɛndɛ woilu fara doilu bɔ ii ma ka jiribolo woilu manɲɛn.

³⁸ A ka jiribolo kɛndɛ manɲɛnnin woilu bilabila bailu la jiminfen kɔndɔ, sa bailu wa na ii min diya, ii ri jiribolo manɲɛnnilu yen, baa bailu ye yeɛla i ɲɔn kan i min waati le.

³⁹ Ii wa yeɛ i ɲɔn kan jiribolo woilu ɲɛ, ii ri den manɲɛnɪlu sɔɔn.

⁴⁰ Yakuba ka saamusoiu bɔ kolofen tɔilu rɔ, ka ii bila Laban na saa manɲɛnɪlu ni finmanɪlu ɲakɔɔ, sa ii ri Laban na saa woilu yen. Wo rɔ, Yakuba la saa woilu ka den manɲɛnman ni den finmanɪlu sɔɔn. Wo bolo ma, Yakuba ka kolofen kuru sɔɔn a jɛɛ ye. A ma sɔn a ta ni Laban ta ye basan.

⁴¹ Ni kolofen tɔɔnnɪnɪlu nara ka i min, Yakuba ri jiribolo manɲɛnɪlu bila jiminfen kɔndɔ ii ɲakɔɔ. Wo rɔ, ii ri yeɛ i ɲɔn kan jiribolo dafɛ,

⁴² kɔni ni kolofen baraninɪlu nara ka i min, Yakuba tɛ jiribolo bila jiminfen kɔndɔ ii ɲakɔɔ.

---

§ 30:37 Amande ye jiriden dɔɔnta le ri.

Wo bolo ma, kolofen baranin denilu kera Laban ta ri, kɔni kolofen tɔlɔnni denilu kera Yakuba ta ri.

⁴³ Nba, Yakuba kera fentii ri wo ja le ma. A ka kolofen mɛsɛn siyaman sɔrɔn. A ka jɔnilu ni jɔnmusoilu fanan sɔrɔn, a ni jaɔmɛilu ni faliilu.

31

Yakuba ka a dokon ka bɔ Laban wara

¹ Laban dencɛilu tɛrɛ ye a fɔla ko: «Yakuba ra an fala nanfulu bɛɛ ta. A ra a jɛrɛ kɛ fentii ri wo rɔ an fa bolofen dɔ.» Wo kuma fɔra Yakuba yɛ.

² Yakuba ka Laban nakɔrɔsi ka a yen ko Laban tɛrɛ ye a mirila a ma ja mɛn ma fɔlɔ, a tɛ a mirila a ma wo ja ma butun.

³ Lon do rɔ, Allabatala ka a fɔ Yakuba yɛ ko: «I kɔsɛ i fa so la, ka wa i badenmailu tɛma. N di to i fɛ.»

⁴ Wo rɔ, Yakuba ka kela di Rasɛli ni Leya ma ko ii ye na a tɛrɛn wula kɔndɔ, a la kolofen ye yɔrɔ mɛn.

⁵ Ii seni ye, Yakuba ka a fɔ ii ye ko: «N da a yen ai fa ja rɔ ko a tɛrɛ ye mirila n ma ja mɛn ma fɔlɔfɔlɔ, a tɛ mirila n ma wo ja ma butun, kɔni n fa Maari Alla ra to n fɛ.

⁶ Ai jɛrɛ ka a lɔn ko n da baara kɛ ai fa ye n fanka bɛɛ la.

⁷ Hali wo, ai fa ka n janfa, ka do bɔ n sara la ko tan, kɔni Alla ma sɔn a ye kojuu kɛ n na.

⁸ Ni ai fa ka a fɔ ko finman ni gbɛman ye kolofen mɛnilu rɔ, ko woilu ri kɛ n sara ri, nba, kolofen bɛɛ ra kɛ finman ni gbɛman di. Ni a ka a fɔ ko kolofen mɛnilu manjɛennin, ko woilu ri kɛ n ta ri, nba, kolofen bɛɛ ri manjɛɛn.

9 Alla le ka ai fa la kolofenilu bɔ a bolo ka ii di nde ma.»

10 Yakuba ka a fɔ a musoilu ye ikɔ tuun ko: «Kolofen ye yelɛla i jɔɔn kan waati mɛn na, n sibora. N ka a yen sibo rɔ ko bakɔrɔn mɛnilu ye yelɛla baamusoilu kan, wo bɛɛ manjɛennin de.

11 Wo waati rɔ, Alla la mɛlɛka ka a fɔ n ye ko: «Yakuba.» N ka a fɔ ko: «Naamun.»

12 A ka a fɔ ko: «Bakɔrɔn mɛnilu ye yelɛla bamusoilu kan, i ye woilu kɔrɔsi. A bɛɛ manjɛennin de. A ye wo ja le ka a masɔrɔn Laban ka fen fen kɛ i la, n ka wo bɛɛ yen.»

13 A ka a fɔ ko: «Alla le nde ri, mɛn ka a jɛɛ yiraka i la Betɛli. I ka tulu mun kabakurun kan dinkira mɛn dɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri, ka i dakan ta n ye. Nba, sisen, i wuli ka bɔ jamana jin dɔ, ka i kɔsɛ i fa so la.»»

14 Rasɛli ni Leya ka a jabi: «An tɛ foyi sɔrɔnna yan an fa la cɛ rɔ a la saya kɔrɔ.

15 An fa jɛɛ tɛ an jatɛla foyi ri sisen fɔ siya gbɛɛ mɔɔ. A ra an san, ka an furu fen bɛɛ dɔɔnnin ka a ban.»

16 Ii ka a fɔ ko: «Alla ra nanfulu mɛn bɛɛ mira an fa la ka a di i ma, an ta le wo bɛɛ ri, a ni an denilu. Nba, Alla ka mɛn fɔ i ye, i ye wo kɛ fasayi.»

17 Wo rɔ, Yakuba wulira ka a musoilu ni a denilu layɛlɛ jɔɔmɛilu kan, ka sila mira ka wa.

18 A ka a la kolofen bɛɛ bila a jɛ ka wa a fa Isiyaka wara, Kanaan jamana rɔ. A ka a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ ta, a tun ka fen fen sɔrɔn Padani Aramu.

19 Ii watɔla, Rasɛli ka a fa Laban na jooilu sonya ka wa ii ri a bolo. A ka woilu sonya a fa kɔ ma, baa Laban wani tɛɛ a la saailu si mali diya.

20 Yakuba ka Aramu bənsən Laban janfa wo ja le ma. A ma a sara a la fo ka a dokon a ma ka wa.

21 A ka a bolofen bεε ta ka a bori. A ka Efirati Ba tεε, ka wa Kiliyadi koyinke jamana fan fε.

Laban ka Yakuba kəsaran

22 Yakuba wa tele sawanan lon, a fəra Laban ye ko Yakuba ra a bori.

23 Laban ka a badenmailu ladən ka wa Yakuba kə. Ii ka tele wərənwula kε a kəsaranna. Ii ka Yakuba tərən Kiliyadi koyinke yərɔ rɔ,

24 kəni sani ii ye i jəən yen, Alla ka a jεε yiraka Aramu bənsən Laban na sibo rɔ, ka a fə a ye ko: «Laban, i ye a kε kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kε a ye!»

25 Nba, Laban wara Yakuba tərən tumana mən na, Yakuba tun da a la faaninbonilu lɔ koyinke do le kan. Laban ni a badenmailu ka ii la faaninbonilu lɔ Kiliyadi koyinkeilu kərɔ.

26 Laban wara ka a fə Yakuba ye ko: «I ka nfen de ko kε n na jin ten? I ra janfa don n ma ka n denmusoilu ta ikomin jon ye mirala kεε rɔ ja mən ma.

27 Nfenna i ka i dooko n ma ka i bori? I ma i sara n na fə ka n janfa. Ni wo tε, n tun di tolon ba kε i ye. An tun di sɛwa ka donkilila, ka sεsε fɔ, ka kora fɔ ka i bilasila.

28 Hali ka n denmusoilu ni n mamarenilu kəndən, i ma wo fεε di n ma. I na nfen nalonmaya ko kela jin di?

29 An ye yərɔ mən dɔ jin, a se ye n ye ka kojuu kε i la, kəni su taminni, i fa Maari Alla kumara n ye sibo rɔ. A ka a fə ko: «Laban, i ye a kε kojuma. I kana Yakuba danka, i kana duwawu kε a ye.»

³⁰ Nba, n ka a lɔn ko i kunfani ba le tɛɛ ka wa i fa so la, kɔni nfenna i ka n na jooilu sonya?»

³¹ Yakuba ka Laban jabi: «N ka n bori ka a masɔrɔn n silanni tɛɛ i jɛ. A tɛɛ ye n kɔndɔ ko i ri i denmusoilu bɔ n bolo fanka la

³² kɔni i la jooilu ta fan fɛ, ni i ka woilu tɛɛn mɔɔ mɛn bolo yan, wo tii ri faa de! An badenmailu siini yan ka kɛ an sereilu ri. Wa i jalankalan an na dinkira bɛɛ rɔ. Ni i ka i la fen do yen, i ye a ta.» Yakuba tun ma a lɔn ko Raseli le ka a fa Laban na jooilu sonya.

³³ Laban wara a jalankalan Yakuba la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan Leya la faaninbon na, ka bɔ ye ka wa a jalankalan jɔnmuso fila la faaninbonilu la. A ma fen si yen ye. A bɔra ye ka wa a jalankalan Raseli la faaninbon na.

³⁴ Jaa, Raseli le tun ka a fa la jooilu dookoma jɔɔmɛ siifen kɔrɔ, ka a sii a kan. Laban ka a jalankalan fan bɛɛ rɔ bon na, kɔni a ma foyi yen.

³⁵ Raseli ka a fɔ a yɛ ko: «N fa, i ri hake to. N ye n bolo kɛla ji rɔ karo la bi. Wo rɔ, n ti se n wulila.» Laban ka a la jooilu jinin fan bɛɛ rɔ, kɔni a ma ii yen.

³⁶ Wo rɔ, Yakuba jusu bɔra Laban kanma fo ka a kɛɛ lɔɔ tɛɛ ye a la. A ka a fɔ a yɛ ko: «I ra n kɔsaran ten nfenna? N ka kojuu su juman de kɛ i la? N ka hake su juman ta i la?

³⁷ Nba, i ra i jalankalan ka n bolofen bɛɛ mafɛnɛ sisen, i ka i la fen su juman yen? I ka mɛn yen, wo labɔ an badenma bɛɛ jana yan, sa ii ri kititɛɛ an tema.

³⁸ Nde ka san muwan kɛ i wara. I la saamusoilu ni i la bamusoilu fen fen kɔnɔ ma tijan. N ma i la

saaji si mafaa ka a dɔɔn.

³⁹ Wara wa mɛn mira ka wo faa, n tɛ wo yiraka i la. N jɛrɛ ri wo jɔɔn sara. Mɛn wa sonya su rɔ, a ni mɛn wa sonya tele rɔ, i ri a fɔ ko n ye wa wo jɔɔn jinin.

⁴⁰ Tara gbara n na tele rɔ. Nɛnɛ ka n mira su rɔ. N ma se sunoola.

⁴¹ N ka san muwan kɛ i wara. N ka san tan ni naanin kɛ baarala i yɛ i denmuso fila ko kosɔn. N ka san wɔrɔ kɛ baarala ka kolofen doilu sɔrɔn, kɔni i ka do bɔ n sara la sija tan.

⁴² N benba Iburahima Maari Alla, n fa silanni Maari Alla mɛn yɛ kɔnin, ni wo tun ma kɛ n fɛ, sa i ra n bolokolon gbɛn a to, kɔni Alla ka n na tɔrɔya le yen. N ka baara mɛn kɛ, ale le ka wo lɔn. Wo le kosɔn, a ka kititɛɛ ile ni nde tɛ su taminni jin dɔ.»

⁴³ Laban ka Yakuba jabi: «Muso jin ye n denmusoilu le ri. Ii den ye n mamaren de ri. Kolofen jin ye n na kolofen de ri. I jayen fen fen na jin, n ta le wo bɛɛ ri, kɔni n ti se n denmusoilu ni n mamarenilu bɔla i bolo butun.

⁴⁴ Wo rɔ, An ye teriya sidi an ni jɔɔn tɛma, sa sereya ri kɛ nde ni ile tɛma ka a yiraka ko jususuma ye to an tɛma.»

⁴⁵ Yakuba ka kabakurun do ta ka a lalɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri.

⁴⁶ A ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «Ai ye na kabakurun di.» Ii ka kabakurun ta ka a ton i jɔɔn kan. Wo kɛni, ii bɛɛ ka i laden ka dɔɔnnin kɛ kabakurun ton tɔrɔfɛ.

⁴⁷ Laban ka kabakurun ton wo tɔɔ la ko Sekari Sahaduta. Yakuba ka a tɔɔ la ko Kalɛdi.

⁴⁸ Laban ka a fɔ ko: «Kabakurun ton mɛn ye sereya le ri nde ni ile tɛma bi.» Wo le kosɔn yɔrɔ wo tɔɔ lara

ko Kalɛdi.

⁴⁹ A ye kilila fanan ko Misipa, ka a masɔrɔn Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «An wa fara, Allabatala ye an fila bɛɛ kɔrɔsi.

⁵⁰ Ni i ka kojuu kɛ n denmusoilu la, ni i ka muso gbɛɛɪilu ta, hali n ma ko lɔn a rɔ, Alla jayen an fila bɛɛ la. I kana jina wo kɔ rɔ.»

⁵¹ Laban ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ja lɔ kabakurun ton jɪn dɔ, ka i ja lɔ kabakurun jɪn dɔ, n ka mɛn lɔ ka a kɛ tɔɔmasere ri.

⁵² Kabakurun ton jɪn di kɛ sereya ri. Kabakurun lɔni jɪn fanan di kɛ sereya ri. Wo rɔ, n kana tamin ii la ka wa i kɛɛ. I fanan kana tamin ii la ka na n kɛɛ.

⁵³ I benba Iburahima ni n benba Nakɔri a ni ii failu Maari ri kititɛɛ nde ni ile tɛma.»

Yakuba ka a kali Alla la, a fa Isiyaka silanni mɛn ye.

⁵⁴ Yakuba ka kolofen do faa ka Alla sɔ wo rɔ koyinkɛ kan ye, ka a janin ka a badenma bɛɛ kili ko ii ye na dɔɔnnin kɛ. Ii ka dɔɔnnin kɛ ka si koyinkɛ kan ye.

32

Yakuba ka kela lawa Esawu ma

¹ Wo sɔɔma da la jona, Laban wulira ka a denmusoilu ni a mamarenilu kɔndɔn ka duwa ii ye, ka ban ka sila mira ka a kɔsɛ a wara.

² Yakuba ni a la mɔɔilu ka sila mira ka wa. Ii watɔla, Alla la mɛɛɛka doilu nara bɛn Yakuba la.

³ A ka ii yen waati mɛn na, a ka a fɔ ko: «Dinkira jɪn ye Alla la daa makɛ diya le ri.» Wo rɔ, a ka dinkira wo tɔɔ la ko Mahanimu.

⁴ Yakuba ka keladenilu lawa a ƶε a kɔrɔce Esawu ma Seyiri la jamana rɔ, Edɔmu mara rɔ kɔnin.

⁵ A ka ii kelaya ko: «Ai ye wa a fɔ n tii Esawu ye ko a la jɔnce Yakuba ka a fɔ ko n wani tere Laban wara. Ko n tun da men ye, kɔni sisen n da n kɔse.

⁶ Ko nisi ye n bolo, a ni fali, a ni saa, a ni baa, a ni jɔnilu ni jɔnmusoilu. Ko n ye kela la wala a ma, sa n na ko ri diya n tii Esawu ye.»

⁷ Keladenilu wara kela wo fɔ Esawu ye. Ii ban men keni kela fɔla, ii ka ii kɔse Yakuba ma ka a fɔ a ye ko: «An wara i kɔrɔce Esawu tere ye. A nato i labenna. Cee keme naanin ye a bolo.»

⁸ Yakuba silanda kojuuya fɔɔ ka a kɔnɔ rakaliya. A ka a la mɔoilu ratala ka ii ke kuru fila ri, ka a la saa a ni ba a ni nisi a ni jɔmɛilu fanan datale wo ƶa ma.

⁹ A tere ye a mirila ko: «Ni Esawu nara be kuru kelen kan, a tɔ kelen di i bori ka bɔ a bolo.»

¹⁰ A ka Alla tara ko: «Eε Allabatala, n benba Iburahima ni n fa Isiyaka Maari, ile le ka a fɔ n ye ko n ye n kɔse n fa so la, ka wa n badenmailu tema. I ka a fɔ ko i ri here ke n ye ye.

¹¹ I la kaninteya ka bon nde ma. N ka Juriden Ba tee fɔlɔman, foyi tere te n bolo, fɔ n na taama gbeleke dɔrɔn, kɔni bi, n na mɔoilu ra siyaya kosebe, fɔɔ ka ke kuru fila ri.

¹² I jaandi, i ye n bɔ n kɔrɔce Esawu bolo. N silanni a ƶε. A kana na be n kan, ka n na denilu ni ii nailu faa.

¹³ I jere le ka a fɔ ko i ri here ke n ye ka n bɔnsɔn siyaya ikomin kɔɔji kijε, mɔɔ te wo men dan lɔnna.»

¹⁴ Yakuba banda Alla matarala ka su si dinkira wo rɔ. A ka a la kolofen doilu ƶenematɔmɔn, ka ii

sanba a kərəcə Esawu ma.

¹⁵ A ka bamuso keme fila ni bakərən muwan bə, ka saamuso keme fila ni saaji muwan la woilu kan.

¹⁶ A ka jəməmuso bisawa ni woilu sinminde-nilu fanan bə. Ka la woilu bεε kan, a ka nisimuso binaanin ni tora tan fanan bə, a ni falimuso muwan ni falicε tan.

¹⁷ A ka kolofen woilu ke kuru doilu ri, bεε ni a ta. A ka kuru kelen kelenna bεε karifa a la jən kelen kelenna la. A ka a fə ii ye ko: «Ii ye wa n jε, ka tεε ladon kolofen kuruilu tεma.»

¹⁸ A ka a fə jən fəb ye ko: «I wa n kərəcə Esawu yen, a ri i maɲininka ko: «I tii ye yon di? I watə mi ten? Kolofen jɪnilu ye yon ta ri?»

¹⁹ A wa jɪninkali ke ten, i ye a jabi: «I la jəncε Yakuba ta le. A ka ii lana ile le ma, ko ka a tii Esawu sanba. A jεε natə kəfε.»»

²⁰ Yakuba ka kuma kelen wo fə jən filana ye, a ni jən sawanan, a ni a tə bεε, kolofen kuruilu karifani mɛnilu la. A ka a fə ii ye ko: «Ai wa n kərəcə Esawu yen, ai ye jabili kelen wo di a ma.

²¹ Ai ye a fə a ye fanan ko a la jəncε Yakuba natə le jɪn di.» Yakuba ye a mirila ko: «Ni n ka a ladiya kolofenilu la fəb, a jusu ri suma. Wo rə, an wa an jəɲn yen, n na ko ri diya a ye.»

²² Nba, Yakuba ka sanba fen woilu lawa a jε, kəni ale jεε ka su si dinkira wo rə ye.

Yakuba ka sεεdon

²³ Su kelen wo rə, Yakuba wulira. A ka a muso fila ni a la jənmuso fila, a ni a dencε tan ni kelen, natamin Jabəki ba kəma.

²⁴ A ka ii latamin ba kə, ka ban ka a bolofenilu bεε fanan natamin.

²⁵ Yakuba kelen pe tora ba fan kelen wo fε. Su wo rɔ, cεε do nara be Yakuba kan. Ii ka sεεdon fɔɔ ka kεnε bɔ.

²⁶ Cεε wo ka a yen ko a ti na lasela Yakuba la waati mεn na, a ka Yakuba gbasi a worokudu rɔ. Wo rɔ, Yakuba woro kolo mukara.

²⁷ Cεε ka a fɔ ko: «I ye n bila. Kεnε bɔtɔ le.» Yakuba ka a jabi: «N tε! Ni i ma baraka don n dɔ, n tε i bila fewu!»

²⁸ Cεε ka a fɔ ko: «I tɔɔ di?» A ka a jabi: «N tɔɔ le Yakuba.»

²⁹ Cεε ka a fɔ ko: «I tɔɔ tε wo ri butun. I tɔɔ le sisen ko Isirayeli, ka a masɔrɔn i ni Alla ra sεεdon, i ni mɔɔilu ra sεεdon, wo bεε rɔ fanka ye i bolo.»

³⁰ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «I jaandi, i tɔɔ fɔ n ye.» Cεε ka a fɔ ko: «Nfenna i ye n tɔɔ mapininkala?» A ka baraka don Yakuba la ko rɔ.

³¹ Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Penuyeli. Wo kɔrɔ le ko: «N da Alla yen ɲa ni ɲa, kɔni n ma faa.»

³² Yakuba bɔra Penuyeli telebɔ waati. A tεrε ye taamala ka jii a sen kelen ma ka a masɔrɔn a sen da muka.

³³ Nba, Yakuba gbasira a worokudu le rɔ wo ɲa le ma. Wo le ka a kε, Isirayelika tε kolofen worokudu fasa dɔɔnna, haan bi.

33

Yakuba ni Esawu ka i ɲɔɔn bεn

¹ Nba, Yakuba ka a ɲa lɔ ka Esawu natɔla yen. Cεε mɔɔ kεmε naanin ye a kɔfε. Wo rɔ, Yakuba ka a denilu ratala Raseli ni Leya tεma, a ni jɔnmuso fila tεma, bεε ni a na.

² A ka jɔnmusoilu ni ii den bila ɲεfε, ka Leya ni a denilu tuun woilu la, ka Raseli ni Yusufu bila kɔfε.

³ A jεε taminda ηεφε. A wara ka i majii bakε sija wɔrɔnwula, ka i madon a kɔrɔce Esawu la.

⁴ Esawu ka i bori ka na a laben. A ka a to a kan ka a sunbu. Ii fila bεε kasira.

⁵ Esawu ka a ηa lɔ ka Yakuba musoilu ni a denilu yen. A ka a fɔ ko: «Menilu nani i fe ηin di, yon de woilu ri?» Yakuba ka a fɔ ko: «N tii, Alla ra a ηumaya yiraka n ma ka den menilu di n ma, woilu le ten.»

⁶ Jɔnmusoilu ni ii deni ka ai madon ka ai majii ka a fo.

⁷ Leya ni a denilu fanan nara ka ii majii. A laban, Raseli ni Yusufu nara ka ii majii.

⁸ Esawu ka Yakuba maηininka ko: «N benda kolofen kuru siyaman di. Wo kɔrɔ ye nfen di?» Yakuba ka a jabi: «N tii, n ka ii lawa i ma, kosa n na ko ri diya i ye.»

⁹ Esawu ka a fɔ ko: «N doo, fen siyaman ye nde fanan bolo. I bolofenilu ye to i bolo.»

¹⁰ Kɔni Yakuba ka a fɔ ko: «I jaandi. Ni n na ko ra diya i ye, i ye woilu mira. N ηa la i kan sisen, wo le ikomin n da n ηa la Alla kan ka a masɔrɔn i ra n damira koηuma.

¹¹ I jaandi. N ka i sanba fen menilu la, i sabari ka woilu mira. Alla ra ηumaya ke n ma. N bolofen ka siya, n dεeni te foyi la.» Yakuba ka wo magbelɛya kosebe fɔɔ Esawu dijera wo ma.

¹² Esawu ka a fɔ a ye ko: «An ye wa. N di wa i malɔ.»

¹³ Yakuba ka a jabi: «N tii, i jεε ka a lɔn ko denilu la ko ka gbelen. Fanka te ii la. Kolofenilu ni ii sinmindenilu ye n bolo fanan. N kana ηina woilu

kɔ. Ni n ka taama lakaliya tele kelen kɔrɔ dɔrɔn, wo tɛ bɛn. Kolofenilu ri faa.

¹⁴ N tii, i ye wa n jɛ sisen. N di wa dɔɔni dɔɔni, ka bɛn kolofenilu ni denilu taama ja ma. N di i tɛrɛn Seyiri la jamana rɔ.»

¹⁵ Esawu ka a fɔ ko: «Ale le wo ri. N na mɔɔ doilu ri to n kɔ ka i malɔ.» Yakuba ka a fɔ ko: «N tii, i kana i jɛrɛ tɔrɔ butun. Ni n diyara i ye, wo ri n wasa.»

¹⁶ Wo rɔ, Esawu ka sila mira wo lon kelen ka wa Seyiri la jamana rɔ.

¹⁷ Kɔni Yakuba wara Sukɔti. A ka a la bon lɔ ye, ka gba lɔ a la kolofenilu ye. Wo le kosɔn, ii ka dinkira wo tɔɔ la ko Sukɔti.

Yakuba sera Sekemu so kɔndɔ

¹⁸ Yakuba bɔra Padani Aramu ka wa. A juma donda Sekemu so kɔndɔ, mɛn ye Kanaan jamana rɔ. A seni ye, a ka a la faaninbon lɔ so kɔkan.

¹⁹ A la faaninbon lɔni dinkira mɛn, a ka wo dinkira san Sekemu fa Hamɔri bɔnsɔn de ma. A ka a san wodigbɛ kemɛ le la.

²⁰ A ka Alla saraka janin diya lɔ dinkira wo rɔ, ka wo tɔɔ la ko Alla ye Isirayɛli Maari le ri.

34

Dina ni Sikemu la ko

¹ Nba, Leya ka denmuso mɛn sɔrɔn Yakuba ye, wo tɔɔ le tɛrɛ ko Dina. Lon do rɔ, Dina wara bɔ diya sunkurunilu fɛ so kɔndɔ.

² Kanberen do tɛrɛ ye, mɛn tɔɔ ko Sekemu. Wo fa le Hifika Hamɔri ri, mɛn ye jamanatiiya la. Sekemu ka Dina yen waati mɛn na, a ka a mira fanka la ka a la a fɛ ka a ratijan.

³ Yakuba denmuso Dina diyara Sekemu ye kosebe. A ka a kanin. Wo ro, Sekemu kumara a ye kojuma, kosa a la ko ri diya sunkurun ye.

⁴ Sekemu ka a fo a fa Hamori ye ko: «I ye sunkurun jin furu n ye.»

⁵ A fora Yakuba ye ko Sekemu ra a denmuso ratijan. Wo tuma, a denceilu ye kolofen dafe wula kondɔ. Wo ro, Yakuba ma foyi fo fo ka ii makɔnɔ.

⁶ Sekemu fa Hamori nara bo Yakuba fe, ka na kuma a ye.

⁷ Yakuba denceilu nara ka bo wula kondɔ. A fora ii ye tuma men na ko Sekemu ra ii doomuso ratijan, ii dunyara ka mone kojuuya, baa Sekemu na men kela, kojuu ba le wo ri Isirayeli la mooilu wara. Moote wo kela muume!

⁸ Hamori ka a fo Yakuba ye ko: «I denmuso duman n dence Sekemu ye kosebe. N ye ai madiyala, ai ye a di n ma, a ye ke a muso ri.

⁹ An ye ke furuɔɔnmailu ri. Ai ye ai denmusoilu di an ma. An fanan di an denmusoilu di ai ma.

¹⁰ Ai di to an fe an wara yan. Jamana bee labilani ai ye. Ai ye i sii yan ka a julaya ke. Ai ye duu san ka a ke ai ta ri.»

¹¹ Sekemu ka a fo Dina fa ni a korɔceilu ye ko: «Ai jaandi, ai ye hina n na. Ai ye diɲe n ye. Ai wa fen fen ninin n fe, n di wo bo ka a di ai ma.

¹² Ai ye furu nanfulu ba ni wodi siyaman fo. N di wo bee bo ikomin ai ka a fo ɲa men ma, sa ai ri denmuso di n ma ka a ke n muso ri.»

¹³ Ikomin Sekemu tun da ban ii doomuso ratijanna, Yakuba denceilu ka Sekemu ni a fa Hamori jabi janfa kuma la.

¹⁴ Ii ka a fo ko: «Ka an doomuso di kojiibali ma, wo te ben. Maloya ko ba le wo ri an wara.

15 An tε sɔn wo ma fɔɔ ai cεman bεε ye a wara fɔɔ wo bεε wa faaninta ke ikomin an bεε faaninta keni ja mεn ma.

16 Ni wo kεra, an di an denmusoilu di ai ma. An fanan di ai denmusoilu furu. An di an sii ai tεma yan ka ke mɔɔ kelen di.

17 Ni ai kɔnin ma sɔn faaninta ke ko ma, an di an denmuso mira ka wa a ri.»

18 Kuma wo diyara Hamɔri ni a dence Sεkεmu ye.

19 Sεkεmu bɔra ye i kɔrɔ ka wa ko wo raben, baa Yakuba denmuso duman a ye kosεbε. Sεkεmu wo bonyani tεre ka tamin mɔɔ bεε kan a fa wara.

20 Hamɔri ni a dence Sεkεmu wara laden diya so donda la ka kuma so kɔndɔ mɔɔilu ye.

21 Ii ka a fɔ ko: «Mɔɔ mεn ye an duɲɔɲnilu le ri. An ye diɲε ii ye to an na jamana kɔndɔ ka julaya ke an na jamana rɔ, baa an na jamana ka bon, an bεε ri kun a kɔndɔ. An di ii denmusoilu furu ka an denmusoilu di ii ma.

22 Kɔni ko do ye an tεma. Ni cεε bεε ma sɔn ka faaninta ke, ikomin ii bεε faaninta keni ja mεn ma, ii tε sɔn ka ii sii an tεma ka an ke mɔɔ kelen di.

23 Ni ii ka ii sii an tεma yan, ii la kolofen ni ii bolofen bεε tε ke an ta ri wa? An ye sɔn faaninta ke ko wo ma, sa ii ri to an tεma yan.»

24 So kɔndɔ mɔɔilu bεε sɔnda Hamɔri ni a dence Sεkεmu la kuma wo ma. Wo rɔ, cεε mεnilu tεre ye so kɔndɔ, wo bεε faanintara.

25 Nba, ii la faaninta ke tele sawana lon, ka dimin to ii kan, Yakuba dence fila, Simeyɔn ni Lebi kɔnin, mεnilu ni Dina ye fa kelen ni na kelen na, woilu ka ii la fanmuruilu ta ka na be so kɔndɔ mɔɔilu kan, mɔɔilu mεn hankili tε kelε wo ma. Ii nara don so kɔndɔ mɔɔilu ɲεnama, ka cεεilu bεε faa.

26 Ii ka Haməri ni a dence Sekemu fanan faa fanmuru la, ka ii dɔɔmuso Dina ta Sekemu la bon na ka wa a ri.

27 Yakuba dence tɔilu nara fureilu lani tɛɛn ye tuma mɛn na, ii ka so kɔndɔ mɔɔilu bolofen bɛɛ ta, ka a masɔɔn Sikemu ka ii dɔɔmuso ratɔɔn.

28 Ii ka saa ni baa ni nisi ni faliilu ta. Ii ka fen mɛnilu yen so kɔndɔ a ni sɛnɛilu rɔ, ii ka wo bɛɛ ta.

29 Ii ka nanfulu bɛɛ mira, ka musoilu ni denilu bɛɛ mira. Fen fen tɛɛ ye bon na so kɔndɔ, ii wara wo bɛɛ ri.

30 Yakuba ka a fɔ Simeyɔn ni Lebi ye ko: «Ai ka mɛn kɛ jɔn di, wo ri kɛ ko ba ri n kun na. Ai ra n gboya yan mɔɔilu ye, Kanaanka ni Peresikailu kɔnin. N na mɔɔilu ma siya. Ni yan mɔɔilu ka ii laden ka be an kan, n ni n na denbaya bɛɛ ri faa.»

31 Ii ka a jabi: «A ka an dɔɔmuso jate ikomin sunkurunba. Wo bɛnni wa?»

35

Yakuba wara Beteli

1 Lon do rɔ, Alla ka a fɔ Yakuba ye ko: «I ye wa i sii Beteli. I wa se ye, i ye saraka janin diya do lɔ Alla ye, mɛn ka a jɛɛ yiraka i la wo lon ka a tɛɛn i boritɔ i kɔrɔɛ Esawu kɔrɔ.»

2 Wo rɔ, Yakuba ka a fɔ a la denbaya ni a la mɔɔilu bɛɛ ye ko: «Joo mɛnilu ye ai bolo, ai ye wo bɛɛ lafli. Ai ye ai jɛɛ sɛninya, ka ai la faanin sɛnimanilu bila ai kan na.

3 An bɔtɔ yan ka wa Beteli. N watɔ saraka janin diya do lɔla Alla ye ye, mɛn ka n na tarali lamɛn ka n demɛn n na tɔrɔya waati rɔ. A ra to n fɛ n na taama bɛɛ rɔ.»

⁴ Joo mēnilu tēre ye ii bolo, ii nara wo bēe di Yakuba ma, a ni tololafen mēnilu tēre ye ii tolo la. Yakuba ka denka sen jiriju ba do kōrō Sēkemu so dafē, ka wo fen bēe dokon.

⁵ Ii wulira ka wa tuma mēn na, Alla ka silan ba bila ye mōoilu la so bēe kōndō. Wo le ka a kē, mōo si ma bō ka bila Yakuba ni a dencēilu kō.

⁶ Yakuba ni a la mōoilu sera Lusi, so mēn tōo bi ko Bēteli. Wo ye Kanaan jamana le rō.

⁷ Yakuba ka saraka janin diya lō Alla ye ye, ka a tōo la ko: «Bēteli la Alla,» baa a ka a bori a kōrōcē Esawu kōrō tuma mēn na, Alla ka a jēre yiraka a la dinkira wo le rō.

⁸ Wo tuma, Debora sara, mēn tun ka Rebeka lamō. Ii ka wo su don jiriju do kōrō Bēteli so dafē, ka jiri wo tōo la ko An Ye Kasila Jiri Nin Kōrō.

⁹ Yakuba nara Bēteli ka bō Padani Aramu tuma mēn na, Alla ka a jēre yiraka a la ikō tuunni, ka kuma ka baraka don a la ko rō.

¹⁰ Alla ka a fō a ye ko: «I tōo le tēre ko Yakuba, kōni i tōo tē ten butun ko Yakuba. I tōo le sisen ko Isirayeli.» Alla ka a tōo la ko Isirayeli wo ja le ma.

¹¹ Alla ka a fō a ye ikō tuunni ko: «Alla Sebēetii le nde ri. I ye jiri ka siyaya. Jamana siyaman di bō i rō. I bōnsōn doilu ri kē mansailu ri.

¹² N ka duu mēn di Iburahima ni Isiyaka ma, n di wo di i ma. I bōnsōn mēnilu natō i kō, n di a di woilu fanan ma.»

¹³ Alla kumara Yakuba ye dinkira mēn na, a wara.

¹⁴ Yakuba ka tōomasere kabakurun do lō dinkira wo rō, Alla kumara a ye dinkira mēn dō kōnin. A ka rēsēnji labōn kabakurun wo kan, ka Alla sō wo rō. A ka tulu fanan nabōn a kan.

15 Alla kumara a ye dinkira men na, Yakuba ka wo dinkira tɔɔ la ko Beteli.

Raseli la saya ko

16 Ii bɔra Beteli ka wa. Ii tun ma sudunya Efirata la tuma men na, Raseli moyi lon sera. A la tin gbɛleyara kosɛbɛ.

17 A ye tin kan tuma men na, tinkɔɔsilali ka a fɔ a ye ko: «I kana silan, i ra dence kura sɔrɔn.»

18 Kɔni Raseli ma bɔ a rɔ. A satɔla ka a den tɔɔ la ko Benoni*. A sanin kɔrɔ, Yakuba ka den tɔɔ la ko Beniyaminu†.

19 Nba, Raseli sara. Ii ka a su don Efirata sila da la. Efirata wo tɔɔ le bi ko Betilehemu.

20 Yakuba ka tɔɔmasere kabakurun do lɔ Raseli kaburu kan. Kabakurun wo lɔni ye haan bi.

Yakuba denceilu

21 Isirayeli ni a la mɔɔilu bɔra ye ka wa ai la faaninbonilu lɔ Mikidali Ederi kɔma.

22 Ai siini ye tuma men na, Ruben ka i la Bilaha fɛ, men ye a fa Isirayeli jɔn muso do ri. Ruben ka men kɛ, wo fɔra a fa Isirayeli ye.

Yakuba denceilu tɛrɛ mɔɔ tan ni fila le ri.

23 Leya ka Ruben de fɔlɔ sɔrɔn, ka Simeyɔn tuun wo la, ka Lebi tuun wo la, ka Yahuda tuun wo la, ka Isakari tuun wo la, ka Sabulɔn tuun wo la. Ruben tɛrɛ Yakuba den fɔlɔ le ri.

24 Raseli denceilu tɛrɛ ye Yusufu ni Beniyaminu ri.

25 Raseli la jɔnmuso Bilaha ka Daan ni Nafitali sɔrɔn.

---

* **35:18** Benoni kɔrɔ ye le ko «tɔrɔya dence» † **35:18** Beniyaminu kɔrɔ ye le ko «bolokininma dence»

²⁶ Leya la jɔnmuso Silipa ka Kadi ni Asɛri sɔrɔn. Nba, woilu le Yakuba dencɛilu le ri, a musoilu ka mɛn sɔrɔn a yɛ Padani Aramu.

Isiyaka la saya ko

²⁷ Nba, Yakuba sera a fa Isiyaka wara Mamere, Kiriyati Ariba so da la. Bi, mɔɔilu ye a fɔla Kiriyati Ariba le ma ko Heburɔn. Iburahima siini tɛrɛ dinkira wo le rɔ. Isiyaka fanan siini tɛrɛ ye le.

²⁸ Isiyaka sɔrɔn ka san kɛmɛ ni san biseyin bɔ tuma mɛn na,

²⁹ a sara ka la a benbailu kan. A kɔrɔra ka a la kɔrɔya diya bɔ. A dencɛ fila Esawu ni Yakuba ka a su don.

36

Esawu ka i mabɔ Yakuba la

¹ Esawu bɔnsɔn de jin di. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu le ma ko Edɔmu.

² Esawu ka Kanaan jamana sunkurun doilu furu. Do tɔɔ ko Ada, mɛn tɛrɛ Hɛtika Elɔn denmuso le ri. Do fanan tɔɔ ko Olibama, mɛn tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Hifi do le ri, mɛn tɔɔ ko Sibeyɔn.

³ Esawu ka Basimati fanan furu, Isumayila denmuso kɔnin. Basimati kɔrɔcɛ tɔɔ ko Nebayɔti.

⁴ Ada ka Elifasi sɔrɔn Esawu yɛ. Basimati ka Rewɛli sɔrɔn a yɛ.

⁵ Olibama ka Jɛwusi ni Jalamu ni Kora sɔrɔn. Esawu dencɛilu le woilu ri, a musoilu ka mɛnilu sɔrɔn a yɛ Kanaan jamana rɔ.

⁶ Nba, lon do rɔ, Esawu wara jamana gbɛrɛ rɔ ka a mabɔ a dɔɔcɛ Yakuba la. A ka a musoilu ta, a ni a dencɛilu ni a denmusoilu a ni a la mɔɔ tɔilu bɛɛ. A ka a la kolofen ni a bolofen fanan bɛɛ ta, a tun ka

mɛn bɛɛ sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. A ka wo bɛɛ mira ka wa yɔrɔ gbɛrɛ rɔ,

⁷ baa a ni a dɔɔɛ Yakuba bolofenilu ka siya tɛrɛ kosɛbɛ. Wo kɛra sababu ri ii fila ma se tola i jɔɔn kan yɔrɔ kelen dɔ. Ii siini tɛrɛ jamana mɛn dɔ, wo dɔɔman tɛrɛ ii fila bolo ka a masɔrɔn ii la kolofenilu wara kojuuya.

⁸ Wo rɔ, Esawu bɔra ye ka wa i sii koyinke ma yɔrɔ do rɔ, Seyiri la jamana rɔ. Mɔɔilu ye a fɔla Esawu ma ko Edɔmu.

⁹ Esawu le kɛra Edɔmukailu bɛɛ benba ri, mɛnilu siini Seyiri la koyinke ma jamana rɔ. A bɔnsɔn de jin di.

¹⁰ Esawu dencɛilu le ten: Elifasi, Esawu muso Ada dencɛ. Rewɛli, Esawu muso Basimati dencɛ.

¹¹ Esawu dencɛ Elifasi dencɛilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Katamu a ni Kenasi.

¹² Esawu dencɛ Elifasi ka jɔn muso do fanan ta. Wo tɔɔ ko Timina. Ale le ka Amalɛki sɔrɔn a yɛ. Esawu muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹³ Esawu dencɛ Rewɛli dencɛilu le ten: Nahati ni Serahi ni Sama ni Misa ri. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁴ Esawu muso Olibama, wo tɛrɛ Ana denmuso le ri. A benba tɛrɛ Sibeyɔn de ri. Olibama ka dencɛ mɛnilu sɔrɔn Esawu yɛ, woilu le tɛrɛ Jɛwusi ni Jalamu ni Kora ri.

¹⁵ Nba, mɛnilu kɛra kabilabatii ri Esawu bɔnsɔn dɔ, woilu le ten. A dencɛ fɔlɔ Elifasi dencɛ woilu rɔ, mɛnilu kɛra kabilatii ri, woilu le ten: Teman, Omar, Sefo, Kenasi,

¹⁶ Kora, Katamu a ni Amalɛki. Kabilatii mɛnilu bɔra Elifasi rɔ Edɔmukailu na jamana rɔ, woilu le

le tɛɛ ɲin di. Esawu la muso Ada bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁷ Esawu dencɛ Rewɛli dencɛ mɛnilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Nahati, Serahi, Sama a ni Misa. Kabilatii mɛnilu bɔra Rewɛli rɔ Edɔmukailu na jamana rɔ, woilu le tɛɛ ɲin di. Esawu muso Basimati bɔnsɔn de woilu ri.

¹⁸ Esawu muso Olibama dencɛ mɛnilu kɛra kabilabatii ri, woilu le ten: Jɛwusi, Jalamu a ni Kora. Esawu muso Olibama dencɛ mɛnilu kɛra kabilatii ri, woilu le tɛɛ ɲin di. Olibama tɛɛ Ana denmuso le ri.

¹⁹ Nba, woilu le Esawu dencɛ ri, a ni kabilatii. Edɔmukailu de woilu ri.

Seyiri dencɛilu

²⁰ Nba, Esawu ka Hori Seyiri dencɛilu mɛnilu tɛɛn Edɔmukailu na jamana rɔ, woilu le ten Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana,

²¹ Disɔn, Esɛri a ni Disan. Seyiri dencɛilu le woilu ri, mɛnilu kɛra Horilu la kabilatii ri Edɔmukailu na jamana rɔ.

²² Lotan dencɛilu le tɛɛ Hori ni Hɛman ri. Lotan dɔɔmuso le tɛɛ Timina ri.

²³ Sobali dencɛilu le ten: Aliban, Manahati, Eballi, Sefo a ni Onamu.

²⁴ Sibeyɔn dencɛilu le tɛɛ Aja ni Ana ri. Ana wo tɛɛ ye a fa la faliilu gbenna tuma mɛn na, ale le fɔɔfɔɔ ka ji kaliman yen bɔ duu rɔ wula kɔndɔ ye.

²⁵ Ana dencɛ le tɛɛ Disɔn di. A denmuso tɛɛ Olibama ri.

²⁶ Disɔn dencɛilu le ten: Hɛmɛdan, Esiban, Jitiran a ni Keran.

²⁷ Esɛri dencɛilu le tɛɛ Bilan ni Saban ni Akan di.

²⁸ Disan dencɛilu le tɛɛ Usi ni Aran di.

29 Nba, Horilu la kabilatii le ten: Lotan, Sobali, Sibeyɔn, Ana,

30 Disɔn, Eseri a ni Disan. Menilu kera Horilu la kabilatii ri Seyiri la jamana rɔ, woilu le tɛɛ ɲin di.

Edɔmu mansailu

31 Sani mansa ye a sii Isirayɛlika kun na, mansa menilu tɛɛ ye mansaya la Edɔmukailu na jamana rɔ, woilu le ɲin di.

32 Beyɔri dence Bela kera mansa ri Edɔmukailu na jamana kun na. A siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Dinhaba.

33 Bela sani, Serahi dence Jobabu kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Bɔsira.

34 Jobabu sani, Husamu siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔra Temanka jamana le rɔ.

35 Husamu sani, Bedadi dence Hadadi siira mansaya la a nɔ rɔ. Wo le ka Madiyan bɔnsɔn keɛ Mowabu bɔnsɔn na jamana rɔ ka se ii la. A siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Abiti.

36 Hadadi sani, Samula siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale bɔni Masirekan de.

37 Samula sani, Sawuli le kera mansa ri a nɔ rɔ. Wo bɔra Rehoboti, men ye ba da la.

38 Sawuli sani, Akibori dence Bahali-Hanan siira mansaya la a nɔ rɔ.

39 Akibori dence Bahali-Hanan sani, Hadari siira mansaya la a nɔ rɔ. Ale siini tɛɛ so men na, wo le tɔɔ ko Pawu. A muso tɔɔ le ko Metabeli. Metabeli tɛɛ Matiredi denmuso le ri. A benba le tɛɛ Me-Sahabu le ri.

40 Nba, kabilatii menilu bɔra Esawu denilu rɔ, woilu tɔɔ le ɲin di, a bɛɛ ni a la mɔɔilu, a bɛɛ ni a la duu. Ii tɔɔ le ten: Timina, Aliba, Jetɛti,

41 Olibama, Ela, Pinon,

⁴² Kenasi, Teman, Misari,

⁴³ Madiyeli a ni Iramu. Woilu le kera kabilatii ri Edomukailu na jamana rɔ, a bεε ni a la duu. Esawu le kera Edomukailu bεε benba ri.

37

Yusufu la siboilu kan

¹ Nba, Yakuba ka i sii Kanaan jamana rɔ, a fa siini tere dinkira men dɔ kɔnin.

² Yakuba denceilu la ko le jin di.

Yusufu sɔrɔn ka san tan ni wɔrɔnwula bɔ tuma men na, a tere ye saailu ni bailu gbenna a kɔrɔceilu fe. A tere ye a fa la jon musoilu Bilaha ni Silipa denceilu demenna. Dence woilu tere ye ko benbali menilu kela la, Yusufu tere ye wo bεε jafɔla a fa ye.

³ Yusufu duman tere Isirayeli ye ka tamin a den tɔ bεε la ka a masɔrɔn a ka Yusufu sɔrɔn a la cemɔɔbaya waati le rɔ. Wo rɔ, Yakuba ka duruki kɔrɔbila manjɛenman do di Yusufu ma.

⁴ Yusufu kɔrɔceilu ka a yen ko a duman ii fa ye ka tamin ii tɔ bεε la. Wo rɔ, Yusufu gboyara ii ye fɔɔ ii ka ii ban kuma juma fɔla a ye.

⁵ Lon do rɔ, Yusufu sibora. A ka wo jafɔ a kɔrɔceilu ye tuma men na, do lara a la gboyajɛ kan.

⁶ A ka a fɔ ii ye ko: «Ai ye i tolo malɔ n na sibo kan na!

⁷ N sibora an bεε ye sene rɔ. An tere ye suman kala ka a lasidi. Wo yɔrɔni bεε, n ta sumansidi ka i wuli ka i lɔ. Ai la sumansidilu nara n ta laminin ka i majii a kɔrɔ.»

⁸ A kɔrɔceilu ka a jabi: «A ye di? A lɔɔ ye i la ka i sii an kun na ka ke an na mansa ri wa?» A gboyara

ii ye ikɔ tuunni ka tamin fɔlɔman na a la sibo ni a la kumailu kosɔn.

⁹ Yusufu sibora ikɔ. A ka wo fanan jafɔ a kɔrɔɔcilu ye. A ka a fɔ ko: «Ai la tolo malɔ n na. N da sibo ikɔ tuun. N ka tele yen a ni karo ni lolo tan ni kelen. Wo bɛɛ ka i majii n kɔrɔ.»

¹⁰ A ka sibo jafɔ a fa ni a kɔrɔɔcilu ye tuma mɛn na, a fa jamanda a ma ko: «Sibo su juman de wo ri? I ye a fɛ nde ni i na ni i kɔrɔɔcilu bɛɛ ye na an majii i kɔrɔ wa?»

¹¹ A la ko jangboya ka a kɔrɔɔcilu mira, kɔni a fa tɛrɛ ye i mirila sibo wo ma waati bɛɛ rɔ.

Yusufu kɔrɔɔcilu ka a san

¹² Nba, lon do rɔ Yusufu kɔrɔɔcilu wara ii fa la kolofenilu gben diya Sekemu.

¹³ Isirayɛli ka a fɔ Yusufu ye ko: «I kɔrɔɔcilu ra wa kolofenilu gben diya Sekemu. N ye a fɛ i ye wa bɔ ye.» Yusufu ka a fɔ ko: «Ale le wo ri.»

¹⁴ Yakuba ka a fɔ a ye ko: «Wa bɔ ii fɛ. Ni ii kɛndɛ, ni ko tɛ kolofenilu fanan na, i ye na wo fɔ n ye.» Wo rɔ, a ka Yusufu lawa ka bɔ Heburɔn dinban dɔ.

A se mɛn kɛni Sekemu,

¹⁵ a tɛrɛ ye a mataamala wula kɔndɔ. Cɛɛ do ka a tɛrɛn ye ka a majininka ko: «I ye nfen jininna?»

¹⁶ Yusufu ka a fɔ ko: «N ye n kɔrɔɔcilu le jininna. Ii ye kolofenilu gbenna. I ka ii diya lɔn wa?»

¹⁷ Cɛɛ ka a fɔ ko: «Ii ra bɔ yan. N ka ii kan mɛn ko ii watɔ Dotan.» Yusufu bɔra ye ka wa ii kɔ. A ka ii tɛrɛn Dotan.

¹⁸ A kɔrɔɔcilu ka a natɔla yen fɔɔ yɔrɔ jan. Sani a ye se ii ma, a kɔrɔɔcilu ka janfa don a ma ko ii ri a faa.

¹⁹ Ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «Ai ja lɔ, sibotii wo natɔ la le ten!

²⁰ An ye an wuli ka a faa. An ye a lafilɩ kɔlɔn jaran kɔndɔ ka a fɔ ko wara juu le ka a faa ka a dɔɔn. A la sibo ri ke mɛn di wo rɔ, an di wo yen.»

²¹ Rubɛn ka kuma wo mɛn tuma mɛn na, a lɔɔ tɛɛ ye a la ka Yusufu kisi ii ma. A ka a fɔ ko: «An kana a faa.

²² Ai kana a jeli labɔ. Ai ye a lafilɩ kɔlɔn jaran jin kɔndɔ wula kɔndɔ yan, ai kana ko ke a la.» Rubɛn ka wo fɔ kosa a ri wa ii kɔfɛ ka Yusufu layɛɛ kɔlɔn dɔ ka wa a di a fa ma.

²³ Nba, Yusufu se mɛn kɛni ii ma, ii ka a la duruki kɔrɔbila manjɛɛnman wo bɔ a kan na.

²⁴ Ii ka a mira ka a lafilɩ kɔlɔn do kɔndɔ. Kɔlɔn wo jani le tɛɛ, ji tun tɛ a kɔndɔ.

²⁵ Ii siini tɛɛ dɔɔnninna tuma mɛn na, ii ka ii ja lɔ ka jula doilu tamintɔla la yen. Woilu tɛɛ ye Isumayilaka le ri. Ii bɔɔ Kiliyadi ka wa Misiran. Wusulan ni tulu suma duman ni latikɔlɔn tɛɛ ye ii la jɔɔmɛilu la donin dɔ.

²⁶ Yahuda ka a fɔ a badenmailu ye ko: «Ni an ka an dɔɔɛ faa ka a dokon, an di tɔnɔ su juman sɔrɔn wo la?

²⁷ An ye a san Isumayilaka julailu ma. An jɛɛ kana a faa. An dɔɔɛ le. An bɛɛ ye badenma le ri.» A badenmailu sɔnda wo ma.

²⁸ Wo rɔ, Madiyanka julailu tamintɔla, Yusufu kɔrɔɛilu ka a layɛɛ kɔlɔn kɔndɔ, ka a san Isumayilaka woilu ma wodigbɛ muwan na. Woilu ka a san ka wa a ri Misiran.

²⁹ Nba, Rubɛn nara kɔlɔn da la ii kɔfɛ, kɔni a ma Yusufu tɛɛn kɔlɔn kɔndɔ. Wo gbara a la kojuuya fɔ a ka a la duruki rafarafara.

30 A wara a dɔɔcɛilu tɛrɛn ye ka a fɔ ii ye ko: «Kanberen tɛ kɔlɔn kɔndɔ ye butun! N ye wala di?»

31 Wo rɔ, ii ka bakɔrɔn do faa ka Yusufu la duruki kɔrɔbila ta ka a bila wo jeli rɔ.

32 Ii wara duruki kɔrɔbila di ii fa ma ka a fɔ ko: «An ka duruki kɔrɔbila jin tɛrɛn wula rɔ. I ye a ragbɛ ni i dencɛ ta le.»

33 Yakuba ma fili a ma. A ka a fɔ ko: «N dencɛ la duruki kɔrɔbila le jɔ. Wara juu ra a faa ka a dɔɔn. Ɛɛ, n dencɛ Yusufu! Wara ra a rafarafara.»

34 Yakuba ka a la duruki rafarafara jusukasi kosɔn, ka landa faanin bila a kan na ikomin landa faanin. A ka tele siyaman kɛ kasila kojuuya a dencɛ la saya ko rɔ.

35 A dencɛilu ni a denmusoilu tɛrɛ ye nala ko ii ye ii fa jususumala. Kɔni a ma sɔn a jususuma ko ma. A ka a fɔ ko: «N kasimantɔ ri to n dencɛ la ko la haan n di faa.» Yusufu fa kasira ten de a la saya ko rɔ.

36 Nba, Madiyanka julailu sera Misiran ka Yusufu san Ferawuna jɛmɔɔ Potifari ma. Potifari tɛrɛ Ferawuna la kandaninnailu la kuntii le ri.

38

Yahuda ni Tamari la ko

1 Nba, a ma mɛn bakɛ, Yahuda bɔra a baden-mailu tɛma, ka wa a sii Adulamuka do tɔrɔfɛ mɛn tɔɔ ko Hira.

2 Yahuda ka Kanaanka sunkurun do yen ye, mɛn fa tɔɔ ko Suwa. A ka sunkurun wo furu. Ii dɛnda.

3 Muso ka kɔnɔ ta ka dencɛ sɔrɔn Yahuda yɛ. Yahuda ka dɛn wo tɔɔ la ko Ɛri.

4 A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta, ka dencɛ sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Onan.

⁵ A ka kɔnɔ gbɛrɛ ta ikɔ tuun ni, ka dence sɔrɔn. A ka wo tɔɔ la ko Sela. Den wo sɔrɔnda ka Yahuda tɛrɛn Akesibu so kɔndɔ.

⁶ Waati wo taminni kɔ, Yahuda ka muso do furu Eri yɛ, a dence fɔlɔ kɔnin. Muso wo tɔɔ le tɛrɛ ko Tamari.

⁷ Kɔni, Eri kɛra mɔɔ juu le ri Allabatalla ɲana. Wo rɔ, Allabatalla ka a faa.

⁸ Yahuda ka a fɔ a dence Onan yɛ ko: «I ye i numɔɔmuso ta, i kɔrɔcɛ muso kɔnin. Ai ye dɛn, sa den di sɔrɔn i kɔrɔcɛ yɛ, sa i kɔrɔcɛ bɔnsɔn kana tunun.»

⁹ Kɔni Onan ka a yen ko ni den wo sɔrɔnda, a tɛ jate ale ta ri, fo a kɔrɔcɛ ta ri. Wo rɔ, Onan ni muso wo wa dɛn, a tɛ sɔnna a siji ye don a rɔ. A ri wo bɛɛ kɛ duu ma, kosa a kana bɔnsɔn di a kɔrɔcɛ ma.

¹⁰ Onan tɛrɛ ye mɛn kɛla, wo ma diya Allabatalla yɛ. Wo rɔ, Allabatalla ka ale fanan faa.

¹¹ Yahuda ka a fɔ Tamari yɛ ko: «I kana sii cɛɛ gbɛrɛ kun. I wa, to i fa wara fo n dence Sela wa se i furu ma.» Yahuda ka wo fɔ ka a masɔrɔn a silanni ka Tamari di Sela ma, baa Sela kana faa ikomin a kɔrɔcɛilu faara ɲa mɛn ma. Tamari wara a fa wara wo rɔ.

¹² Waati wo taminni kɔ, Yahuda muso sara, Suwa denmuso kɔnin. Yahuda la jusukasi sumara tuma mɛn na, a wara Timina, mɔɔilu tɛrɛ ye a la saailu si malila dinkira mɛn dɔ. A dupɔncɛ Adulamuka Hira wara a fɛ.

¹³ A fɔra Tamari yɛ ko a birance Yahuda watɔ a la saailu si mali diya Timina.

¹⁴ Tamari ka a lɔn ko a numɔɔcɛ Sela ra se furu ma, kɔni a birance Yahuda ma sɔn a ye sii wo kun. Wo rɔ, Tamari ka a la landa faanin bɔ a fari ma, ka a la bitiran birin a kun na, ka a ɲa latunun. A wara

ka a sii a jεε ma Enayimu so donda la, Timina sila la ye.

¹⁵ Yahuda tamintɔ ka Tamari siini yen. A ka a jate jatɔmuso le ri, ka a masɔrɔn Tamari tun da a ja matunun.

¹⁶ Yahuda filira a ma fewu! A ma a lɔn ko a biranmuso le. A wara a fɔ a ye ko: «N ye a fε ka n la i fε.» Tamari ka a fɔ ko: «Ni n dijɛra, i ri nfen di n ma?»

¹⁷ Yahuda ka a jabi: «N di badenni kelen bɔ n na bailu rɔ ka a lana i ma.» Tamari ka a fɔ ko: «I ri nfen bila a kun kɔrɔ sani i ye ba lana n ma?»

¹⁸ Yahuda ka a fɔ ko: «N ye nfen di i ma?» Tamari ka a jabi: «I tɔɔ tɔɔmasere ye fen mɛn kan, i ye wo ni a julu di n ma, ka i la gbeleke la woilu kan.» Yahuda ka wo bεε di a ma. Ii dɛnda. Wo rɔ, Tamari ka kɔnɔ ta Yahuda fε.

¹⁹ Tamari ka a kɔsε a wara. A ka bitiran bɔ a kun na ka a la landa faanin bila a kan na ikɔ.

²⁰ Yahuda ka badenni lawa muso ma a dɔjɔɔncε Adulamuka bolo, kosa a ka fen mɛnilu di muso ma, a dɔjɔɔncε ye woilu mira ka na. Cεε wo wara, kɔni a mǎ muso yen.

²¹ A ka cεε doilu mapininka Enayimu ko: «Jatɔmuso mɛn tɛrɛ ye a siila sila la yan so donda la, a ye mi?»

Ii ka a jabi: «An ma jatɔmuso si yen yan fɔlɔ.»

²² Cεε ka a kɔsε ka a fɔ Yahuda ye ko: «N ma muso wo tɛrɛn ye. Ye cεεilu ka a fɔ ko ii ma jatɔmuso si yen ye fɔlɔ.»

²³ Yahuda ka a fɔ ko: «Baasi tɛ wo ri. Fen woilu ye to a bolo. An kana an jεε lamaloya a pininna. Kɔni n ka baden nawa a ma. Ni i ma a yen, a ma ban?»

24 Nba, karo sawa taminni kə rə, a fəra Yahuda ye ko a biranmuso Tamari ra jatəya kε. Ko sisen, ko a ra kənə ta. Yahuda ka kuma wo mən tuma mən na, a ka a fə ko: «Ai ye wa a labə kənema ka a janin!»

25 Məsilu wara Tamari mira. Ii ye a labəla kənema tuma mən na, a ka kela lawa a birancε ma ko: «Mən ka kənə la n na, a la fenilu le jin di. I ye təmasere fen jin ni a julu ragbε, ka gbeleke fanan dagbε ni i ka woilu tii lən.»

26 Yahuda ka wo fenilu ragbε ka a yen ko a ta le. A ka a fə ko: «Muso jin telenni ka tamin nde la, baa n tun ka kan ka a di n dencε Sela le ma ka a kε a muso ri, kəni n ma sən wo ma.» Yahuda ma a la Tamari fε wo kə.

27 Nba, a moyi waati sera tuma mən na, den kera filani ri.

28 A moyitəla, den kelen ka a bolo labə. Tinkərəsilali ka a bolo mira ka kari wulen do sisi a la ka a fə ko: «Jin de ye fəlo ri.»

29 Kəni den ka a bolo ladon ikə tuunni. A filani-joon bəra. Tinkərəsilali le ka a fə ko: «Ile le ra sila bə jə!» Wo rə, a ka wo tə la ko Pəresi*.

30 A dəəmanin bəra a kə, kari wulen sidini wo bolo la. Ii ka wo tə la ko Serahi†.

39

Yusufu sanda Potifari ma

1 Nba, Isumayilaka jula woilu wara Yusufu ri Misiran ka a san Ferawuna la jeməə Potifari ma. Potifari tεε mansa la kandaninailu la kuntii le ri.

* 38:29 Pəresi kərə ye le ko a gbərɛnda † 38:30 Serahi kərə ye le ko kari wulen

² Allabatala tora Yusufu fε ka a la ko bεε sabati. A tεε ye baarala a tii Potifari la bon na, Misiranka wo kōnin.

³ A tii ka a yen ko Allabatala ye Yusufu fε ko bεε rɔ, baa a wa a bolo bila fen fen dɔ, Allabatala ri wo bεε sabati.

⁴ Yusufu diyara a tii yε. Wo rɔ, a ka Yusufu kε a jεε demenba ri, ka a lasii a la mɔɔilu bεε kun na, ka a kε a la nanfulu kunnasiiba ri.

⁵ Kεbi Misiranka cεε wo ka Yusufu lasii a la nanfulu ni a la mɔɔ bεε kun na, Allabatala ka jumaya kε a yε ka ko bεε sabati a wara ka a masɔrɔn Yusufu la ko rɔ. Allabatala ka Potifari bolofen bεε jumaya, menilu ye so kɔndɔ, a ni menilu ye sεnε rɔ.

⁶ Potifari ka a la ko bεε to Yusufu bolo. A ma a jεε tɔrɔ foyi la fɔɔ a tεε ye menilu dɔɔnna.

Yusufu tεε ye kanberen kenyanin de ri. A fari dafanin a kan. A jada fanan kenji.

Potifari muso jabɔra Yusufu la

⁷ Lon do rɔ, Potifari muso jabɔra Yusufu la. A ka a fɔ Yusufu yε ko: «Na, i la n fε.»

⁸ Yusufu ma sɔn fewu. A ka a fɔ muso wo yε ko: «I ja lɔ. N tii tε a jεε tɔrɔla foyi la a wara yan ka a masɔrɔn n ye yan. A ra a bolofen bεε karifa n na.

⁹ A la fanka ni n ta bεε ka kan a wara yan. N sawo ye fen bεε rɔ lu ma yan fo ile, baa i ye a muso le ri. N ti se kojuu su wo kεla, ka haramu kε Alla jana.»

¹⁰ Hali wo, muso wo ma a boloka wo si rɔ. Lon lon a tεε ye Yusufu madiyala, kɔni Yusufu ma sɔn ka i la a fε.

¹¹ Lon do rɔ, Yusufu wara baara diya bon na. Wo ka a tεrɛn bonkɔndɔ jɔn si tun tε ye.

12 Muso ka Yusufu mira a la duruki ma, ko a ye a la a fε. Kɔni Yusufu ka a bori a ye ka bɔ bon na ka a la duruki to muso bolo.

13 Muso ka a yen tuma mɛn na ko Yusufu borimantɔ ra bɔ bon na ka a la duruki to a bolo,

14 a ka a kan nabɔ bonkɔndɔ jɔnilu ma. Woilu nani, a ka a fɔ ii ye ko: «Ai la ragbε. N cεε ka Heburu cεε mɛn nana an ma, wo ra an dɔɔya. A ra don n ka a fɔ ko a ye i lala n fε. Kɔni n kulera fanka la.

15 A ka n kule kan mɛn tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafε yan.»

16 Muso ka duruki wo lamara a dafε ka Yusufu tii Potifari makɔnɔ.

17 Wo nani, muso ka dantεeli bεε kε a cεε ye ja kelen wo ma ko: «I ka Heburu jɔncε mɛn nana an ma, wo ra don n kan ka n dɔɔya.

18 Kɔni n kulera tuma mɛn na, a borimantɔ bɔra bon na ka a la duruki to n dafε yan.»

19 Nba, a ka a muso la kuma mɛn Yusufu la ko rɔ tuma mɛn na, a jusu bɔra kojuuya.

20 Wo rɔ, a wara Yusufu mira ka a bila kaso la, mansa la kasodeni bilani dinkira mɛn. Yusufu tora kaso la ye.

21 Kɔni Allabatalla tora Yusufu fε. A ka jumaya kε Yusufu ye. Wo rɔ, a ka Yusufu demɛn ka a la ko diya kaso bon kuntii ye.

22 Wo rɔ, kaso bon kuntii ka Yusufu lasii kasoden tɔ bεε kun na kaso bon na. Yusufu le tεrε ko bεε janabɔla ye.

23 Kasobon kuntii ka ko mɛn bεε to Yusufu bolo, a ma hamin wo si la butun baa Allabatalla tεrε ye Yusufu fε. A ka fen fen kε, Allabatalla ka wo bεε sabati.

40

Yusufu ka siboilu kərə fə

¹ Waati wo taminni kə, Misiran mansa la minninfendila ni a la burugbasila ka kojuu do kε a la.

² Ferawuna jusu bəra məba fila woilu kanma, a la minninfendilailu la kuntii ni a la burugbasilailu la kuntii kənin.

³ A ka ii mira ka ii bila kaso la, Yusufu bilani dinkira mən də. Kaso wo tεε ye kasoden kandaninna kuntiiba la bon dafε.

⁴ Kasoden kandaninna kuntiiba ka ii karifa Yusufu la, ko a ye kε ii dεmənba ri. Ii mēnda kaso la.

⁵ Lon do rə, mansa la minninfendila ni a la burugbasila sibora su rə. Wo ka a tεren ii ye kaso la fə. Ii fila sibora, kəni sibo kelen tun tε. Ii kərəilu tun tε kelen di fanan.

⁶ Wo duusa gbε, Yusufu ka a yen ko hamin ba ye ii la.

⁷ A ka mansa la nεmə məpininka ko: «Nfen keni ai sεwani tε bi?»

⁸ Ii ka a jabi: «An fila ra sibo, kəni mə tε yan mən di sibo woilu kərəilu fə an ye.» Yusufu ka a fə ko: «Sibo kərə lənba tε Alla le ri wa? Ai ka mēnilu yen sibo rə, ai ye woilu nafə n ye.»

⁹ Wo rə, mansa la minninfendilailu la kuntii ka mən yen, a ka wo fə Yusufu ye. A ka a fə ko: «N siboni le, n ka rεsɛnju do yen n nε.

¹⁰ Bolo sawa ye a la. A fira wa bə damira, a ri a fεren ka den ka kε rεsɛn mənɛnilu ri i kərə.

¹¹ Misiran mansa la minninfen tεε ye n bolo. Wo rə, n ka rεsɛn mənɛni woilu kadi, ka ii rabirin mansa la minninfen kəndə, ka a di a ma.»

12 Yusufu ka a fɔ ko: «Wo kɔrɔ le ɲin di. Bolo sawa wo ye tele sawa le ri.

13 Tele sawa wa tamin, mansa ri i bɔ kaso la, ka i bila i la baara kɔrɔ la. I ri a la minninfen don a bolo ikomin i darini a kɛla ɲa mɛn ma kɔrɔman.

14 I wa hɛrɛ wo sɔrɔn tuma mɛn na, i jaandi, i kana ɲina n kɔ. I ka kan ka ɲumaya kɛ n ye baa n ka i dɛmɛn. I ye n na ko fɔ Ferawuna ye wo rɔ, kosa a ri n nabɔ kaso la,

15 baa mɔɔɪlu ka n mira fanka le la ka n nabɔ Heburuɪlu la jamana rɔ. Kɛbi ii ka n nana yan, n ma kojuu kɛ, mɔɔ ri mɔɔ bila kaso la mɛn dɔ.»

16 Nba, burugbasilailu la kuntii ka a yen ko Yusufu ka a duɲɔɔnce la sibo kɔrɔ fɔ ka a diya. Wo rɔ, ale ka a fɔ Yusufu ye ko: «N fanan sibora. N ka see sawa yen n kun ma.

17 See mɛn tɛrɛ ye sanfɛ, burun su bɛɛ tɛrɛ ye wo kɔndɔ. Wo bɛɛ rabɛnni tɛrɛ Ferawuna ye, kɔni kɔnɔɪlu tɛrɛ ye ɲiila a ma ka fen woɪlu dɔɔn see kɔndɔ n kun dɔ ma.»

18 Yusufu ka a fɔ ko: «Sibo wo kɔrɔ le ɲin di. Seye sawa wo fanan ye tele sawa le ri.

19 Tele sawa wa tamin, Ferawuna ri i bɔ kaso la, ka i kun tɛɛ a la ka i su dun jiri la. Kɔnɔɪlu ri na i sobo dɔɔn.»

20 Nba, tele fila a sawana, wo kɛra Ferawuna sɔrɔn lon sankunbɛn tolon di. Wo rɔ, Ferawuna ka tibili ba kɛ a la jamana mɔɔbailu ye. A ka minninfendilailu la kuntii ni burugbasilailu la kuntii labɔ kaso la ka ii lana mɔɔbailyu bɛɛ ɲana.

21 A ka minninfendilailu kuntii bila a la baara kɔrɔ la, kosa a ri Ferawuna la minninfen don a bolo ikɔ.

²² Kɔni Ferawuna ka burugbasilailu la kuntii wo dun jiri la ikomin Yusufu ka a fɔ ɲa mɛn ma.

²³ Minninfendilailu la kuntii ma a miri Yusufu ma wo kɔ. A ɲinara a kɔ fewu.

41

Misiran mansa la siboilu

¹ San fila taminnin kɔ rɔ, Misiran mansa sibora ka a jɛɛ lɔni yen Nili Ba dala.

² A lɔni tora ye tuma mɛn na, nisimuso tɔlɔni wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin dɔɔn diya ba dala.

³ A ma mɛn bakɛ, nisimuso barani wɔrɔnwula fanan bɔra Nili Ba ji rɔ. Woilu nara ii lɔ nisimuso tɔlɔni woilu tɔrɔfɛ ba dala.

⁴ Nisimuso barani kojuuyani woilu ka nisimuso ɲuma tɔlɔni wɔrɔnwula woilu dɔɔn ka ban. Wo kɛni, mansa kunura sunɔɔ rɔ.

⁵ A sunɔɔra ikɔ ka sibo gbɛɛ fanan la. A ka sumantɔnsɔn wɔrɔnwula yen. Wo bɛɛ bɔni sumangbala kelen de la. Ii kisɛ bɛɛ kunba. Ii ka ɲi.

⁶ A ma mɛn bakɛ, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gbɛɛ bɔra. Woilu kisɛ mɛsɛnman. Ii kɛni ikomin fɔɲɔ ba wa suman janfɔ a gban na.

⁷ Sumantɔnsɔn mɛnilu kisɛni mɛsɛnman, woilu ka suman ɲuma wɔrɔnwula woilu dɔɔn, mɛnilu kisɛ kunba. Wo kɛni, mansa kunura ka a yen ko sibo le tɛɛ.

⁸ Wo duusagbɛni, mansa jusumakasara. Wo rɔ, a ka Misiran jamana fɛlɛlilailu bɛɛ ni a hankilimailu bɛɛ kili. A ka mɛn yen sibo rɔ, a ka wo ɲafɔ ii yɛ, kɔni wo si ma se ka a la sibo kɔrɔ fɔ a yɛ.

⁹ A la minninfendilailu la kuntii kumara a ye ko: «Mansa, n hankili ra bila n na kojuu keni rɔ sisen.

¹⁰ I mɔnɛra an, i la jɔnilu ma tuma mɛn na wo lon, i ka nde ni i la burugbasilailu la kuntii bila kaso la kasoden kandaninna kuntiiba la jɔnala kaso la.

¹¹ An mɔɔ fila bɛɛ sibora su kelen dɔ. Sibowoilu kɔrɔilu tun tɛ kelen di.

¹² Heburu kanberen do tɛɛ ye an fɛ kaso la. Kasoden kandaninna kuntiiba la jɔn de tɛɛ. An mɔɔ fila ka mɛn yen sibo rɔ, an ka wo jɔfɔ a ye. A ka woilu kɔrɔilu fɔ an ye.

¹³ A ka a kɔrɔ mɛn fɔ, a kɛra wo jɔa le ma! I ka nde lasɛ n na baara kɔrɔ la, ka ban ka burugbasilailu la kuntii dun jiri la.»

Yusufu ka Misiran mansa la sibo kɔrɔ fɔ

¹⁴ Mansa ka kela lawa ko Yusufu ye na. Mɔɔilu borimantɔ wara Yusufu labɔ kaso la. Yusufu ka a bonbosi li ka a la faanin mayɛɛman, ka wa i lɔ Misiran mansa jɔkɔrɔ.

¹⁵ A seni ye, mansa ka a fɔ a ye ko: «N da sibo le kɛ. Mɔɔ si ma se ka wo kɔrɔ fɔ n ye. A fɔra n ye ko i ri se sibo kɔrɔ fɔla.»

¹⁶ Yusufu ka mansa jabi: «Mansa, nde ti se, kɔni Alla ri a kɔrɔ juma di i ma.»

¹⁷ Mansa ka a fɔ a ye ko: «N sibora ka n lɔni yen Nili Ba dala.

¹⁸ N lɔni tora ye tuma mɛn na, nisimuso wɔrɔnwula bɔra ji rɔ ka na bin dɔɔn diya ba dala. Ii ka jɔni kosebɛ. Ii tɔlɔni.

¹⁹ A ma mɛn, nisimuso wɔrɔnwula gbɛɛ fanan bɔra ji rɔ. Woilu barani tɛɛ kojuuya. Ii kejuuyani ka tamin. Sobo jɔnjɔn tun tɛ ii la. N tun ma

nisi gberε kejuuyani woilu jɔɔn yen fɔlɔ munun Misiran jamana muumε rɔ yan.

²⁰ Nisimuso barani woilu, menilu kejuuyani kɔnin, woilu ka nisimuso tɔlɔni wɔrɔnwula wo dɔɔn, menilu fɔlɔma bɔra ji rɔ.

²¹ Hali ii ka woilu dɔɔn, mɔɔ ti se wo lɔn na, ka a masɔrɔn ii fari barani tεrε ja mɛn ma fɔlɔ, a ye ja kelen wo ma munun. Wo kɛni, n kunura sunɔɔ rɔ.

²² N sunɔɔra ikɔ ka sibo. N ka sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula yen. Woilu bɔni sumangban kelen de la. Ii bεε kise kunba.

²³ A ma mɛn bake, sumantɔnsɔn wɔrɔnwula gberε bɔra. Woilu tun kisɛni tε jɔnjɔn. Ii bεε kise mɛsɛnman. Ii kɛni ikomin fɔjɔ ba wa suman janfɔ a gban na.

²⁴ Sumantɔnsɔn mɛsɛnman woilu ka Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo dɔɔn. Nba, n ka wo bεε fɔ n na fɛlɛlilailu ye, kɔni woilu si ma se wo kɔrɔ fɔla n ye.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ mansa ye ko: «I la sibo fila bεε ye kɔrɔ kelen de ri. Alla natɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la.

²⁶ Nisimuso juma wɔrɔnwula wo misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn juma wɔrɔnwula wo fanan misaliya ye san wɔrɔnwula le ri. Sibo fila wo bεε ye kɔrɔ kelen de ri.

²⁷ Nisimuso barani kejuuyani wɔrɔnwula mɛn bɔra ji rɔ kɔfε, wo ye san wɔrɔnwula le ri. Sumantɔnsɔn mɛsɛnman wɔrɔnwula wo, fɔjɔ ka menilu ja, wo fanan ye san wɔrɔnwula kɔnkɔ le ri.

²⁸ Mansa, n ka a fɔ i ye ja mɛn ma, a ye wo ja le ma. Alla kɛtɔ mɛn kɛla, a ra wo le yiraka i la.

²⁹ San wərənwula mənilu natə, suman di sən a ja jεε jεε ma Misiran jamana fan bεε rə.

³⁰ San woilu wa tamin, kənkə ri na ka san wərənwula kε. Məəilu ka suman ba mən sərən san diyani wərənwula woilu kərə, ii ri jina wo bεε kə, kənkə ri juuya jamana bεε rə.

³¹ Kənkə ri juuya kosεbε. Məəilu ka suman mən sərən san diyani wərənwula wo rə, wo bεε ri jina ii la fewu.

³² Mansa, i ka sibo jin kε sija fila. Wo kərə le ko Alla ra ban wo ko lateε la. Alla ri wo kε lakaliyali bolo ma.

³³ «Wo rə, mansa, i ye məə hankilima do jinin, mən ka ko kərə lən, ka wo lasii Misiran jamana kun na.

³⁴ I ye məəba doilu lasii jamana kəndə, sa məə woilu wa suman mən sərən, məəba woilu ye a tala looluna lamara. Ii ye a kε wo ja jamana fan bεε rə san diyani wərənwula bεε kərə.

³⁵ I ye a fə ii ye ko ii ye suman woilu bεε laden wo ja le ma san woilu kərə, ka wo bεε laden jamana soilu la i təə rə ka a kənəgben.

³⁶ Sa san wərənwula kənkə ba don Misiran jamana rə tuma mən na, suman lamarani woilu ri kε jamana məəilu la balo ri.»

Misiran mansa ka Yusufu lasii jamana kun na

³⁷ Yusufu ka mən fə, wo diyara Misiran mansa ni a la jεməəilu bεε ye.

³⁸ Mansa ka a fə a la jεməəilu ye ko: «An di məə sərən Misiran yan, Alla la Nii ye mən də ikomin cεε jin?»

39 Mansa ka a fɔ Yusufu yε ko: «Alla ra wo bεε yiraka i la. Wo rɔ, mɔɔ si tε yan, mɛn hankili ka bon i ta ri, mɛn ka ko kɔrɔ lɔn ile ri.

40 N di i lasii n na jamana kun na. I wa mɛn fɔ, n na mɔɔilu ri wo kε. Mansaya dɔrɔn de ri kε i ni nde tεma.

41 N da i lasii Misiran jamana bεε kun na.»

42 Mansa ka a la bolola koyini bɔ a bolo la, a la mansaya tɔɔmasere ye mɛn kan, ka wo don Yusufu bolo la. A ka faanin numajuma di a ma, ka kanna nεε saninnaman bila a kan na.

43 A ka a la sowontoro filana don Yusufu bolo. Mɔɔilu wara sowontoro wo jε ka ii kan nabɔ ko: «Bεε ye ii majii!» Misiran mansa ka Yusufu lasii Misiran jamana bεε kun na wo ja le ma.

44 Mansa ka a fɔ Yusufu yε ko: «Nde le Misiran mansa ri, kɔni mɔɔilu kana foyi kε Misiran jamana rɔ butun fɔɔ ile wa sɔn mɛn ma.»

45 Mansa ka Yusufu tɔɔ la ko Safinati Paneya, ka Potifera denmuso Asanati di a ma ka a kε a muso ri. Potifera wo tεrε ye Ōni so mɔɔilu la joo sarakalasele le ri.

Nba, Yusufu kεra Misiran jamana kunnasiila ri wo ja le ma.

46 A ka baara wo damira Ferawuna yε ka a tεrɛn a sɔrɔn da san bisawa bɔ. A bɔra mansa dafε, ka wa Misiran jamana rataama.

47 Awa, san wɔrɔnwula kεra, suman ye sɔnna a ja jεrε jεrε ma.

48 San san, Yusufu ri suman naden suman ka waati la Misiran jamana fan bεε rɔ a so mɛsen a ni a so kunba. Suman kanin yɔrɔ yɔrɔ a ka suman namara wo yɔrɔ kelen de bεε rɔ.

⁴⁹ Wo rɔ, Yusufu ti se a jatela butun baa a tere ka siya kojuuya ikomin ba kije.

⁵⁰ Sani san wɔrɔnwula kɔnkɔ ye don jamana kɔndɔ, Yusufu muso Asanati ka dence fila sɔrɔn a ye. Asanati wo tere ye Ōni so mɔɔilu la joo sarakalasele Potifera denmuso le ri.

⁵¹ Yusufu ka a dence fɔlɔ tɔɔ la ko Manase, baa a ka a fɔ ko Alla ra a laɲina a la tɔrɔya beɛ kɔ rɔ, ka a hankili bɔ a fa wara rɔ.

⁵² A ka a dence filana tɔɔ la ko Efirayimu, baa a ka a fɔ ko Alla ka a ke, a tɔrɔni tere jamana men dɔ, a ra jiri ye.

⁵³ San diyani wɔrɔnwula wo dafara Misiran tuma men na,

⁵⁴ san wɔrɔnwula kɔnkɔ donda ikomin Yusufu ka a fɔ na men ma. Kɔnkɔ donda jamana gbereilu beɛ rɔ, kɔni suman namarani tere fan beɛ rɔ Misiran.

⁵⁵ Kɔnkɔ sera Misirankailu ma tuma men na, ii wara Misiran mansa madiya ko a ye suman di ii ma. Mansa ka ii jabi: «Ai ye wa Yusufu teren ye. A wa men fɔ ai ye, ai ye wo ke.»

⁵⁶ Kɔnkɔ juuyara ka se Misiran jamana yɔrɔ beɛ rɔ, tuma men na, Yusufu ka suman namara bondonilu da laka, ka suman san Misirankailu ma.

⁵⁷ Mɔɔilu bɔra jamana beɛ rɔ ka na suman san diya Yusufu ma Misiran, baa kɔnkɔ gbelayara dunuɲa fan beɛ rɔ.

42

Yusufu kɔrɔcɛilu wara suman san diya Misiran

¹ Nba, a fɔra Yakuba ye ko suman ye sɔrɔnna Misiran tuma menna, a ka a fɔ a denceilu ye ko: «Nfenna ai siini ai jɔɔn dagbela yan ten?»

² N da a mɛn ko suman ye sɔrɔnna Misiran. Ai ye wa do san an ye, sa an kana faa kɔnkɔ bolo yan.»

³ Wo rɔ, Yusufu kɔrɔɔɛilu mɔɔ tan wulira ka wa suman san diya Misiran,

⁴ kɔni Yakuba ma sɔn Yusufu dɔɔɔɛ Beniyaminu ye wa a kɔrɔɔɛilu kɔfɛ, baa Yakuba silanni tɛɛ ko kojuu kana a sɔrɔn sila la.

⁵ Isirayɛli denceilu ni mɔɔ gbɛɛilu wara suman san diya Misiran, baa kɔnkɔ tɛɛ ye Kanaan jamana rɔ.

⁶ Wo ka a tɛɛn, Yusufu ye jamana kuntiia la Misiran. Ale le tɛɛ suman sanna mɔɔ bɛɛ ma. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔɔɛilu nara Yusufu ma, ka ii majii a kɔrɔ, ka ii kun majii.

⁷ Yusufu ka a kɔrɔɔɛilu yen tuma mɛn na, a ma fili ii ma, kɔni a ka a kɛ ikomin a ma ii lɔn. A jamanda ii ma ka a fɔ ko: «Ai bɔni mi?» Ii ka a jabi: «An bɔni Kanaan jamana le rɔ, ka na suman jinin diya yan.»

⁸ Yusufu ma fili a kɔrɔɔɛilu ma, kɔni woilu filira ale ma.

⁹ Yusufu hankili bilara a la siboilu rɔ, a ka a kɔrɔɔɛilu yen sibo rɔ ja mɛn ma. A ka a fɔ ii ye ko: «Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le, sa ai ri a lɔn ai ri se an na ja mɛn ma.»

¹⁰ Ii ka a jabi: «An tii, wo kuma tɛ! Ande, i la jɔnilu nani suman san diya le dɔrɔn.

¹¹ An bɛɛ ye cɛɛ kelen den de ri. Mɔɔ telenniilu le ande ri. An tɛ jamana si lakɔrɔsila.»

¹² Yusufu ka a fɔ ko «ɛɛn de! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le.»

¹³ Ii ka a fɔ ko: «An ye i la jɔnilu le ri. An bɛɛ ye fa kelen de la. An fa siini Kanaan jamana le rɔ. A

dencɛilu tɛɛ mɔɔ tan ni fila le ri. An dɔɔcɛ ye an fa dafɛ ye bi. A tɔ kelen da sa.»

14 Yusufu ka a fɔ ko: «N ka a fɔ ɲa mɛn ma, a ye wo ɲa kelen de ma jɔ! Ai nani jamana lakɔrɔsi diya le!

15 N di ii la kuma fɛsɛfɛsɛ ɲa mɛn ma, wo le ye ɲin di. Ni ai dɔɔcɛ dɔɔmani ma na yan, ai tɛ bɔ yan fewu. N ye n kali la wo la Misiran mansa tɔɔ le rɔ.

16 Ai mɔɔ kelen ye wa ai dɔɔcɛ ta ka na a ri. Ai tɔilu ri wo makɔnɔ kaso la yan. Wo rɔ, n di ai la kuma fɛsɛfɛsɛ. Ni ai ka tuɲa le fɔ, n di wo lɔn. Ni wo tɛ, ai ma na foyi kanma, fo ka an na jamana lakɔrɔsi dɔrɔn. N ye n kalila wo rɔ Misiran mansa tɔɔ le rɔ!»

17 Wo rɔ, a ka ii bila kaso la. Ii ka tele sawa kɛ ye.

18 A tele sawana, Yusufu ka a fɔ ii ye ko: «Nba, n silanni Alla ye. Wo rɔ, n ye mɛn fɔla ai ye, ai ye wo mira, sa ai ri kisi.

19 Ni mɔɔ telenniilu le ai ri, mɔɔ kelen ye to kaso la yan ai bɛɛ nɔ rɔ. Ai tɔilu ye wa suman di ai la denbaya kɔnkɔto ma,

20 kɔni a fɛɛ tɛ fo ai ye na ai dɔɔcɛ dɔɔmani ri yan. A wa na, n di a lɔn ko ai ka tuɲa le fɔ n ye, sa ai kana faa.» Ii sɔnda wo ma.

21 Ii ka a fɔ i ɲɔɔn ye ko: «Sika tɛ a rɔ, tɔrɔya ɲin da an sɔrɔn Yusufu le kosɔn. Wo lɔn, a tɔrɔra an ɲakɔrɔ. A ka an madiya ko an ye hina a la, kɔni an ka an ban a rɔ. Wo le kosɔn kojuu ɲin da an sɔrɔn bi.»

22 Rubɛn ka a fɔ ii ye ko: «N ma a fɔ ai ye ko ai kana kojuu kɛ den na wa, kɔni ai ma sɔn n na kuma ma? Nba, a jeli ɲininkali le ɲin ka a hakɛ bɔ an dɔ.»

23 Ii ma a lɔn ko Yusufu tolo ye ii kan na, baa ii ni Yusufu wa kuma, kan nataminna ri ii kan natamin i jɔɔn ma.

24 Yusufu ka a mabɔ ii la ka wa kasi. A kɔsɛ mɛn kɛni, a kumara ii yɛ, ka ban ka Simeyɔn bɔ ii rɔ ka a bolo sidi ii jana.

Yusufu kɔrɔɔɛilu ka i kɔsɛ Kanaan bɔnsɔn na jamana rɔ

25 Yusufu ka a fɔ a la mɔɔilu yɛ ko ii ye a kɔrɔɔɛilu la bɔrɔilu lafa suman na, ka ii kelen kelenna bɛɛ la wodi bila ii la bɔrɔ woilu kɔndɔ, ka suman fanan di ii ma ka a kɛ ii sila fanda ri. Ii ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ ja mɛn ma.

26 Ii ka bɔrɔilu la ii la faliilu kɔ kan, ka sila mira ka wa.

27 Su kora ii ma tuma mɛn na, ii ka ii lɔ yɔrɔ do rɔ ka sii ye. Mɔɔ kelen ka a la bɔrɔ da laka ko a ye dɔɔnnin dila a la fali ma. A ka a la wodi yen bɔrɔ kɔndɔ.

28 A ka a fɔ a badenmailu yɛ ko: «N na wodi a ra lasɛ n ma. A ye n na bɔrɔ kɔndɔ yan.» Ii kɔndafilira kojuuya. Ii kɔndakaliyara ka a fɔ ii jɔɔn yɛ ko: «Alla ra nfen de kɛ an na jin de ten?»

29 Nba, ii se mɛn kɛni ii fa Yakuba wara Kanaan jamana rɔ, ko mɛn ka ii sɔrɔn, ii ka wo bɛɛ dantɛɛli kɛ a yɛ. Ii ka a fɔ ko:

30 «Misiran jamana kuntii jamanda an ma kosɛbɛ! A ka an jalaki ko an wani ii la jamana lakɔrɔsi diya le.

31 An ka a jabi an ye mɔɔ telenniilu le ri, ko an ma jamana si lakɔrɔsi fɔlɔ habadan.

32 An ka a fɔ ko an bɛɛ ye fa kelen de la, ko an mɔɔ tan ni fila le tɛrɛ an fa bolo. Ko kelen da sa. Ko an dɔɔɔɛ dɔɔmani ye an fa dafɛ ye Kanaan jamana rɔ,

33 kōni jamana kuntii wo ka a fō ko a ri a lōn ko an ye mōō telenniilu ri ja mēn ma, ko wo le ye jin di. Ko an ye mōō kelen to a bolo ye, ka na suman di an wara mōōilu kōnkōto ma.

34 Ko an ye wa an dōōce dōōmani ri a ma. Wo wa ke, ko a ri a lōn ko an ma wa jamana lakōōsi kanma, ko a ri a lōn ko an ye mōō telenniilu le ri, kosa a ri an badenma bō kaso la. Ko a ri jamana bēē labila an ye.»

35 Nba, ii ka suman nabō ii la bōōilu kōndō tuma mēn na, ii bēē ka ii la wodi bila bōōneilu sidini yen suman bōōilu kōndō. Ii ni ii fa ka wodi sidini wo yen tuma mēn na, ii bēē silanda.

36 Ii fa Yakuba ka a fō ii ye ko: «εε! Ai ye n denilu bōla n bolo. Yusufu te yan butun. Simeyōn fanan te yan butun. Sisen ai ye a fe ka Benijaminu fanan mira ka wa wo ri. Nin tōōya bēē ye nde le kan.»

37 Ruben ka a fō a fa ye ko: «I ye Benijaminu karifa nde la. N di a lasē i ma. Ni n ma na Benijaminu ri, i ye n dence fila bēē faa Benijaminu nō rō.»

38 Yakuba ka a fō ko: «εεn de! N dence te wala ai kōfe! A kōōce Yusufu ra sa ka wo kelen pe to. Sisen n da kōō. Ni ko ka ale fanan sōōn taama rō, n di faa jusumakasa bolo.»

43

Yusufu kōōceilu wara Misiran ikō

1 Nba, kōnkō juuyara jamana kōndō.

2 Yakuba denceilu nara suman mēn di ka bō Misiran, wo bantōla le tere. Wo rō, Yakuba ka a fō ii ye ko: «Ai ye wa suman do san an ye Misiran.»

³ A dence Yahuda ka a jabi: «Cee wo ka a fo an ye le ka a magbeleya kosebe ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe.

⁴ Ni i sonda an dooce Beniyaminu ye wa an kofe, an di wa ka suman san i ye.

⁵ Ni i konin ma son, an te wa ye, baa cee wo ka a fo an ye ko an te a yen butun fo an dooce wa ke an kofe.»

⁶ Isirayeli ka a fo ko: «Ai ra kojuu ke n na de! Nfenna ai ka a fo cee wo ye ko ai dooce ye ai koma?»

⁷ A denceilu ka a jabi: «Cee wo ka jininkali siyaman ke an kun, ka an mapininka an na ko ma, a ni an na denbaya la ko ma. A ka a fo ko: «Ai fa kende wa? Ai dooce ye ye?» An ka a jabi ten tuun. An ma wo lon ko a ri a fo an ye ko an ye wa an dooce ri.»

⁸ Yahuda ka a fo a fa Isirayeli ye ko: «N fa, i ye n dooce karifa n na, sa an di wa i korɔ. Wo wa ke, konko te ile ni ande a ni an denilu faa yan.

⁹ Nde jere ri n lo den kunko la. Ni ko ka a saron, i ye nde mapininka. Ni n ma na a ri i ma, ka a lalo i jakoro, wo jalakili te bo n kan habadan.

¹⁰ Ni an konin tun ma lanoo yan, sa an da wa ka na sija fila.»

¹¹ Ii fa Isirayeli ka a fo ko: «Nba, diyagboya le. Wo ro, ai ye an na jamana fen juma doilu bila ai la baroilu kondɔ ka jamana kuntii wo sanba. Ai ye tulu do ta, a ni li ni wusulan ni latikolon ni jiriden doilu, pisitasi ni amande konin.

¹² Ai wara wodi men di folo, ai ye wo jooon fila ta, baa wodi men bilani tere ai la baroilu kondɔ, fo ai ye ai kose wo ri. Ai ri a saron, ii pinanin de.

13 Nba, ai ye ai dɔɔɔe ta ka wa ɔee wo tɛɛn ye sisen.

14 Alla Sebɛɛtii ye ai la hina don a rɔ, kosa a ri Beniyaminu ni Simeyɔn nase ai ma, kɔni ni n bɔnɔra n deni la, n di bɔnɔ wo rɔ kɔsɛbɛ.»

15 Wo rɔ, ii ka Beniyaminu ta, a ni sanba fenilu, a ni wodi wo jɔɔn fila, ka sila mira ka wa Misiran. Ii se mɛn kɛni ye, ii wara Yusufu tɔɔfɛ, ka ii lɔ a jɔkɔrɔ.

16 Yusufu ka Beniyaminu yen ii fɛ tuma mɛn na, a ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa mɔɔ jɔnilu ri n na bon na, ka kolofen do faa ka a tibi. Ii ketɔ telerɔ dɔɔnnin kɛla nde le fɛ bi.»

17 ɔee wo ka ii malɔ Yusufu la bon na ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ja mɛn ma.

18 Ii watɔla Yusufu la bon na, wo ka ii masilan. Ii ka a fɔ ko: «An da lana yan wodi ko le rɔ, wodi mɛn bilara an na bɔrɔilu kɔndɔ an na ko fɔlɔ rɔ. Ii ketɔ bela an kan de, ka an na faliilu ta, ka an mira ka an kɛ jɔnilu ri.»

19 Wo rɔ, ii ka i madon Yusufu la bon kunnasiila la bonda la ka kuma a ye.

20 Ii ka a fɔ ko: «An fa, hake to an ye. Waati taminni, an nara suman san diya yan.

21 An bɔ mɛn kɛni yan, an ka an lɔ an sii diya. An ka an na bɔrɔilu da laka ka wodi bilani yen bɔrɔilu kɔndɔ. An na wodi bɛɛ le tɛɛɛ, an ka mɛn san suman na. Wodi wo nani an bolo ka a lasɛ ai ma.

22 Suman sankɔ fanan nani an bolo, kɔni mɛn ka wodi do wo bila an na bɔrɔilu rɔ wo lon, an ma wo lɔn.»

23 Bon kunnasiila ka ii jabi: «Ai kana hamin wo la. Ai kana silan. Ai Maari Alla a ni ai fa Maari Alla,

wo le ka wodi wo bila bərəilu kəndə ai yε. Ni wo tε, ai ka suman sankə mən bə, n ka wo sərən.»

Wo rə, cεε wo wara Simeyən ta ka na a di ii ma,
²⁴ ka ii bεε ladon Yusufu la bon na. A ka ji di ii ma ko ii ye ii sen mako. A ka dənnin di ii la faliilu fanan ma.

²⁵ Ii nara sanba fen mənihu ri, ii ka woilu labə ka Yusufu makənə, baa a fəra ii yε ko a ri na telerə dənnin diya ii fε ye.

²⁶ Yusufu sera a wara tuma mən na, ii nara a la sanbailu di a ma bon na ka ii majii a kərə.

²⁷ Yusufu ka ii fə ko: «Tana tε ai la? Wo lon, ai ka ai fa la ko fə n yε ko a ra kərəya. Ale don? A kende fəb?»

²⁸ Ii ka Yusufu jabi: «Tana si tε an fa la, i la jənce kənin. A kende.» Ii ka ii kun majii Yusufu kərə.

²⁹ Yusufu ka a janakalan ka a dəce Beniyaminu yen, a jεre na la den. A ka a fə ko: «Ai ka ai dəce mən na ko fə, wo le ye jin di wa?» Ii ka a fə ko: «Dən, ale le.» Yusufu ka a fə a yε ko: «N den, Allama jumaya kera i yε.»

³⁰ Beniyaminu hina donda Yusufu la kosεbe. Wo rə, a kasitəla le tεre. A ka bə ii tərəfe i kərə ka wa a jεre la bon kəndə ka kasi.

³¹ A ka ban kasila tuma mən na, a ka a ja lako, ka wa ii tεren ye. A ka a jεre mira ka a fə a la məilu yε ko ii ye na balo di ii ma.

³² Ii ka Yusufu la balo bə a la a dan na, ka a badenmailu ta bə a dan na. Misiranka mənihu tεre ye, ii ka woilu fanan ta bə a dan na, baa Misirankailu ti sən ka dənnin ke Heburuilu fε. Ii tana le wo ri.

³³ Yusufu ka a badenmailu lasii a jəkərə, ka ii tuun i jənn na ka bən ii si kasabiya ma, ka a damira

kərəmaməɔ ma ka wa se dəəmaməɔ ma. Ii ka ii siiɲa wo yen tuma mən na, ii ka i ɲəɔn dagbɛ ka kabannakoya.

³⁴ Balo mən tɛɛ ye Yusufu kərɔ, a la məɔilu ka a badenmailu bɛɛ sɔ wo le rɔ. Beniyaminu ka mən sərɔn, wo kɛra a kərɔɛilu ta ɲəɔn loolu le ri. Ii ka dəənnin kɛ ka ii min, ka sɛwa Yusufu la kosebɛ.

44

Yusufu ka a kərɔɛilu kərɔbɔ

¹ Nba Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Ii la bərɔilu lafa suman na. Ii la faliilu di se donin mən kərɔ, i ye wo jate di ii ma. I wa bərɔilu lafa, i ye ii kelen kelenna bɛɛ la wodi la suman kan ii la bərɔilu kəndɔ.

² I ye n na wodigbɛ minninfen bila dəəmaməɔ la bərɔ kəndɔ a la wodi kan.» Bon kunnasiila ka wo bɛɛ kɛ ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ɲa mən ma.

³ Wo duusagbɛni jona Yusufu ka sila di ii ma. Ii ka ii la doninilu la ii la faliilu kɔ kan, ka wa.

⁴ Ka a tɛɛn ii ma janfa so la fɔlɔ, Yusufu ka a fɔ a la bon kunnasiila ye ko: «Wa ii kɔ! I wa se ii ma tuma mən na, i ye a fɔ ii ye ko: «Nfenna ai ka koɲuma sara kojuu la?

⁵ Nfenna ai ka n tii la minninfen sonya? A ye a minna wo le la, a ye ɲaɲinin kɛla wo le la. Ai ra kojuu ba le kɛ ɲin di de!»

⁶ Bon kunnasiila wara se ii ma tuma mən na, a kumara ii ye ikomin Yusufu ka a fɔ a ye ɲa mən ma.

⁷ Ii ka a jabi: «An tii, nfenna i ye an jalakila ten? An tɛ ko su wo kɛla fewu!

⁸ I jɛɛ ka a lɔn ko an nani wodi ri an na bərɔilu kəndɔ wo lon, ka bɔ Kanaan jamana rɔ ka na wodi

wo di i ma. A ye di? An di wodigbε wala sanin sonya i tii la bon na wo rɔ wa?

⁹ An tii, ni i ka minninfen yen an si kunma, wo tii ri faa. Ka a la wo kan fanan, an tɔilu ri kε i la jɔnilu ri.»

¹⁰ Bon kunnasiila ka a fɔ ko: «Ale le wo ri, n da dijε wo ma, kɔni minninfen wa yen mɔɔ mɛn kunma, wo ri kε n na jɔn di. Ai tɔilu tε jalakili.»

¹¹ Wo yɔrɔ wo rɔ, ii ka ii la bɔrɔilu lajii duu ma ka ii da laka.

¹² Bon kunnasiila ka bɔrɔilu ragbε. A ka a damira kɔrɔmamɔɔ ta ma, ka wa se doomamɔɔilu ta ma. A ka minninfen yen Bɛniyaminu la bɔrɔ kɔndɔ.

¹³ Wo le rɔ, ii ka ii la durukiilu rafara ii kan na jusukasi bolo ma. Ii ka ii la bɔrɔilu la faliilu kɔ kan, ka ii kɔsε so kɔndɔ.

¹⁴ Yahuda ni a badenmailu sera Yusufu wara ka a tɛrɛn a ye ye fɔlɔ. Ii ka ii la duu ma a kɔrɔ.

¹⁵ Yusufu ka a fɔ ii yε ko: «Ai na nfen ko kɛla jɔn ten? Ai ma a lɔn ko nde jɔɔn di jɔjɔnin kε ka koilu lɔn wa?»

¹⁶ Yahuda ka a fɔ ko: «N tii, an ti se foyi fɔla. Kuma tε an bolo butun. An ti se an bɔla ko jɔn dɔ. Alla jεrε le ra an sɔnjuu labɔ gbε rɔ. An bεε ye i la jɔnilu le ri sisen, minninfen yenni mɛn kunma, a ni an tɔilu bεε.»

¹⁷ Yusufu ka a jabi kɔnin ko: «Ka ii bεε jalaki ten, n tε ko su wo kɛla fewu! Minninfen yenni mɛn kunma, wo le kɛtɔ n na jɔn di. Ai tɔilu ye wa hεrε rɔ ai fa wara.»

Yahuda ka Yusufu madiya Bɛniyaminu la ko rɔ

18 Yahuda ka a madon Yusufu la, ka a fɔ a ye ko: «N tii, i jaandi, i ye diɲe n ye kuma i ye. N ka a lɔn ko i ni Misiran mansa bɛɛ ka kan. I kana mɔnɛ n ma.

19 N tii, an na ko fɔlɔ yan, i ka an majininka an fa ni an badenmailu ma.

20 An ka i jabi an fa ye ye, ko a ra kɔrɔya kosebɛ. Ko an dɔɔcɛ dɔɔmani fanan ye ye, an fa kɔrɔyanin ka mɛn sɔrɔn. Doomamɔɔ wo kɔrɔcɛ ra faa, ka a kelen pe to. Dogberɛ tɛ ye butun, a ni mɛn ye na kelen na. A la ko duman an fa ye kosebɛ.

21 I ka a fɔ an ye ko an ye na a ri yan, kosa i ɲa ri la a kan.

22 An ka a fɔ i ye wo lon ko den ti se bɔ la an fa tɔrɔfɛ. Ni a bɔra a tɔrɔfɛ an fa ri faa,

23 kɔni, an tii, i ka an jabi ni an dɔɔcɛ ma na an kɔfɛ yan, ko an tɛ i yen butun.

24 «Wo rɔ, an ka an kɔsɛ an fa wara tuma mɛn na, an ka i la kuma lase a ma.

25 Lon do rɔ, an fa ka a fɔ ko an ye na suman do san ikɔ.

26 An ka a jabi an ti se nala suman san diya fo an dɔɔcɛ wa na an kɔfɛ, baa cɛɛ wo ka a fɔ ko an tɛ a yen butun fo an dɔɔcɛ wa kɛ an kɔfɛ.

27 An fa ka a fɔ an ye ko an ka a lɔn ko a muso Rasɛli ka dencɛ fila-pe le sɔrɔn a ye.

28 Ko kelen da tunun a ma. Ko a miri rɔ, ko wara juu le ka a mira ka a rafarafara. Ko kɛbi wo lon, a ma a yen butun.

29 Ko ni an wara do ɲin fanan di don? Ni ko ka a sɔrɔn taama rɔ, ko a kɔrɔyani ri faa niilafin dɔ. An fa kan ten.

30 «Nba, ni n ka n kɔsɛ i la jɔncɛ, n fa, ma sisen ka den to n kɔ yan, wo tɛ bɛn. Den wo le ye n fa la ko bɛɛ ri.

³¹ N fa wa a yen tuma mēn na ko den wo ma a kōsε an fε, a ri faa. An fa kōrōyani ri faa jusumakasa rō, wo le rō an di kε wo sababu ri.

³² Ka a la wo kan, n ka n lō den na kunko la. N ka a fō n fa yε ko ni n ma kōsε den di a ma, n fa hake ri to nde kan kadawu.

³³ I jaandi, i ye n kε i la jōn di den nō rō, kosa den di a kōsε a kōrōcēilu kōfε.

³⁴ N ye n kōsela n fa ma di, ni den tε n bolo? N tε i se n fa jusumakasani yenna fewu.»

45

Yusufu ka a jεrε yiraka a badenmailu la

¹ Nba, Yahuda banni kumala, Yusufu ma se a jεrε mirala a la jōnīlu jana. A ka ii jamari ko ii bεε ye bō. Mōō gbεrε si tun tε ye tumana mēn na, fo Yusufu ni a badenmailu, Yusufu ka a jεrε yiraka ii la.

² A kasira kōsεbε, fo Misirankailu ka a kasi kan mēn kōkan. Wo ko fōra mōōilu jana Misiran mansa wara.

³ Yusufu ka a fō a badenmailu yε ko: «Yusufu le nde ri! N fa kēndε wa?» Yusufu badenmailu ma se a jabila, baa ii silanni tεrε kojuuya.

⁴ Yusufu ka a fō ko: «Ai ye i madon n na.» Ii ka i madon a la tuma mēn na, a ka a fō ko: «Ai badenma Yusufu le nde ri, ai ka mēn san Isumayila bōnsōn julailu ma mēn ye taala Misiran.

⁵ Ai jusu kana a lafin. Ai kana mōnε ai jεrε ma n san ko rō. Alla le ka n nana ai jε yan sa n di kε sababu ri ka mōōilu kisi kōnkō ma.

⁶ Kōnkō san fila le jamana kōndō jīn. A ra to san loolu le ma, sēnekēlailu ti nala foyi sōrōnna sēnε rō.

7 Alla le ka n lɔ ai ɲɛ yan ka an to yan an fa bɔnsɔnilu kisibaya kanma, sa ai bɔnsɔn kana tunun dunuya ma.

8 Aile ma n nana yan de. Alla le ka n nana yan ka n kɛ Misiran mansa lalila ri, ka n nasii mansa la bon kun na, ka n nasii Misiran jamana bɛɛ kun na.

9 Ai ye ai kaliya ka i kɔsɛ n fa ma. Ai ye a fɔ a yɛ ko a dence Yusufu ka a fɔ ko Alla ra a lasii Misiran jamana bɛɛ kun na. Ko a ye a kaliya ka na n tɛrɛn yan.

10 Ko a ri a sii Kosɛni jamana rɔ, ka to n tɔrɔfɛ yan. Ko a ye na, a ni a la denilu ni a la mamarenilu ni a la kolofenilu ni a bolofen bɛɛ.

11 Ko n di ii balo, baa kɔnkɔ ri san loolu kɛ fɔlɔ. Sa a ni a la mɔɔ bɛɛ kana bolokolonya kojuuya.»

12 Yusufu ka a fɔ ko: «Nba, ai ɲayen n na sisen. N dɔɔcɛ Beniyaminu fanan ɲayen n na. Ai ra a yen ko Yusufu jɛrɛ le kumala ai yɛ.

13 Mɔɔilu ye n bonyala ɲa mɛn ma Misiran yan, ai ye wo fɔ n fa yɛ. Ai ra fen fen yen ai ɲa la yan, ai ye wa wo bɛɛ fɔ a ye, ka ban ka na a ri jona.»

14 Nba, Yusufu ka a ton a dɔɔcɛ Beniyaminu kan ka kasi. Beniyaminu fanan ka a ton a kan ka kasi.

15 Yusufu kasimantɔ ka a ton a kɔrɔcɛ kelen kelenna bɛɛ kan ka ii sunbu. Wo le ka a kɛ, a kɔrɔcɛilu ka kuma damira a fɛ.

Misiran mansa ka a fɔ ko Yakuba ye na Misiran

16 Nba, Yusufu badenmailu na ko fɔra Ferawuna wara tuma mɛn na, wo diyara mansa ni a la ɲɛmɔɔ bɛɛ yɛ.

17 Mansa ka Yusufu kili ka a fɔ a yɛ ko: «A fɔ i badenmailu yɛ ko ii ye ii doninilu la ii la faliilu kɔ kan ka ii kɔsɛ Kanaan jamana rɔ.

18 Ii wa se ye, ii ye ii fa ni ii la mɔɔ bɛɛ ta ka na ii ri n ma. N di duu ɲuma di ii ma, mɛn ka ɲi duu bɛɛ ri Misiran. Ii ri an na jamana balo ɲuma dɔɔn.

19 I ye a fɔ i badenmailu yɛ fanan ko ii wa kɛ wala, ii ye wontoro doilu ta Misiran yan. Ii wa se ii fa wara, ii ri ii musoilu ni ii denilu ni ii fa lasii wontoro woilu kɔndɔ ka na woilu ri yan.

20 Ni ii bolofen doilu tora ii kɔ ye, ii kana hamin woilu la, baa Misiran fen ɲumajumailu le ditɔ ii ma yan.»

21 Nba, Misiran mansa ka mɛn fɔ Isirayeli denilu yɛ, ii ka wo kɛ. Yusufu ka wontoroilu di ii ma, ka bɛn mansa la kuma ma. A ka sila fanda suman fanan di ii ma.

22 A ka faanin kura di ii kelen kelenna bɛɛ ma, kɔni a ka wodigbɛ kɛmɛ sawa ni faanin kura loolu di Beniyaminu ma.

23 A ka a fa sanba falicɛ tan ni falimuso tan na. A ka falicɛ woilu donin Misiran fen ɲumailu la, ka falimusoilu donin sumankisɛ ni buru ni dɔɔnninfen gbɛɛilu la, mɛnilu ri a fa balo taama rɔ.

24 A ka sila di a badenmailu ma wo rɔ ka a fɔ ii ye ko: «Ai kana silan de!»

25 Ii bɔra Misiran ka wa ii fa Yakuba tɛɛn Kanaan jamana rɔ.

26 Ii seni ye, ii ka a fɔ a yɛ ko: «Yusufu kɛndɛ le! Ale le jɛɛ siini Misiran jamana bɛɛ kun na sisen.» Kuma wo bararɔ Yakuba rɔ fo ka a dan natamin. A ma la a la fewu.

27 A dencɛilu ka Yusufu la kuma bɛɛ lase a ma tuma mɛn na, Yakuba ka wo bɛɛ mɛn ka wontoroilu yen fanan, Yusufu ka mɛnilu lana a ta kanma. Wo le rɔ, a sɛwara ka a ɲaalen.

²⁸ A ka a fɔ ko: «N dence Yusufu kendε fɔlɔ! Nde tε foyi nininna butun ka tamin wo kan. N di wa n ja la a kan sisen sani n ye sa.»

46

Yakuba watɔla Misiran

¹ Wo rɔ, Isirayeli ka a bolofen bεε ta ka sila mira ka wa Misiran. A sera Beri-Seba, a ka saraka bɔ ka a di a fa Isiyaka Maari Alla ma.

² Su wo rɔ, Alla ka Isirayeli kili ko: «Yakuba, Yakuba!» A ka jabi: «Naamun.»

³ Alla ka a fɔ ko: «N ye i fa Maari Alla le ri. I kana silan Misiran taa ko rɔ, baa n di i bɔnsɔn siyaya ye kosebε kosebε.

⁴ N jεrε di wa i kɔfε Misiran. N jεrε le ketɔ i bɔnsɔn nanala yan fanan. I sa tuma wa se, Yusufu jεrε ri i jakise latunun.»

⁵ Wo rɔ, Yakuba wulira ka bɔ Beri-Seba. A denceilu ka a ladon wontoro kɔndɔ, Misiran mansa ka mɛn nana a ta kanma. Ii ka ii denilu ni ii musoilu fanan nadon wontoroilu kɔndɔ.

⁶ Ii ka ii la kolofenilu fanan ta, a ni ii bolofenilu bεε, ii ka mɛnilu sɔrɔn Kanaan jamana rɔ. Yakuba ni a la denbaya bεε wara Misiran wo ja le ma.

⁷ A denceilu bεε wara a kɔfε, a ni a denmusoilu, a ni a mamarenilu, a la denbaya bεε kɔnin. Woilu bεε wara Misiran Yakuba kɔfε.

⁸ Nba Isirayelika mɛnilu wara Misiran, Yakuba ni a la denceilu kɔnin, wo tɔɔilu le jin di.

Yakuba dence fɔlɔ tɔɔ le ko Rubɛn.

⁹ Rubɛn denceilu le ten: Hanaki, Palu, Hεsirɔn a ni Karimi.

10 Simeyɔn, wo dencɛilu le ten: Jɛmuwɛli, Jamin, Owadi, Jakin, Sohari, Sawuli. Sawuli na tɛrɛ Kanaanka do le ri.

11 Lebi, wo dencɛilu le Kerisɔn ni Kohati ni Merari ri.

12 Yahuda, wo dencɛilu le ten: Eri, Onan, Sela, Pɛrɛsi a ni Serahi, kɔni Eri ni Onan sara Kanaan jamana rɔ. Pɛrɛsi dencɛilu le Hɛsirɔn ni Hamuli ri.

13 Isakari, wo dencɛilu le ten: Tola, Puwa, Yɔbu a ni Simirɔn.

14 Sabulɔn, wo dencɛilu le Serɛdi ni Elɔn ni Jakɛli ri.

15 Leya ka dencɛ mɛnilu sɔrɔn Yakuba yɛ Padani Aramu, woilu le woilu ri. A ka denmuso do fanan sɔrɔn a yɛ ye, mɛn tɔɔ ko Dina. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu bɔni Leya rɔ, wo bɛɛ ladɛnnin kɛra mɔɔ bisawa ni mɔɔ sawa le ri.

16 Kadi, wo dencɛilu le ten: Sɛfɔn, Haki, Suni, Esibon, Eriya, Arɔdi, a ni Arɛli.

17 Asɛri, wo dencɛilu le ten: Imina, Isiba, Isibi a ni Beriya. Asɛri denmuso tɔɔ ko Sera. Beriya dencɛilu le Hebɛra ni Malikiyɛli ri.

18 Silipa wo tɛrɛ jɔnmuso le ri, Laban ka mɛn di a denmuso Leya ma. Yakuba bɔnsɔn mɛnilu bɔni Silipa rɔ, wo bɛɛ ladɛnnin kɛra mɔɔ tan ni wɔrɔ le ri.

19 Yakuba muso Rasɛli dencɛilu le Yusufu ni Benijaminu ri.

20 Asanati ka dencɛ fila sɔrɔn Yusufu yɛ Misiran. Do tɔɔ ko Manase. Do tɔɔ ko Efirayimu. Asanati tɛrɛ Potifera denmuso le ri, mɛn tɛrɛ ye ɔni so mɔɔilu la joo sarakalasela ri.

21 Beniyaminu denceilu le ten: Bela, Bekeri, Asibeli, Kera, Naman, Ehi, Rəsi, Mupimi, Hupimi a ni Aridi.

22 Raseli ka dence menilu sərən Yakuba ye, woilu le woilu ri. Yakuba bənsən menilu bəni Raseli rə, wo bəe ladennin kera məə tan ni naanin le ri.

23 Daan, wo dence le Husimu ri.

24 Nafitali, wo denceilu le ten: Jaseli, Kuni, Jeseri, a ni Siləmu.

25 Bilaha ka dence menilu sərən Yakuba ye woilu le woilu ri. Bilaha wo tere jənmuso le ri, Laban ka men di a denmuso Raseli ma. Yakuba dence menilu bəni Bilaha rə, wo bəe ladennin kera məə wərənwula le ri.

26 Məə menilu wara Misiran Yakuba kəfe, menilu bəni ale rə kənin, woilu bəe ladennin tere məə biwərərə ni məə wərərə le ri. A biranmusoilu ma jate.

27 Yusufu ka dence fila sərən Misiran. Nba, Yakuba la məə menilu nara Misiran, wo bəe ladennin kera məə biwərənwula le ri.

Yakuba sera Misiran

28 Nba, Yakuba ka Yahuda lawa a jə Misiran, ka wa a fə Yusufu ye ko ii ye i jəən bən Kosəni jamana rə. Yakuba ni a la məəilu sera Kosəni tuma men na,

29 Yusufu donda a la sowontoro kəndə ka wa a fa kunbən Kosəni. A ka a fa yen tuma men na, a ka a fa labən ka a kə a kənkəndə ka kasi. A mēnda kasila kəsebe.

30 Yakuba ka a fə Yusufu ye ko: «Hali ni n sara bi, wo te baasi ri, baa n da i yen, ka a lən ko i kənde le.»

31 Yusufu ka a fə a badenmailu ni a fa la təilu ye ko: «N di wa a fə mansa ye ko n badenmailu ni n fa la məəilu bəe ra bə Kanaan jamana rə ka na n ma.

³² N di a fɔ a yɛ ko ai bɛɛ ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ko ai la baara le kolofen namara ri. N di a fɔ a yɛ ko ai ra na ai la kolofen bɛɛ ri, a ni ai bolofenilu bɛɛ.

³³ Wo rɔ, ni mansa ka ai kili ka ai la baara majininka,

³⁴ Ai ye a jabi: «An tii, an ye kolofen namarala le ri kɛbi an na deniya tumana. An benbailu bɛɛ ka wo baara le kɛ.» Ni ai ka a jabi wo ja mɛn ma, a ri sɔn ai ye ai sii Kosɛni jamana rɔ, baa kolofen kɔnɔmadenilu ma di Misirankailu ye muumɛ.»

47

Yusufu ka a la mɔɔilu yiraka Misiran mansa la

¹ Wo rɔ, Yusufu wara a fɔ Misiran mansa yɛ ko: «N fa ni n badenmailu ra na ka bɔ Kanaan jamana rɔ. Ii nani ii la kolofenilu ri, a ni ii bolofen bɛɛ. Ii ye Kosɛni sisen.»

² Yusufu ka a badenma loolu yiraka mansa la, a ka mɛnilu lana wo kanma mansa wara.

³ Mansa ka woilu majininka ko: «Ai la baara ye nfen di?» Ii ka mansa jabi: «An tii, an ye kolofen kɔnɔmadenilu le ri, ikomin an benbailu tɛɛ ye ja mɛn ma.»

⁴ An nani sii diya jininna i wara yan, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra gbɛɛya an kan Kanaan jamana rɔ. Kolofenilu la dɔɔnnin tɛ ye butun. Wo rɔ, an tii, an ye i madiyala, i jaandi, i ye dijɛ an ye an sii Kosɛni jamana rɔ.»

⁵ Mansa ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «I fa ni i badenmailu ra na i ma.»

⁶ An na jamana Misiran ye i ta le ri. Wa i fa ni i badenmailu lasii yɔrɔ jumajuma rɔ, yɔrɔ mɛn ka

ɲi a tɔ bɛɛ ri. Ii ye ii sii Kosɛni. Ni i ka doilu sɔrɔn ii rɔ, mɛnilu kusan kolofen marala kosɛbɛ, i ye n na kolofen fanan don woilu bolo.»

⁷ Yusufu ka a fa Yakuba lana ka a yiraka mansa la. Yakuba duwara mansa yɛ.

⁸ Mansa ka Yakuba majininka ko: «N fa, i sɔrɔn da san yɛli bɔ?»

⁹ Yakuba ka a fɔ ko: «N da san kɛmɛ ni san bisawa sɔrɔn n na dunɔɲaratɛɛ bɛɛ rɔ, wo bɛɛ rɔ, n si ma siya a ni n da tɔrɔya siyaman sɔrɔn. N si ma siyaya ikomin n failu ka si sɔrɔn ii la dunɔɲaratɛɛ rɔ ɲa mɛn ma.»

¹⁰ Yakuba duwara mansa yɛ ikɔ ka wa.

¹¹ Yusufu ka duu di a fa ni a badenmailu ma ka ii lasii Misiran jamana rɔ ikomin mansa ka a fɔ a yɛ ɲa mɛn ma. Duu wo tɛɛ ye Ramɛsisi le. Yɔrɔ wo ka ɲi jamana yɔrɔ tɔ bɛɛ ri.

¹² Yusufu ka a fa ni a badenmailu ni a fa la mɔɔ balo, bɛɛ ni a la denbaya.

Kɔnkɔ juuyara

¹³ Nba, kɔnkɔ juuyara kosɛbɛ, ka a masɔrɔn suman tun tɛ sɔrɔnna fan si. Mɔɔilu fanka tɛɛ ye dɛsɛla kɔnkɔ bolola Misiran jamana ni Kanaan jamana rɔ.

¹⁴ Misirankailu ni Kanaankailu ka ii la wodi bɛɛ san Yusufu ma suman na. Yusufu ka wodi wo mira Misiran mansa yɛ ka wa a di a la bon na.

¹⁵ Wodi banda Misirankailu ni Kanaankailu bolo la tuma mɛn na, Misiranka bɛɛ nara Yusufu tɛɛn ka a fɔ a yɛ ko: «Suman di an ma. I kana sɔn an ye faa i ɲana ten. An na wodi bɛɛ ra ban fewu.»

¹⁶ Yusufu ka ii jabi: «Ni ai la wodi banda, ai ye na ai la kolofenilu ri, ka wa woilu falɔn suman na.»

17 Wo rɔ, ii nara ii la kolofenilu ri Yusufu ma. Soilu ni saailu ni bailu ni nisiilu ni faliilu, ii nara wo bεε ri. Yusufu ka kolofen wo bεε falen suman na, ka mɔɔilu balo san kelen wo kɔrɔ.

18 San wo taminni, ii nara Yusufu tεrεn ikɔ, ka a fɔ a ye ko: «An fa, i ka a lɔn ko an na wodi ra ban. An na kolofen bεε ra ke i ta ri fanan. Foyi ma to an bolo fo an jεrε ni an na duu.

19 I jaandi, i kana sɔn an ye faa i ɲana ten, sa an na duu rakolon kana to. I ye an ni an na duu san suman na. An di ke mansa la jɔnilu ri. An na duu ri ke a ta ri. I ye suman di an ma, sa an di balo. I ye si di an ma, sa an na sεnεilu lakolon kana to.»

20 Wo rɔ, Yusufu ka Misiran duu bεε san mansa ye. Misirankailu bεε ka ii la sεnεilu san, ka a masɔrɔn kɔnkɔ ra juuya fɔɔ ka a dan natamin. Jamana duu bεε kera mansa ta ri ɲa wo le ma.

21 Ka bɔ jamana kun do la, ka wa bila a kun do la, Yusufu ka jamana mɔɔilu ke jɔnilu ri.

22 A ka duu bεε san, fɔɔ duu mɛn tεrε ye mɔɔilu la joo sɔlailu bolo, baa mansa tεrε ye mɔɔilu la joo sɔlailu sɔla suman na tuma bεε. Suman wo kera woilu balo ri. Wo le kosɔn woilu ma ii la duu san.

23 Yusufu ka a fɔ mɔɔilu ye ko: «N da ai ni ai la duu san mansa ye bi. Nba, ai ye si ɲin ta ka wa a foyi ai la sεnεilu rɔ,

24 kɔni ai wa suman mɛn ka, ai ye wo tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. A tɔ naanin, ai ta le wo ri. Ai ye do ke si ri, ka do ke balo ri, sa ai ri ai jεrε ni ai denilu ni ai wara mɔɔilu bεε balo.»

25 Ii ka Yusufu jabi: «An fa, i ra kɔɲuma ke an ye ka an kisi kɔnkɔ ma. An di ke mansa la jɔnilu ri.»

²⁶ Yusufu ka sariya sii Misiran jamana rɔ ko mɔɔilu wa suman mɛn ka, wo ye tala loolu ri, ka tala kelen di mansa ma. Sariya wo siini ye fɔlɔ haan bi. Mɔɔilu la joo sarakalaselailu la duu le dɔrɔn ma kɛ mansa ta ri.

²⁷ Nba, Isirayeli la mɔɔilu ka ii sii Koseni jamana rɔ Misiran. Ii ka nanfulu sɔrɔn ye ka jiri kosɛbɛ.

²⁸ Yakuba si bɛɛ ladennin kɛra san kɛmɛ ni san binaanin ni san wɔrɔnwula le ri. A ka san tan ni wɔrɔnwula kɛ Misiran jamana rɔ.

²⁹ A sa waati sudunyanin tuma mɛn na, a ka a dence Yusufu kili ka a fɔ a yɛ ko: «Ni n duman i yɛ, i ye i bolo la n woro kɔrɔ ka lahidi ta n yɛ ko i ka kan ka numaya mɛn kɛ n yɛ, i ri wo kɛ ka kankelentiya kɛ n yɛ n na saya kɔ rɔ, ko i tɛ n su don Misiran jamana rɔ yan fewu.

³⁰ N ye a fɛ i ye n su don n benbailu su don diya. I ye n su ta ka bɔ Misiran ka wa a don diya wo rɔ.» Yusufu ka a fɔ ko: «N di a kɛ ikomin i ka a fɔ na mɛn ma.»

³¹ Yakuba ka a fɔ ko: «I kali n yɛ.» Yusufu ka a kali a yɛ. Wo rɔ, Yakuba ka i birin a la lafen kun na ka Alla bato.

48

Yakuba duwara Yusufu denceilu ye

¹ Waati wo taminni a fɔla Yusufu yɛ ko a fa ma kɛndɛ. Wo rɔ, a ka a dence fila ta, Manase ni Efrayimu kɔnin, ka wa a fa tuwa.

² A fɔra Yakuba yɛ tuma mɛn na ko a dence Yusufu ra na, a ka a raja ka i wuli, ka i sii a la lafen kan.

³ Yakuba ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «Alla Sebɛɛtii bɔra gbɛ rɔ n yɛ Lusi so dafɛ Kanaan jamana rɔ, ka jumaya kɛ ka baraka don n na kɔ rɔ.

⁴ A ka a fɔ n yɛ ko: «N di i jiri, ka i bɔnsɔn siyaya ka a kɛ jama siyaman ba ri. N di jamana jin di i bɔnsɔn ma i kɔma rɔ, ka a kɛ ii ta ri kadawu.»

⁵ Yakuba ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «I ka i dencɛ Efrayimu ni i dencɛ Manase sɔrɔn Misiran yan ka a tɛrɛn n tun ma na i tɔrɔfɛ fɔlɔ, kɔni sisen, n da woilu kɛ n denilu ri. Efrayimu ni Manase ra kɛ n ta ri sisen ikomin Rubɛn ni Simeyɔn ye n ta ri ja mɛn ma.

⁶ Ni i ka den mɛnilu sɔrɔn woilu kɔ, woilu ri kɛ i ta ri. Woilu bɔnsɔn di duu sɔrɔn Efrayimu ni Manase bɔnsɔn ta ni rɔ.

⁷ N bɔra Padani Aramu rɔ ka n kɔsɛ n fa wara tuma mɛn na, Rasɛli sara ka n niilafin kojuuya. A sara sila la Kanaan jamana rɔ, ka a tɛrɛn an tun da sudunya Efirata so la. N ka a su don Efirata sila la ye.» Efirata mɛn tɔɔ bi ko Betilɛhemu.

⁸ Isirayɛli ka Yusufu dencɛilu yen tuma mɛn na, a ka a fɔ ko: «Yon de jinilu ri?»

⁹ Yusufu ka a fa jabi: «Alla ka dencɛ fila mɛn di n ma yan, woilu le jin di.» Yakuba ka a fɔ ko: «Ii lana n ma yan, sa n di duwawu kɛ ii yɛ.»

¹⁰ Isirayɛli ja lafinni tɛrɛ. A tun tɛ fen nasala kosɛbɛ butun. Yusufu ka a dencɛilu madon a la tuma mɛn na, Isirayɛli ka a ton ii kan ka ii sunbu.

¹¹ A ka a fɔ Yusufu yɛ ko: «N ma a lɔn fewu ko n di i yen butun, kɔni Alla ra a kɛ n da i dencɛilu fanan yen sisen.»

¹² Yusufu ka a dencɛilu ta ka ii bɔ a fa sen kan, ka a majii, ka a kun majii a fa kɔrɔ.

13 A wulira ka a denceilu madon a fa la, ka Efirayimu lasii a fa bolomaran fe, ka Manase lasii a fa bolokinin fe.

14 Hali wo, Isirayeli ka a bolo latamin a jɔɔn kɔ rɔ. A ka a bolokinin natamin ka a la Efirayimu kun dɔ, ni a ye dɔɔmamɔɔ ri. A ka a bolomaran natamin ka a la Manase kun dɔ, wo men ye den fɔlɔ ri.

15 Wo rɔ, a duwara Yusufu ye ko:
«N benba Iburahima ni n fa Isiyaka tere ye taamala ka ben Alla men kan ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye. Alla men ka a lɔ n jɔrɔ ka a damira n sɔrɔn waati ma haan ka se bi ma, wo ye jumaya ke den jinilu ye.

16 Alla men nara n ma ikomin meleka, ka n kisi kojuu bee ma, Wo ye jumaya ke den jinilu ye. Denilu sababu la n tɔɔ kana tunun, A ni n benba Iburahima tɔɔ ni n fa Isiyaka tɔɔ. Ka ii bɔnsɔn siyaya a ja jere jere ma duukolo kan, Alla ma wo kera.»

17 Yusufu ka a yen tuma men na ko a fa ra a bolokinin la Efirayimu kun dɔ, wo ma diya Yusufu ye. A ka a fa bolo mira ka a bɔ Efirayimu kun dɔ, ka a la a dence fɔlɔ Manase kun dɔ.

18 A ka a fɔ a fa ye ko: «N fa, i filinin de. Den fɔlɔ le Manase ri. I bolokinin la wo kun dɔ.»

19 A fa, kɔnin, ma sɔn wo ma. A ka a fɔ ko: «N dence, n ye men kela, n ka wo lɔn jɔ. Manase bɔnsɔn fanan di siyaya ka ke kabila ba ri. A ri bonya, kɔni a dɔɔce ri bonya ka tamin a kan. A dɔɔce bɔnsɔn di ke jama siyaman di.»

20 A duwara ii ye wo lon. A ka a fɔ ko: «Isirayelika di duwa mɔɔilu ye ai tɔɔ le rɔ ka a fɔ ko: «Alla ma i kɛra ikomin Efirayimu ni Manase ye ja mɛn ma.»»

Wo rɔ, Yakuba ka Efirayimu bila Manase jɛ.

21 A ka a fɔ Yusufu ye ko: «N satɔ le, kɔni Alla ri to ai fɛ. A ri ai lasɛ ai fa wara Kanaan jamana rɔ ikɔ.

22 N di i sɔ ka tamin i badenmailu kan, ka Sɛkɛmu koyinkɛ ma yɔrɔ di i ma. N ka Amɔrikailu kɛlɛ n na fanmuru ni biɲɛkala la ka yɔrɔ ɲuma wo mira ii la.»

49

Yakuba ka mɛn fɔ a satɔla la

1 Yakuba ka a dencɛilu kili ko:
«Ai ye na ai ladɛn n tɔrɔfɛ. N ye a fɛ ka koilu lasɛ ai ma, mɛnilu kɛtɔ ii la sini natɔ kɔnin.

2 N dencɛilu, ai ye na ai tolo malɔ nde ai fa Yakuba la,
a ye fola n ma ko Isirayeli.

3 Rubɛn, ile le n dencɛ fɔlɔ ri.
I fɔlɔ le kɛra n na cɛya ni n na fanka fɔlɔ ri.
Bonya ni sebaya ye i bolo ka tamin i dɔɔcɛilu kan,

4 kɔni i ye ikomin ji ba woyetɔ, mɛn ti se a jɛrɛ mirala.

I ti nala kɛla bonkun ri fewu, baa i ra i la i fa la lafen kan ka si a muso fɛ.

A ka a la n na lafen kan ka a manɔɔ.

5 Simeyɔn ni Lebi miriya ye ko kelen de ri.

Ii ka ii la fanmuruilu ta ka wa tiɲannin kɛ.

6 Ii wa kuma gbundu rɔ, n tɛ sɔn ka n sen bila wo rɔ.

Ii wa ladɛn kɛ, n di n ban wala,

baa ii mɔnɛra ka mɔɔilu faa.

Ii juuyara ka nisiilu sen fasailu tɛɛ.

7 Alla ye tərəya la ii kan ii la mənε wo kosən, baa ii
 la mənε ka juu,
 a ni ii la jənikejuuya wo kosən, baa ii la
 jənikejuuya ka ii ke hinabaliilu le ri.

N di ii bənsən datała Yakuba bənsən na jamana rə.
 N di ii lajensən Isirayelika la jamana yərə bεε rə.

8 Yahuda, i badenmailu ri ile le tando.

I ri se i juuilu la.

I faludenmailu ri ii majii i kərə.

9 Yahuda ye ikomin yara kanberen de,
 mən di wa sobo faa ka wo dən,
 ka na i rasəmən ka i la.

Yon di a lawuli?

10 Faamaya gbeleke tε bə Yahuda bolo.

Mansaya gbeleke ri to a bənsən bolo
 fo mansaya tii wa na,
 dunuɲa bεε ri i majii mən kərə.

11 A ri a la fali sidi rəsənju la,
 ka a la faliden sidi rəsənju ɲuma ɲuma la.

A ri a la faanin ko rəsənji la,
 ka a la durukiba ko rəsənji la, mən wulenni ikomin
 jeli.

12 A ɲailu ri lafin ikomin rəsənji.

A ɲinilu ri lagbe ikomin nənə.

13 Sabulən di i sii kəɔji da la.

Kulunbailu lə diya ri ke a wara ri.

A la duu ri wa fə Sidən so fan fε.

14 Isakari ye ikomin fali, fanka ba ye mən na.

A ri a la a la donin bərəilu tɛma.

15 Ni a ka a yen tuma mən na
 ko jamana wo ka ɲi,
 ko yərə wo duman kosebe,
 a ri a kə rabən donin ta kanma

ka ke jon di ka diyagboya baara ke.

¹⁶ Daan di a sii a la mɔɔilu kun na ka ii la kiti tɛɛ,
a ri ke ikomin Isirayeli kabila tɔilu fanan.

¹⁷ Daan ye ikomin sa, mɛn lani sila dafɛ,
ikomin fɔnfɔnni, mɛn ye sila mɛsɛnilu la.

A ri so cin a sen ma,
ka so tii labe a kɔ kan.»

¹⁸ Yakuba ka a fɔ ko: «ɛɛ Allabatala, n ye i
makɔnɔla, i ye n kisi.»

¹⁹ A ka a fɔ ko:
«Benkaninnailu ri na be Kadi kan,
kɔni a ri ii gbɛn ka ii kɔsaran kojuuya.

²⁰ Asɛri ri suman duman sɔrɔn;
a ri dɔɔnninfen duman di mansailu ma.

²¹ Nafitali a la fɛrɛnin ikomin minanmuso, mɛn ye
a jɛrɛ ma,
mɛn ye den jumailu sɔrɔnna a jɛrɛ ma.

²² Yusufu ye ikomin jiri mɛn ye a denna kosɛbɛ,
jiri mɛn lɔni tenke dafɛ,
mɛn bolo ye janyana fɔɔ ka tamin dandan kun na.

²³ Kalabijetiilu wulira a kanma kojuuya.

Ii ka bijɛilu lafilɛ a ma ka a tɔrɔ kosɛbɛ,

²⁴ kɔni Yusufu la bijɛkala ma yɛrɛyɛrɛ.
A boloilu ka fanka sɔrɔn Alla Sebɛɛtii bolo,
mɛn ye Yakuba dɛmɛnna.

Wo le ye mɔɔ latankala le ri,
mɛn ye Isirayeli lakandanna,
mɛn barakani ikomin farakolo.

²⁵ I fa Maari ye i dɛmɛnna.

Alla Sebɛɛtii ye jumaya kɛla i ye.

A ri fen jumailu di i ma ka bɔ san ma.

A ri ji di i ma ka bɔ duu kɔrɔ.

A ri i denilu ni i la kolofenilu siyaya.

26 Fen numailu ye bɔla koyinkε kɔrɔilu la,
nanfuluilu ye bɔla fɔlɔ tindilu la,
kɔni Alla ka numaya mɛnilu kε i fa yε, woilu ka bon
woilu bεε ri.

Alla ye wo nɔɔn kε Yusufu yε.

Alla ye a kε, numaya woilu ye mɛn Yusufu fε,
mɛn nɛnematɔmɔnni ka bɔ a badenmailu rɔ.

27 Bɛniyaminu fadima ikomin wara juu.

Sɔɔma a ye sobo mirala ka do dɔɔn.

Wura la, a ri a tɔ ratalan.»

28 Nba, Isirayɛli kabila tan ni fila le woilu ri. Ii fa
duwara ii yε tuma mɛn na, a ka kuma woilu fɔ. A
duwara ii kelen kelenna bεε ye, bεε ni a la duwa.

Yakuba la saya

29 Nba, Yakuba ka a fɔ a dencɛilu yε ko: «N satɔla
le ka la n benbailu kan. Ni n sara, ai ye wa n su
don n benbailu dafε falan na, falan mɛn ye Hɛtika
Efurɔn na sɛnɛ rɔ.

30 Falan wo ye Makipela, Mamere telebɔ fan fε
Kanaan jamana rɔ. N benba Iburahima ka dinkira
wo le san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kε a la su don diya
ri.

31 N benba Iburahima ni a muso n ma Saran su
don diya ye ye le. N fa Isiyaka ni a muso n na
Rebeka fanan su don diya ye ye le. N ka Leya su
don ye le fanan.

32 Duu wo ni falan bεε sanda Hɛtika de ma.»

33 Nba, Yakuba banni kumala, a ka a la a la lafen
kan ka sa, ka la a benbailu kan.

50

1 Yusufu ka a ton a fa su kan ka a sunbu ka kasi.

² Nba, Yusufu ka a fɔ a la dandalilailu yε ko ii ye a fa fure rabɛn ka baara kε kosa a kana toli, ka ban ka a mamininminin. Ii wara Isirayɛli fure rabɛn.

³ Ii ka tele binaanin kε baarala. Ii la fure rabɛn ja le wo ri. Misirankailu ka tele biwɔrɔnwula kε a saya kasila.

⁴ Saya kasi waati wo taminni, Yusufu ka a fɔ Misiran mansa la mɔɔbailu yε ko: «Ni n na ko diyara ai yε ai ye wa kuma mansa yε. Ai ye a fɔ a yε ko

⁵ n fa ka kuma do fɔ n yε a sa tumana la. A ka a fɔ ko n ye n kali a yε ko ni a sara, ko n di wa a su don Kanaan jamana rɔ. Ko a ka su don diya mɛn dabɛn a jεrε yε, ko n ye wa a su don dinkira wo rɔ. N fa kan de wo ri. Wo rɔ, n ye mansa madiyala, a ye sɔn n ye wa n fa su don. N wa ban, n di na.»

⁶ Ferawuna ka jabi: «Wa i fa su don ikomin i ka i kali a yε ja mɛn ma.»

⁷ Wo rɔ, Yusufu wara a fa su don diya. Misiran mansa la jεmɔɔ bεε wara a malɔ, a ni mansa wara mɔɔbailu ni Misiran jamana mɔɔbailu.

⁸ Yusufu wara mɔɔ bεε fanan wara, a ni a kɔrɔcɛilu ni a dɔɔcɛ ni a fa wara mɔɔ bεε. A den ni a la kolofenilu le tora ii kɔ ma Kosɛni.

⁹ Sowontoro laborilailu ni so laborilailu fanan wara Yusufu malɔ. A kɛra jama siyaman ba le ri.

¹⁰ Ii sera Atadi la suman magbasi gbere la Juridɛn Ba dala waati mɛn na, ii bεε ka san kasi kε ye, ka kule kan ba labɔ. Yusufu ka tele wɔrɔnwula kε san kasila ye.

¹¹ Ye duurenilu, Kanaanka kɔnin, woilu ka wo yen tuma mɛn na ii ka a fɔ ko: «Misirankailu ra saya kasi ba le kε ten de!» Wo le kosɔn dinkira wo tɔɔ

lara ko Abeli-Misirayimu, yərɔ mən ye Juriden Ba dala.

¹² Nba, Yakuba satɔla ka mən fɔ a denceilu ye, ii ka wo kɛ.

¹³ Ii wara a su ri Kanaan jamana rɔ, ka a su don falan na Makipela, Mamere telebɔ fan fɛ, falan a ni duu mən Iburahima ka san Hɛtika Efurɔn ma, ka a kɛ a la su don diya ri.

¹⁴ Yusufu banda a fa su donna tuma mən na, a ka a kɔsɛ Misiran. A badenmailu ni mɛnilu bɛɛ wara a fɛ a fa su don diya, woilu bɛɛ ka ii kɔsɛ a fɛ.

¹⁵ Nba, Yusufu kɔrɔcɛilu ka a yen ko ii fa Yakuba tɛ ii fɛ butun. Wo rɔ, ii ka a fɔ i jɔɔn ye ko: «An ka kojuu mən kɛ Yusufu la, ni an gboyara a ye don? A tɛ wo julu sara an na wa?»

¹⁶ Wo le rɔ, ii ka kela lawa Yusufu ma ko: «Sani i fa ye sa, a ka kuma do fɔ.

¹⁷ A ka a fɔ ko an ye a fɔ i ye. Ko i jaandi, i ye i kɔrɔcɛilu la hake ni ii la juluman yafa ii ma, ii ka mən kɛ i la. An fa kan de wo ri. Wo rɔ, an ye i madiyala, i ye yafa an ma an na kojuuilu rɔ, ande mɛnilu ye i fa Maari la jɔnilu ri.» Kela wo fɔra Yusufu ye tuma mən na, a kasira.

¹⁸ A kɔrɔcɛilu jɛrɛ nara ii majii a kɔrɔ duu ma, ka a fɔ a ye ko: «Ande ye i la jɔnilu le ri.»

¹⁹ Yusufu ka a fɔ ii ye ko: «Ai kana silan. N ye Alla nɔ le rɔ wa?

²⁰ Mən kɛra n na, ai ka wo kɛ kojuu kɛ kanma, kɔni Alla ka wo kɛ kɔɔuma le kɛ kanma, kosa mɔɔ siyaman di kisi n bolola yan bi.

²¹ Wo rɔ, ai kana silan. N di n janto ai rɔ, ai ni ai denilu bɛɛ.» Yusufu kumara ii ye kaninteya la, ka ii jususuma.

Yusufu la saya

²² Nba, Yusufu ni a fa la mɔɔilu tora Misiran. Yusufu si bεε ladennin kera san kemε ni san tan de ri.

²³ A ka a tolo mirailu yen, a dence Efirayimu ni a dence Manase mamarenilu kɔnin. Manase dence Makiri,* wo ka denilu sɔrɔn tuma mɛn na, ii nara a la Yusufu sen kan.

²⁴ Lon do rɔ, Yusufu ka a fɔ a badenmailu yε ko: «N satɔla le, kɔni Alla ri a janto ai rɔ ka ai ta ka bɔ jamana jin dɔ ka wa ai ri lahidi jamana rɔ, baa a ka kali an benba Iburahima ni an benba Isiyaka ni an fa Yakuba yε ko jamana wo ri ke ii ta ri.»

²⁵ Yusufu ka a fɔ a badenmailu yε ko: «Ai ye i kali n yε ko Alla wa na ai demɛn ka ai labɔ Misiran yan, ko ai ri wa n koloilu ri.»

²⁶ Yusufu sara Misiran ka a tɛrɛn a sɔrɔn tun da san kemε ni san tan bɔ. Misirankailu ka a su rabɛn ka baara ke sa a kana toli. Wo banda mɛn ke, ii ka a mamininminin ka a la su balankari kɔndɔ Misiran.

---

* **50:23** Yusufu le ka Makiri la den nabalo

**Alla la Kitabu Seniman
Portions of the Holy Bible in the Sankaran Maninka
language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue
Sankaran Maninka de Guinée**

copyright © 2022 Pioneer Bible Translators

Language: Sankaran Maninka

Translation by: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source files dated 15 May 2025

bb49d365-c43a-57d0-a386-570745648030